

Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny

Małgorzata A. Schulz

Medialny obraz kształtowania się stosunków polsko-niemieckich.

**Na podstawie analizy tygodników „Der Spiegel” i „Polityka”
w latach 2005-2017**

Aneks

Wyniki analizy zawartości przekazów medialnych wg metody G. Gerbnera, zawartych w „Der Spiegel” i w „Polityce” w latach 2005-2017 w układzie chronologicznym - oddzielnie dla poszczególnych lat, z podaniem – w odniesieniu do „Der Spiegel”- przywoływanych cytatów w wersji oryginalnej

**Praca doktorska napisana w
Katedrze Socjologii Polityki i Moralności
pod kierunkiem
prof. dr hab. Danuty Walczak-Duraj**

Łódź 2018

Spis treści

I. Obraz Polski i stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Der Spiegel” w latach 2005-2017	7
1. Obraz Polski	7
1.1. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005	7
1.2. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005	9
1.3. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005	11
1.4. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2006	13
1.5. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2006	16
1.6. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2007	18
1.7. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2007	20
1.8. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008	23
1.9. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008	25
1.10. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008	27
1.11. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009	29
1.12. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009	29
1.13. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi	32
1.14. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009	33
1.15. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010	35
1.16. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010	37
1.17. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010	40

1.18. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010	41
1.19. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2011	43
1.20. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2011	46
1.21. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012	48
1.22. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012	49
1.23. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012	51
1.24. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2013	52
1.25. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2013	54
1.26. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014	55
1.27. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014	57
1.28. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014	59
1.29. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014	60
1.30. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015	60
1.31. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015	61
1.32. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015	62
1.33. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015	63
1.34. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2016	65

1.35. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2016	66
1.36. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2017	67
1.37. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2017	67
II. Obraz Niemiec i stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w latach 2005-2017.....	69
2. Obraz Niemiec.....	69
2.1. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2005	69
2.2. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2005	72
2.3. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2005.....	76
2.4. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2005.....	77
2.5. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2006	80
2.6. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2006	82
2.7. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2006.....	85
2.8. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2007	88
2.9. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2007	90
2.10. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2007.....	95
2.11. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2008	97
2.12. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2008	99
2.13. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2009	101
2.14. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2009	104

2.15 Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2009.....	106
2.16. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2010	108
2.17. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2010	110
2.18. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2010.....	113
2.19. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2010.....	114
2.20. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2011	115
2.21. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2011	119
2.22 Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2011.....	121
2.23. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2012	123
2.24. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2012	125
2.25. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2013	126
2.26. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2013	128
2.27. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2013.....	129
2.28. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2014	129
2.29. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2014	136
2.30. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2014.....	139
2.31. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2014.....	140
2.32. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2015	144

2.33. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2015	145
2.34. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2016	146
2.35. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2016	148
2.36. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2016.....	149
2. 37. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2017	150
2.38. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2017	151

I. Obraz Polski i stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Der Spiegel” w latach 2005-2017

1. Obraz Polski

1.1. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005

Tabela 1 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2005: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny pozytywne	Oceny negatywne	
1.	Rządy PiS, LPR i Samoobrony	6	0	6	0
2.	Śmierć Papieża Jana Pawła II	6	3	1`	2
3.	Wybory prezydenckie i parlamentarne w Polsce	4	0	4	0
4.	25-lecie powstania NSZZS „Solidarność”	2	1	1	0
RAZEM		18	4	12	2

Źródło: Opracowanie własne

Najczęściej poruszonym problemem w 2005 roku były **rządy koalicji PiS, LPR i Samoobrony**. To zagadnienie podnoszone było 6 razy, podnoszone problemy zostały ocenione negatywnie, np.: *Russland und Deutschland Richter sich vorsorglich schon auf Konflikte mit dem Nachbarn ein.*¹- *Rosja i Niemcy przygotowują się już zapobiegawczo na konflikty z sąsiadem.*² *Ansonsten sind die Brüder gegen die EU-Verfassung und wollen die Todesstrafe durch „Hängen oder Erschießen wieder einführen.*³- „Oprócz tego bracia są przeciwni Konstytucji UE i chcą ponownego wprowadzenia kary śmierci przez „powieszenie lub rozstrzelanie”

¹ Neef Ch., Puhl J.: *Die verte Republik*, „Der Spiegel” 2005, nr 44, s. 124.

² Wszystkie teksty z „Der Spiegel” w tłumaczeniu doktorantki – Małgorzaty Schulz

³ *Zwillinge an die Macht*, „Der Spiegel” 2005, nr 21, s. 109.

Ze względu na **śmierć Papieża Jana Pawła II** (2 kwietnia 2005) równie często (w sześciu artykułach) pisano o jego pontyfikacie. Trzy z nich miały charakter pozytywny, np. [...] *- ein religiöser Popstar. Er ist bekannter als die Rolling Stones*⁴. - „[...] religijna gwiazda. Jest bardziej znany niż zespół Rolling Stones”; jeden negatywny, np.: *Aber da ist auch die andere Seite des Wojtyła: das Erzkonservative, [...], die Behinderung der Denkfreiheit innerhalb der katholischen Kirche, die Missachtung der Frauen als gleichberechtigte Mitglieder und die Aufwertung des reaktionären Geheimbundes Opus Dei [...]*⁵. - „Jest też inne oblicze Wojtyły: dogłębny konserwatysta [...], uniemożliwiane swobody myślenia wewnątrz katolickiego kościoła, lekceważenie kobiet jako równouprawnionych członków kościoła, rewaluacja reakcjonistycznego tajemniczego związku Opus Dei [...]. Treści dwóch artykułów miał charakter informacyjny, np.: *Zeichen eines Mannes, dem sein Körper zur Last und zum Gefängnis geworden ist und der nur noch aufrechterhalten wird von einem Glauben, der Leiden als Prüfung und Weg zur Erlösung versteht*⁶.- „Obraz człowieka, któremu własne ciało stało się ciężarem i więzieniem, i który jest jeszcze tylko podtrzymywany przez wiarę, który rozumie cierpienie jako sprawdzian i drogę do zbawienia”.

Wybory prezydenckie i parlamentarne w Polsce

Cztery artykuły poświęcono wyborom prezydenckim i parlamentarnym w Polsce, a konkretnie sylwetkom braci Lecha i Jarosława Kaczyńskich; wymiar wszystkich artykułów był zdecydowanie negatywny, np.: *Sie gelten als nationalkonservativ mit antideutschen Anwendungen [...], sie sind für die Todesstrafe und gegen Homosexuelle*.⁷- „Mają (Lech i Jarosław Kaczyńscy) opinię osób o poglądach narodowokonserwatywnych oraz antyniemieckich [...], są zwolennikami kary śmierci, a przeciwnikami homoseksualistów”. Ostrej krytyce poddano także metody jakimi posługiwano się podczas kampanii, np.⁸ *Wer in Polen einen politischen Gegner wirkungsvoll bekämpfen will, hat verschiedene Möglichkeiten: Er kann ihn der Öffentlichkeit als Dieb, Schwulen, Juden, Stasi-Spitzel oder als Deutsche denunzieren*⁹.- „Kto w Polsce chce skutecznie zwalczyć politycznego przeciwnika ma różne możliwości: może go zadenuncjonować publicznie jako złodzieja, homoseksualistę, Żyda, szpicla Stasi lub jako Niemca”.

⁴ Matussek M., Schimmöller H., Schlamp H.-J., Schwarz U., Smolczyk A., Wensierski P.: *Der Marathonmann Gottes*, „Der Spiegel” 2005, nr 13, s. 96.

⁵ Tamże, s. 98.

⁶ Smolczyk A., Wensierski P.: *Der Papst am Kreuzweg*, „Der Spiegel” 2005, nr 7, s. 123.

⁷ Puhl J.: *Brüderlich teilen*, „Der Spiegel” 2005, nr 38, s. 114.

⁸ Wiele analizowanych tekstów nie miało autorów ani inicjałów

⁹ *Wehrmacht im Wahlkampf*, „Der Spiegel” 2005, nr 40, s. 123.

25- lecie powstania powstania NSZZ „Solidarność”

W roku 2005 przypadła 25-ta rocznica powstania NSZZ „Solidarność”. Zagadnieniu temu poświęcono 2 artykuły z których jeden miał charakter pozytywny, np.: *Sie war Ausdruck der Opposition gegen eine fremde Macht – die Sowjetunion-, gegen ein undemokratisches, ineffizientes System. Sie war Gewerkschaft und demokratische Bewegung in einem*¹⁰.- „Powstanie Związku Zawodowego „Solidarność” było wyrazem opozycji przeciwko obcej władzy – Związkowi Radzieckiemu -, przeciwko niedemokratycznemu, nieefektywnemu systemowi. „Solidarność” była zarazem związkiem zawodowym i ruchem demokratycznym”. Jeden artykuł miał wydźwięk negatywny, np.: *Gerade ist der 25. Geburtstag der ersten freien Gewerkschaft im einstigen Ostblock mit großen Worten und aufwendigen Feiern in Gdansk angemessen gewürdigt worden [...]. Überall im Lande bilden sich offenbar neue Gewerkschaftszellen, die ihre Existenz lieber verschweigen*¹¹.- „Właśnie świętowano w Gdańsku, stosownie do rangi wydarzenia i pompatycznie, 25-lecie powstania pierwszego wolnego związku zawodowego w dawnym Bloku Wschodnim [...]. Wszędzie w kraju tworzą się jawnie nowe komórki Związku Zawodowego „Solidarność”, które wolą przemilczeć jej istnienie”.

1.2. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005

Tabela 2 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2005: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Centrum przeciwko Wypędzeniom	5	0	2	3
2.	Obawa przed konkurencyjnymi pracownikami z Polski i krajów dawnego ZSRR	5	2	3	0

¹⁰ Leick R., Puhl J.: *Es ging nie um die Macht*, „Der Spiegel” 2005, nr 33, s. 106.

¹¹ *Bittere Bilanz*, „Der Spiegel” 2005, nr 37, s. 115.

3.	Marginalizacja roli Polski w UE	2	0	1	1
RAZEM		12	2	6	4

Źródło: Opracowanie własne

Centrum przeciwko Wypędzeniom

Problem budowy **Centrum przeciwko Wypędzeniom** podejmowany był 5 razy, wymiar wartości dwóch artykułów był negatywny, np. *Die Vertriebenenverbände haben einen außerordentlich schlechten Ruf: 41 Prozent der Polen und 39 Prozent der Tschechen sind der Meinung, dass es ihnen darum gehe, verlorene Grundstücke zurückzubekommen*¹².- „Związki Wypędzonych mają niezwykle złą opinię: 41% Polaków i 39% Czechów jest zdania, że chodzi im o odzyskanie utraconych nieruchomości”. Trzy artykuły miały charakter informacyjny, np.: *Mit diesem Netzwerk will Weiss die Pläne des Vertriebenenverbandes zunichte machen, der zum Ärger der Polen eine Vertreibungsgedenkstätte im Berlin errichten will*¹³.- „Wraz z powstaniem sieci (placówek zajmujących się tematyką wypędzeń) Minister ds. Kultury i Mediów, Christina Weiss, chce zniweczyć plany Związku Wypędzonych, który chce zbudować, ku złości Polaków, miejsce pamięci poświęcone Wypędzonym”.

Obawa przed konkurencyjnymi pracownikami z Polski i krajów dawnego ZSRR

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej wzrosła obawa niemieckich obywateli przed konkurencją ze strony polskich pracowników na niemieckim rynku pracy. Temat ten poruszany był w 5 artykułach, wymiar treści dwóch z nich był pozytywny, np.: *Pawel kann alles. Mauern, verputzen, fliesen, Parkett legen. [...] Er kent keine Fünftagewoche, keinen Samstag, keinen Sonntag*¹⁴.- „Paweł potrafi wszystko. Murowanie, tynkowanie, układanie płytek i parkietu. [...] On nie zna pięciodniowego tygodnia pracy, żadnej soboty i żadnej niedzieli”. W dwóch artykułach wyraźnie podkreślano straty jakie ponoszą niemieccy obywatele wraz z przystąpieniem nowych państw do Unii Europejskiej, spotkały się one z negatywnymi ocenami, np.: *Verlierer aber sind Zehntausende deutsche Arbeitnehmer, die mit der Billigkonkurrenz aus Osteuropa nicht mithalten können*¹⁵.- „Pokonanymi są jednak dziesiątki tysięcy niemieckich pracowników, którzy nie mogą współuczestniczyć z tanią konkurencją z Europy Wschodniej”. W jednym artykule, także ocenionym w sposób negatywny, opisano

¹² *Furcht vor den Deutschen*, „Der Spiegel” 2005, nr 45, s. 20.

¹³ *Rüge für Staatsministerin*, „Der Spiegel” 2005, nr 4, s. 17.

¹⁴ Hüetlin T.: *Gerangel in der Nasszelle*, „Der Spiegel” 2005, nr 32, s. 59.

¹⁵ Afhüppe S., Junckers D., Sauga S.: *Nivellierung nach unten*, „Der Spiegel” 2005, nr 8, s.83.

straty jakie ponoszą Polacy i Czesi wraz z napływem robotników ze Wschodu, np.: *Vor allem in Polen und Tschechien steigt die Zahl der ausländischen Schwarzarbeiter [...]¹⁶*.- „Przed wszystkim wzrasta w Polsce i Czechach liczba zagranicznych nielegalnych pracowników [...]”.

Marginalizacja roli Polski w UE

W rok po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, strona polska zwracała uwagę na nierówne traktowanie nowych członków Unii. Temat ten znalazł odzwierciedlenie w 2 artykułach, jeden z nich, opisujący m.in. postać Jana Rokity, miał charakter negatywny, np.: *Über Polen hindus machte er sich mit der Parole „Nizza oder der Tod” bekannt, einer Polemik gegen die EU-Verfassung und zugunsten des Nizza-Vertrags, der alles beim Alten belässt¹⁷*.- „W Polsce zasłynął hasłem „Nicea albo śmierć”, będącym polemiką nad kształtem Konstytucji Unii Europejskiej na korzyść Traktatu z Nicei, który pozostaje niezmieniony”. Drugi artykuł dotyczył sprzeciwu Polski wobec europejskich regulacji dotyczących nakazu aresztowania, jego wymiar był neutralny, np. *Die polnischen Richter wandten gegen das expansive EU-Recht ein, es verstoße gegen die Verfassung,[...]¹⁸*.- „Polscy sędziowie zgłosili zastrzeżenia odnośnie ekspansywnego prawa w Unii Europejskiej, ono narusza konstytucję, [...]”.

1.3. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2005

Tabela 3 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2005: wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z ministrem spraw zagranicznych Adamem Rotfeldem: marginalizowanie Polski w UE, pomoc Ukrainie na drodze do UE	2	1	0	1

¹⁶ Kraske M., Puhl J.: *Die Polen der Polen*, „Der Spiegel” 2005, nr 48, s. 135.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ *Einspruch aus Polen*, „Der Spiegel” 2005, nr 20, s. 97.

2.	Wywiad z Bronisławem Wildsteinem na temat opublikowanej przez niego listy członków służb bezpieczeństwa	1	0	0	1
Razem		3	1	0	2

Źródło: Opracowanie własne

W 2005 roku przeprowadzono dwa wywiady z polskimi politykami. Podczas rozmowy z ministrem spraw zagranicznych, **Adamem Rotfeldem**, poruszono m.in. temat zaangażowania się Polski w pomoc Ukrainie na drodze do uzyskania przez ten kraj członkostwa w Unii Europejskiej. Problemy podnoszone w tej rozmowie spotkały się z pozytywną oceną, np.: *Wir Essen in einem ersten Schritt Konkretes anbieten. Man könnte zum Beispiel mehrere tausend Stipendien für Studenten vergeben, die für ein paar Semester in die EU kommen wollen. Man könnte in Lemberg eine europäische Universität gründen*¹⁹.- „Naszym pierwszym krokiem musi być zaoferowanie czegoś konkretnego. Można przyznać na przykład kilka tysięcy stypendiów dla studentów, którzy chcą przyjechać na kilka semestrów do krajów Unii Europejskiej. Można by także utworzyć we Lwowie europejski uniwersytet”. W tym samym wywiadzie padły także negatywne słowa odnośnie marginalizowania nowych członków Unii Europejskiej, jednak wydźwięk tej wypowiedzi miał charakter neutralny, np. *Viele haben das Gefühl, dass die EU nach dem Motto funktioniert: Wer bezahlt, der sorgt für die Musik*²⁰.- „Wiele osób ma wrażenie, że Unia Europejska funkcjonuje zgodnie z zasadą: kto płaci ten nadaje ton”.

Drugi wywiad został przeprowadzony z **Bronisławem Wildsteinem** i dotyczył opublikowanych przez niego list osób związanych z tajnymi służbami bezpieczeństwa. Treści zawarte w tej wypowiedzi miały charakter informacyjny, np.: *Die kommunistische Vergangenheit ist längst noch nicht Geschichte. Viele Funktionäre des Sicherheitsdienstes, viele Zuträger sind noch in staatlichen Ämtern, sind Manager, Lehrer oder Journalisten*²¹.- „Komunistyczna przeszłość nie jest bynajmniej historią. Wielu funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa, wielu donosicieli jest jeszcze w państwowych urzędach, są menadżerami, nauczycielami lub dziennikarzami”.

¹⁹ Neef Ch., Puhl J.: *Eine bittere Lektion*, „Der Spiegel” 2005, nr 9, s. 130.

²⁰ Tamże, s. 131.

²¹ *Ich will aufrütteln*, „Der Spiegel” 2005, nr 7, s. 99.

W roku 2005 wyjątkowo często poruszano na łamach tygodnika „Der Spiegel” tematykę polską lub polsko-niemiecką. Bez wątpienia wpływ na to miało niedawne przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, wybory parlamentarne i prezydenckie w Polsce oraz śmierć polskiego Papieża Jana Pawła II. W wyodrębnionych przeze mnie piętnastu kategoriach analitycznych przeważał jednak negatywny obraz Polski – odnotowałam 18 negatywnych ocen, 8 pozytywnych i 8 treści o charakterze informacyjnym. Tak wiele ocen negatywnych i znikoma liczba ocen pozytywnych i neutralnych pozwala na zastanowienie się nad obiektywizmem dziennikarskim prezentowanym przez ten tygodnik. Ponadto w ostatnim numerze „Der Spiegel” zamieszczono wyniki ankiety, w której zebrano odpowiedzi Anglików, Francuzów, Holendrów, Austriaków oraz Polaków na temat Niemiec, konfliktu w Iraku oraz Unii Europejskiej. Zaskakująco wiele odpowiedzi miało charakter krytyczny, np.: *Die Rolle Deutschlands in Europa sehen vor allem unsere Nachbarn im Osten kritisch. 42 Prozent der befragten Polen sind [...] der Ansicht, dass der deutsche Einfluss in der EU zu groß sei*²².- „Przede wszystkim nasi wschodni sąsiedzi oceniają krytycznie rolę Niemiec w Europie. 42% pytanym Polaków [...] jest zdania, że niemieckie wpływy w Unii Europejskiej są za duże”. Wydaje się, że rok po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wzajemne, polsko-niemieckie, relacje powinny być coraz lepsze, chociażby poprzez pryzmat wspólnych celów i zadań w zjednoczonej Europie przed jakimi stanęła Polska i Niemcy.

1.4. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2006

Tabela 4 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2006: obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar treści		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rządy PiS, LPR i Samoobrony	10	0	9	1
2.	Prezydent Lech Kaczyński	7	0	6	1
3.	Problem Holokaustu	3	2	1	0
4.	Działalność ojca Tadeusza Rydzyka i rozgłośni Radia Maryja	2	0	2	0

²² *Der kritische Blick der Nachbarn*, „Der Spiegel” 2005, nr 52, s. 20.

5.	Łamanie praw mniejszości seksualnych w Polsce	2	0	2	0
RAZEM		24	2	20	2

Źródło: Opracowanie własne

Rządy PiS, LPR i Samoobrony

Najczęściej poruszonym problemem były rządy **koalicji PiS, LPR i Samoobrony**. To zagadnienie podnoszone było 10 razy, większość artykułów (9) uzyskiwała negatywne oceny, tylko jeden artykuł miał charakter informacyjny, np.: *Das Verhalten der polnischen Führung [...] zeige ein „antimodernes, autoritäres Staatsverständnis“ und „totalitäres Denken“²³*. - „Zachowanie polskiego rządu [...] cechuje „przestarzałe, autorytarne postrzeganie państwa” oraz „autorytarne myślenie””; *Die Deutschen müssen sich keine akuten Sorgen machen, sondern sollten unbeirrt und konstruktiv für gemeinsame deutsch-polnische Politik in Europa werben²⁴*.- „Niemcy nie muszą się strasznie martwić, powinni natomiast konsekwentnie i konstruktywnie zabiegać o wspólną niemiecko-polską politykę w Europie”.

Prezydent Lech Kaczyński

Równie często zajmowano się postawą ówczesnego prezydenta Lecha Kaczyńskiego wobec zachodnich sąsiadów. Zagadnieniu temu poświęcono 7 artykułów, w tym 6 z nich poddanych zostało negatywnej ocenie, tylko zawierał treści o charakterze informacyjnym, np.: *Die neue Rechts-Regierung in Polen belastet die Beziehungen zu Berlin²⁵*.- „Nowa, prawicowa, władza w Polsce obciąża stosunki z Berlinem”. Informacyjny charakter miała wypowiedź prezydenta Lecha Kaczyńskiego, np.: *Man muss berücksichtigen, dass der Union jetzt Staaten beigetreten sind, die jahrzehntelang keine eigene Souveränität mehr hatten [...]. Diese Staaten ist die Eigenständigkeit besonders wichtig²⁶*.- „Należy wziąć pod uwagę, że do Unii Europejskiej przystąpiły też państwa, które przez dziesięciolecia nie miały własnej suwerenności [...]. Dla tych państw odrębność jest szczególnie ważna”.

²³ Falksohn R., Schulz T.: *Unheimlich geärgert*, „Der Spiegel” 2006, nr 28, s. 75.

²⁴ Beste R.: *Ein krasser Missgriff*, „Der Spiegel” 2006, nr 20, s. 50.

²⁵ von Hammerstein K.: *Dünnes Eis*, „Der Spiegel” 2006, nr 21, s. 46.

²⁶ Neef Ch., Puhl J.: *Die Schuld würde wieder relativiert*, „Der Spiegel” 2006, nr 10, s. 113.

Problem Holokaustu

Temat **Holokaustu** i problematyka z nim związana znalazł odzwierciedlenie w 3 artykułach, 2 z nich miały wymiar pozytywny, 1 spotkał się z negatywną oceną, np.: *Allein im Verein Beit Warszawa treffen sich seit vier Jahren rund 300 Juden zum gemeinsamen Gebet am Freitag und dem anschließenden Sabbat-Mahl*²⁷.- „W samym tylko Stowarzyszeniu Beit Warszawa spotyka się od czterech lat około 300 Żydów na wspólną modlitwę w piątek i na następujący po niej szabasowy posiłek”. Artykuł dotyczący wizyty irańskiej delegacji naukowców, mającej na celu przeprowadzenie ekspertyzy, której nieoficjalnym celem byłoby podważenie ilości ofiar Holokaustu, miał wydźwięk negatywny, np.: *Das Ergebnis der Exkursion stehe wohl jetzt schon fest, fürchtet Włodzimierz Borodziej, Historiker an der Universität Warschau [...] ich kann mir kaum vorstellen, dass sie et was herausfinden, was der international en Forschung in den letzten 50 Jahren entgangen ist*²⁸.- „Wynik tej naukowej ekspertyzy można przewidzieć już teraz, obawia się Włodzimierz Borodziej, historyk Uniwersytetu Warszawskiego [...] „trudno mi sobie wyobrazić, że znajdą coś, co uszłoby uwadze międzynarodowym badaniom naukowym przeprowadzonym na przestrzeni ostatnich 50-ciu lat “.

Działalności ojca Tadeusza Rydzyka i rozgłośni Radia Maryja

Działalności ojca Tadeusza Rydzyka i rozgłośni Radia Maryja opisywana była dwukrotnie, także w odniesieniu do bliskich relacji i wpływu o. T. Rydzyka na partię Prawo i Sprawiedliwość. Wydźwięk tych artykułów był negatywny, np.: *Der Vatikan will den rechtsnationalen katholischen Sender Radio Maryja disziplinieren und rüttelt damit am Machtfundament der Brüder Kaczyński*²⁹.- „Watykan chce zdyscyplinować prawicowo-narodowe katolickie Radio Maryja i poruszyć tym samym fundament władzy braci Kaczyńskich”.

Łamanie praw mniejszości seksualnych w Polsce

Problem nieprzestrzegania praw i trudna sytuacji mniejszości seksualnych w Polsce podnoszony był w 2 artykułach, które uzyskały negatywne oceny, np.: *Dass in Polen „Meinungs-und Demonstrationsfreiheit in Gefahr sind”, sei auch in anderen Bereichen*

²⁷ Puhl J.: *Späte Renaissance*, „Der Spiegel” 2006, nr 12, s. 134.

²⁸ *Peinlicher Besuch*, „Der Spiegel” 2006, nr 8, s. 91.

²⁹ *Vatikan gegen Maryja*, „Der Spiegel” 2006, nr 3, s. 107.

erkennbar – etwa den Verboten von Demonstrationen Homosexueller³⁰.- „W Polsce „wolność słowa i manifestacji jest zagrożona”- jest to widoczne także w innych obszarach, mianowicie w zakazie manifestacji homoseksualistów”.

1.5. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2006

Tabela 5 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2006: obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar treści		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wypędzeni oraz Centrum przeciwko Wypędzeniom	5	2	2	1
2.	Stosunek polskiego Rządu do budowy Gazociągu Północnego	3	0	3	0
3.	Polscy pracownicy w Niemczech	2	0	1	1
RAZEM		10	2	6	2

Źródło: Opracowanie własne

Wypędzeni oraz Centrum przeciwko Wypędzeniom

Problem **Wypędzonych oraz budowy Centrum Przeciwko Wypędzeniom** podejmowany był 5 razy; 2 artykuły otrzymały pozytywne oceny, 2 negatywne, a jedna treść miała charakter informacyjny, np.: *Tatsache ist, dass ein solches Zentrum auf jeden Fall zu einer Relativierung von Schuld führt – zumal wir in den letzten fünf, sechs Jahren in Deutschland ein neues intellektuelles Klima fühlen, das uns beunruhigt [...]*.³¹- „Faktem jest, że takie Centrum z pewnością prowadzi do relatywizowania winy – zwłaszcza, że w ostatnich 5, 6 latach odczuwamy w Niemczech nowy intelektualny klimat, który nas niepokoi [...]”. Artykuł

³⁰ Bundesregierung rügt Polen, „Der Spiegel” 2006, nr 34, s. 22.

³¹ Neef Ch., Puhl J. *Die Schuld würde wieder relativiert*, „Der Spiegel” 2006, nr 10, s. 113.

opisujący działalność studentów z Frankfurtu nad Odrą, którzy postawili sobie za cel pomoc dawnym niemieckim przesiedleńcom w ich sentymentalnej podróży do Polski oraz w uzyskaniu kontaktu z dawnymi polskimi sąsiadami, miał wymiar pozytywny, np. *Die Jugendlichen handel indes als Botschafter und Vermittler beider Nationen*.³² „Młodzi ludzie uważają się za ambasadorów i mediatorów obydwu narodów”; wymiar neutralny miała rozmowa z niemieckim historykiem Karlem Schlöglem m.in. na temat powstania Centrum, np.: *[...]ich bin sehr unglücklich darüber, wie die Debatte jetzt läuft*³³.- „[...] jestem bardzo niezadowolony z obecnego przebiegu debaty”.

Stosunek polskiego Rządu do budowy Gazociągu Północnego

Projekt budowy **Gazociągu Północnego** w znacznym stopniu osłabił polsko-niemieckie stosunki. Rząd Polski odnosił się do tej idei negatywnie, taki też wymiar miały 3 artykuły poświęcone tej tematyce, np. *Und Deutschland unterschreibt mit Russland einen Vertrag über die Ostsee-Pipeline, ein Projekt, das im krassen Widerspruch zu polnischen Interessen steht. Es gibt gar keine ökonomischen Gründe für diese Gas-Pipeline*³⁴.- „Niemcy podpisały z Rosją umowę o Gazociąg Północny, jest to projekt, który rażąco godzi w interesy Polski. Nie ma żadnych ekonomicznych podstaw dla budowy tego gazociągu”.

Polscy pracownicy w Niemczech

W artykułach o tematyce gospodarczej zwracano uwagę na trudności biurokratyczne, które uniemożliwiają uregulowanie statutu polskich pracowników pracujących w Niemczech. Kwestia ta poruszana była 2 razy, w tym jeden artykuł miał charakter negatywny, np. *Die Regierungen von Deutschland und Polen können sich nicht auf ein Verfahren einigen, wie die Sozialabgaben für polnische Saisonarbeitskräfte abgeführt werden sollen. [...] Der Versuch des deutsche Arbeitsministeriums, mit der Regierung in Warschau dafür ein vereinfachtes Verfahren zu verabreden, ist gescheitert*³⁵.- „Rządy Niemiec i Polski nie mogą dojść do porozumienia w sprawie procedury, według której powinny być odprowadzane składki polskich pracowników sezonowych na ubezpieczenie społeczne. [...] Próba niemieckiego Ministerstwa Pracy, aby uzgodnić z Rządem w Warszawie uproszczoną procedurę, zakończyła się niepowodzeniem”. Artykuł o charakterze informacyjnym, np. *Ins Visier nimmt sie damit jene Vorschriften, die nach Meinung der Kritiker halbwegs effektive Kontrollen gegen Schwarzarbeit und Lohndumping erst*

³² Repke I.: *Trip zur Versöhnung*, „Der Spiegel” 2006, nr 46, s. 64.

³³ Beyer S., Leick R.: *Der Geist der Städte*, „Der Spiegel” 2006, nr 1, s. 134.

³⁴ Neef Ch., Puhl J.: *Die Schuld würde wieder relativiert*, „Der Spiegel” 2006, nr 10, s. 113.

³⁵ *Zu bürokratisch*, „Der Spiegel” 2006, nr 21, s. 19.

möglich machen [...].³⁶ - „Na celownik wzięto wszystkie przepisy, które zdaniem krytyków niezbyt efektywnie zwalczały pracę na czarno i dumping płacowy”.

1.6. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2007

Tabela 6 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2007: obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar treści		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rządy Jarosława Kaczyńskiego i Prezydenta Lecha Kaczyńskiego	15	0	15	0
2.	Walka PiS z postkomunizmem	3	0	1	2
3.	Wybory parlamentarne w Polsce	3	0	1	2
4.	Polska pod rządami PiS	2	1	0	1
5.	PO wygrywa wybory	2	1	0	1
RAZEM		37	4	25	8

Źródło: Opracowanie własne

Rządy premiera Jarosława Kaczyńskiego i prezydenta Lecha Kaczyńskiego

Najczęściej poruszonym problemem były **rządy premiera Jarosława Kaczyńskiego i prezydenta Lecha Kaczyńskiego**. To zagadnienie było podnoszone 15 razy, wydźwięk wartości wszystkich artykułów był negatywny, np. *Lech und Jaroslaw Kaczyński denken strikt national und hegen dem westlichen Nachbarn gegenüber großes Misstrauen*³⁷. – „Lech i Jarosław Kaczyński myślą całkowicie narodowo i darzą zachodnich sąsiadów wielką nieufnością”; „*Es herrscht Paranoia im Land* ‘, sagt der junge Walesa: „*Jeder fühlt sich bespitzelt[...]*”³⁸ - „W kraju panuje paranoja, mówi młody Wałęsa: „Każdy czuje się śledzony [...]”.

³⁶ *Raffinierter Schachzug*, „Der Spiegel” 2006, nr 44, s. 143.

³⁷ Puhl J.: *Anhaltend eingeknappt*, „Der Spiegel” 2007, nr 12, s. 130.

³⁸ Puhl J.: *Bleibender Schatten*, „Der Spiegel” 2007, nr 37, s. 140.

Walka PiS z postkomunizmem

Kwestię walki z postkomunizmem podnoszono 3 razy. Jeden artykuł miał wydźwięk negatywny, np. *Die Kaczyńskis wollen die Biografien von Beamten, Lehrern, Hochschuldozenten, Journalisten und Politikern auf mögliche Stasi – Verbindungen durchforsten.*³⁹ - „Kaczyńscy chcą przeświecić życiorysy urzędników, nauczycieli, wykładowców akademickich, dziennikarzy i polityków pod względem przynależności i powiązań z SB”. Treść o charakterze informacyjnym zawierała poniższa wypowiedź, np. *Primas Glemp hält die Affäre Wielgus noch immer vor Allem für ein Komplott der Medien [...]*⁴⁰ - „Prymas Glemp uważa, że afera związana z Wielgusem (przynależność do SB) jest przede wszystkim spiskiem mediów”.

Wybory parlamentarne w Polsce

Kampania i wybory parlamentarne w Polsce znalazły odzwierciedlenie w 3 artykułach, jeden z nich miał uzyskać negatywną ocenę, np. [...] *Die Kaczyńskis haben das Wort „Układ“ zum zentralen politischen Kampfbegriff gemacht. In ihrer Lesart steht es für die dunklen Mächte, die an Polens Problemen Schuld sind, es meint, ein Hinterzimmer – Bündnis aus Politik, Medien und Business.*⁴¹ - „Kaczyńscy uczynili ze słowa „Układ” swoje sztandarowe hasło polityczne. W ich interpretacji stoją za nim ciemne siły, które są winne problemom Polski, a dokładnie, jest to związek ludzi polityki, mediów i biznesu”.

Polska pod rządami PiS

W roku 2007 można było zaobserwować wyraźne **zmęczenie obywateli Polski rządami PiS**. „Der Spiegel” poświęcił temu tematowi dwa artykuły, w tym jeden oceniono pozytywnie, np.: *Die Polen sind den konfrontativen Politikstil der Kaczyński – Brüder leid*⁴². - „Polacy mają dość konfrontacyjnego stylu polityki Braci Kaczyńskich”. Wydźwięk drugi artykuł miał charakter informacyjny, np.: *Beide Parteien, die „Selbstverteidigung“ und die „Liga Polnischer Familien“, wollen künftig gemeinsam bei Wahlen antreten*⁴³. - „Obydwie partie, Samoobrona i LPR, chcą wystartować razem w wyborach”.

³⁹ Mayr W., Kraske M., Puhl J.: *Verlust der Mitte*, „Der Spiegel” 2007, nr 22, s. 104.

⁴⁰ Puhl J.: *Ende der Lügen*, „Der Spiegel” 2007, nr 3, s. 111.

⁴¹ Puhl J.: *Bleibender Schatten*, „Der Spiegel” 2007, nr 37, s. 142.

⁴² *Front gegen die Zwillinge*, „Der Spiegel” 2007, nr 20, s. 109.

⁴³ *Unheilige Allianz*, „Der Spiegel” 2007, nr 30, s. 88.

PO wygrywa wybory

W ostatnich miesiącach 2007 roku zwracano uwagę na **lidera PO** i jego partię, która wygrała wybory parlamentarne w Polsce. Poświęcono temu zagadnieniu dwa artykuły, jeden z nich, wypowiedź szefa Komisji Europejskiej José Manuela Barroso miała wydźwięk pozytywny: *Ich bin sicher, dass es mit der nächsten Regierung eine fruchtbare Zusammenarbeit gibt* ⁴⁴.- „Jestem przekonany, że z następnym rządem nawiążemy owocną współpracę”. W kolejnym artykule, zawierającym treści o charakterze informacyjnym, podkreślono sposób prowadzenia polityki zagranicznej, polityki dialogu, przez premiera Donalda Tuska, np. *Herzlich aber hart* – „Serdecznie ale twardo” lub *Die neue Regierung von Donald Tusk will die Beziehungen zu den Nachbarn verbessern – doch sie erbt einen Berg von Konflikten mit Deutschen, Russen und EU* ⁴⁵.- „Nowy rząd Donalda Tuska chce poprawić stosunki z sąsiadami, jednak oddziedziczył mnóstwo konfliktów z Niemcami, Rosjanami i Unią Europejską”.

1.7. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2007

Tabela 7 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2007: obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar treści		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Ocena jakości stosunków polsko - niemieckich	6	2	3	1
2.	Traktat Europejski	4	0	4	0
3.	Powiernictwo Pruskie	2	0	1	1
RAZEM		12	2	8	2

Źródło: Opracowanie własne

⁴⁴ *Harte Haltung*, „Der Spiegel” 2007, nr 44, s. 144.

⁴⁵ Puhl J.: *Natürlicher Tod*, „Der Spiegel” 2007, nr 47, s. 130.

Ocena jakości stosunków polsko-niemieckich

Ocena jakości stosunków polsko – niemieckich znalazła odzwierciedlenie w 6 artykułach. Dwa z nich miały wydźwięk pozytywny, np.: *Das Verhältnis seiner Stadt (Daznig) zu den Deutschen bleibt nicht verändert, deutsche Investoren ließen sich nicht abschrecken von den verkrampten Beziehungen zwischen Warschau und Berlin. Und die Touristen kommen weiterhin [...]*⁴⁶. - „ Stosunek naszego miasta (Gdańsk) do Niemców pozostał niezmieniony, niemieccy inwestorzy nie dali się przestraszyć sztywnym stosunkom pomiędzy Warszawą a Berlinem. Turyści nadal przyjeżdżają [...]”. Przykładem wydźwięku negatywnego jest przytoczona wypowiedź prezydenta Lecha Kaczyńskiego: *Gefahren? Das sind unsere Nachbarn – Russland und Deutschland*⁴⁷. - „ Zagrożenia? Są nimi nasi sąsiedzi – Rosja i Niemcy “. Wypowiedź Piotra Burasa, eksperta do spraw niemieckich z Warszawskiego Centrum Spraw Międzynarodowych zawierała treści o charakterze informacyjnym, np. *Es gibt eine ganze Reihe ernsthafter Meinungsverschiedenheiten [...]. Aber die Schärfe ist vollkommen übertrieben*⁴⁸. - „ Jest wiele poważnych różnic zdań [...]. Ale ostrość jest całkowicie przesadna ”.

Traktat konstytucyjny Unii Europejskiej

Zamieszczeniu wokół traktatu konstytucyjnego Unii Europejskiej poświęcono 4 artykuły, wszystkie oceniono negatywnie, np.: *Polen ist das einzige Land, das mit einem Veto gegen das gesamte Vertragswerk droht [...]*⁴⁹. - „ Polska jest jedynym krajem, który grozi użyciem weta przeciwko wspólnej wersji traktatu [...] ”.

Powiernictwo Pruskie

Powiernictwu Pruskiemu poświęcono dwa artykuły. Jeden o wymiarze negatywnym, np.: *Die ziele darauf ab, die Deutschen nicht mehr als Täter im Zweiten Weltkrieg zu präsentieren, sondern als dessen Opfer: „ Wenn die deutsche Eliten nicht deutlich reagieren, dann kann das Land in eine Richtung gehen, die schon einmal mit einer großen europäischen Tragödie endete ‘, warnte Jarosław Kaczyński in „ Fakt ‘ ‘*⁵⁰.- „ Celem jest przedstawienie Niemców nie jako sprawców drugiej wojny światowej, lecz jako jej ofiary: „ Jeśli niemieckie elity jasno nie zareagują, wtedy kraj może podążać w kierunku, który już raz skończył się wielką europejską tragedią “, ostrzegał Jarosław Kaczyński na łamach gazety „Fakt”. Drugi artykuł, który

⁴⁶ Puhl J.: *Besonderer Geist*, „ Der Spiegel “ 2007, nr 42, s. 142.

⁴⁷ Neef Ch., Neukirch R., Puhl J., Steinvorth D.: *Die Schlacht der Zwillinge*, „ Der Spiegel “ 2007, nr 25, s. 25.

⁴⁸ Puhl J.: *Vollkommen übertrieben*, „ Der Spiegel “ 2007, nr 35, s. 94.

⁴⁹ *Kompromisslose Polen*, „ Der Spiegel “ 2007, nr 24, s. 109.

⁵⁰ Puhl J., Wassermann A.: *Kampagne der Lügen*, „ Der Spiegel “ 2007, nr 1, s. 83.

zawierał treści o charakterze informacyjnym, to wypowiedź prof. Bartoszewskiego „*Die Schuld liegt nicht nur auf einer Seite. In beiden Ländern wird das hochgespielt von Populisten, von Verrückten, Chaoten, Idioten und Ewiggestrigen*”⁵¹. – „Wina nie leży tylko po jednej stronie. W obydwu krajach można znaleźć przewrażliwionych populistów, szaleńców, oszołomów, idiotów i nieprzejednanych konserwatystów”.

Pięć lat temu Polacy i Niemcy wspólnie świętowali nad Odrą przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Niemcy byli nad Wisłą postrzegani jako adwokat polskich starań w drodze do UE, Niemcy widzieli w Polakach naród, któremu należy zadośćuczynić za wojenną tragedię i pomóc w związku z tym w drodze do Wspólnoty. Lubiliśmy się coraz bardziej. Badania Instytutu Spraw Publicznych z lat 2000 oraz 2005 – 2006 wskazywały, że nawzajem akceptowaliśmy się coraz chętniej w różnych rolach społecznych, a stan stosunków polsko – niemieckich ocenialiśmy pozytywnie⁵².

Jednak członkostwo w Unii Europejskiej to nie tylko łatwiejsze wymiany studenckie, polskie firmy legalnie dostarczające usługi za Odrę czy brak cła i kontroli na granicach. To także codzienna konieczność wypracowywania kompromisów na arenie europejskiej, potrzeba woli dialogu i otwartość na partnera. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii kraj ten przestał być traktowany przez Niemcy jako „młodszy brat”, któremu należy pomagać w niełatwej drodze reform. Polska natomiast, tak jak inne państwa członkowskie zaczęła reprezentować na arenie europejskiej swoje interesy. Często, zwłaszcza w latach 2005 – 2007 robiła to ignorując pewne przyjęte zasady dyplomacji, za bardzo forsując swoje stanowisko, bez przedstawiania partnerom jasnych argumentów, co często sprawiało wrażenie niechęci do dalszej integracji. Niemcom, którzy zawsze uznawali integrację europejską i jej wzmacnianie za rację stanu własnej polityki, trudno było zrozumieć takie postępowanie. To z kolei bywało wykorzystywane w Polsce w celach dyskredytacji RFN jako naszego partnera w oczach społeczeństwa. Wzajemne niezrozumienie i rywalizacja na arenie europejskiej szły w parze z brakiem inicjatyw w relacjach bilateralnych. Razem tworzyło to nienajlepszą atmosferę, która mogła wpłynąć na wzajemne postrzeganie się obu narodów. Objęcie władzy przez gabinet Donalda Tuska oraz jego dobre relacje z rządem w Berlinie nie są w stanie wymazać negatywnych wspomnień, które trudno będzie zmienić. Na polską politykę zagraniczną wpływ mają także prezydent i opozycja. Ich działania, komentarze dotyczące wydarzeń i decyzji polskiej dyplomacji nie pozostają bez echa, a za zachodnią granicą bywają niezrozumiałe.

⁵¹ Puhl J., Spörl G.: *Straff organisierte Clan*, „Der Spiegel” 2007, nr 7, s. 127.

⁵² Łada A.: *Lepiej się znamy, mniej się lubimy?*, „Dialog” 2009, nr 88, s. 62.

1.8. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008

Tabela 8 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2008: obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Boom gospodarczy oraz rozwarstwienie społeczne w Polsce	3	2	1	0
2.	Polityka Polski wobec Rosji	2	0	1	1
3.	Lech Kaczyński oraz partia PiS	2	0	2	0
RAZEM		7	2	4	1

Źródło: Opracowanie własne

Boom gospodarczy oraz rozwarstwienie społeczne w Polsce

Na łamach tygodnika „Der Spiegel” dwukrotnie wskazywano na **gwałtowny rozwój gospodarczy w Polsce** oraz na zmiany jakie zaszły w branży konsumenckiej. Kwestie te miały charakter pozytywny, np.: *An der Oder-Neiße-Grenze vollzieht sich eine erstaunliche Konsumwende [...]. Waren es in den vergangenen Jahren die Deutschen, die mit ihrem starken Euro in Polen einkauften, hat sich die Richtung der Völkerwanderung diametral geändert. Der Wirtschaftsaufschwung Polens in den vergangenen Monaten und die damit verbundene Aufwertung des Zloty machen eine Shoppingtour in den Westen finanziell attraktiv [...]*⁵³.- „Na granicy Odra-Nysa Łużycka dokonuje się zdumiewająca przemiana w branży konsumenckiej [...]. Tak jak w ubiegłych latach Niemcy, z ich mocnym euro, robili zakupy w Polsce, tak teraz diametralnie zmienił się kierunek wędrówek ludu. Rozkwit polskiej gospodarki w minionych miesiącach i związana z tym rewaloryzacja złotego sprawiły, iż zakupy w krajach zachodnich stały się atrakcyjne finansowo [...]”. Problemem na który zwrócono uwagę, było duże rozwarstwienie społeczne w Polsce, pomimo rozwoju gospodarczego. Zagadnienie to miało wydźwięk negatywny, np. *[...]Trotz des Wirtschaftswunders an der Weichsel hungern Schüler*

⁵³ Fuchs Ch.: *Sein und Bewusstsein*, „Der Spiegel” 2008, nr 42, s. 51.

im EU-Lans Polen.[...] Polens Wirtschaftswunder kat Chynow nicht erreicht.[...] in Chnow hunger Kinder, über ein Viertel der polnischen Schüler wächst in Armut auf⁵⁴.- „Pomimo cudu gospodarczego nad Wisłą głodują uczniowie, w kraju należącym do Unii Europejskiej, w Polsce [...]. Polski cud gospodarczy nie dotarł jeszcze do miejscowości Chynów. [...] w miejscowości Chynów głodują dzieci, ponad jedna czwarta polskich uczniów dorasta w biedzie”.

Polityka Polski wobec Rosji

Kwestia **budowy tarczy antyrakietowej** w Polsce oraz polskiej polityki wobec Rosji poruszana była dwukrotnie. Problem ten miał wydźwięk negatywny, np.: *Wie soll sich die Nato Russland gegenüber verhalten? Anders als Deutschland wollen die baltischen Staaten und Polen keine Rücksicht üben und das Bündnis um Georgien und die Ukraine erweitern.[...] Beim Nato-Gipfel in Bukarest vor acht Monaten prallten das „alte“ und das „neue“ Europa lautstark aufeinander*⁵⁵. - „Jak powinno zachować się NATO wobec Rosji? Państwa bałtyckie oraz Polska, w przeciwieństwie do Niemiec, nie biorą pod uwagę rozszerzenia sojuszu o Gruzję i Ukrainę. [...] Osiem miesięcy temu na szczycie NATO w Bukareszcie ostro zderzyły wizje „starej” i „nowej” Europy”. Problem umieszczenia w Polsce tarczy antyrakietowej oraz stanowisko polskiego rządu w tej sprawie miało charakter neutralny, np.: *Die Entscheidung über das amerikanische Raketenabwehrsystem in Osteuropa scheint sich zu verzögern. [...] Am vorigen Donnerstag erläuterte Premier Donald Tusk beim Antrittsbesuch in Prag seine Haltung: Warschau fordert von Washington als Gegenleistung für die Stationierung von zehn Abwehrraketen zusätzliche Sicherheitsgarantien; außerdem will Polen die Regierung in Moskau nicht verärgern*⁵⁶.- „Decyzja o budowie w Europie Wschodniej amerykańskiej tarczy antyrakietowej wydaje się opóźniać [...]. W ubiegły czwartek premier Donald Tusk przedstawił swoje stanowisko w tej sprawie podczas wizyty inauguracyjnej w Pradze: Warszawa domaga się od Waszyngtonu, w zamian za rozmieszczenie dziesięciu rakiet obronnych, dodatkowych gwarancji bezpieczeństwa; ponadto Polska nie chce rozgniewać rządu w Moskwie”.

Lech Kaczyńskim oraz partia PiS

W 2008 roku przywódcy państw Unii Europejskiej dążyli do **ratyfikacji traktatu reformującego Unię Europejską**. Na łamach gazety „Der Spiegel” zajmowano się tym problemem m.in. w odniesieniu do niechętnego nastawienia prezydenta Polski Lecha Kaczyńskiego oraz partii PiS do ratyfikacji tego traktatu. Zagadnienie to poruszane było

⁵⁴ Puhl J., Solarz M.: *Die dürren Kinder von Chynow*, „Der Spiegel” 2008, nr 18, s. 132.

⁵⁵ Mayr W.: *Ein Riss im Bollwerk*, „Der Spiegel” 2008, nr 49, s. 140.

⁵⁶ *Nicht ohne Warschau*, „Der Spiegel” 2008, nr 3, s. 95.

dwukrotnie, wydźwięk tego problemu był negatywny, np.: [...] *doch nun blockiert Präsident Lech Kaczyński die Ratifizierung des EU-Reformvertrags.*[...] *Am vergangenen Montag wandte er sich zur besten Sendezeit ans Volk, in einer Art. Werbespot, der mit suggestiven Bildern unterlegt war: Die Charta würde die Polen zwingen, die Schwulenehe einzuführen, [...]. Außerdem drohe dem Land, ein Drittel seines Staatsgebietes an Deutschland zu verlieren*⁵⁷.
 „[...] tylko prezydent Lech Kaczyński blokuje ratyfikację traktatu reformującego Unię Europejską. [...] W ubiegły poniedziałek zwrócił się do narodu w najlepszym czasie antenowym w formie spotu reklamowego, w którego tle znajdowały się sugestywne obrazy: Podpisanie Karty będzie zmuszało Polaków do wprowadzenia ślubów osób orientacji homoseksualnej, [...]. Poza tym krajowi grozi utrata na rzecz Niemiec 1/3 terytorium państwa.

1.9. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008

Tabela 9 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2008: obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacynym
			Oceny pozytywne	Oceny negatywne	
1.	Zniesienie kontroli granicznych pomiędzy Polską a Niemcami	4	3	1	0
2.	Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”	2	0	2	0
RAZEM		6	3	3	0

Źródło: Opracowanie własne

Zniesienie kontroli granicznych pomiędzy Polską a Niemcami

Najczęściej poruszonym problemem w 2008 roku było **zniesienie kontroli granicznych** pomiędzy Polską a Niemcami, będące konsekwencją przystąpienia Polski 21 grudnia 2007 roku do układu z Schengen. Zagadnienie to poruszane było 4 razy, w większości miało wydźwięk

⁵⁷ *Parteinahme für den Zwilling*, „Der Spiegel” 2008, nr 13, s. 110.

pozytywny, np. *Dem armen Vorpommern bringen polnische Pendler aus dem boomenden Stettin den Aufschwung. [...] Die Geschäfte der Wohnungsverwaltungsgesellschaft laufen so gut wie noch nie*⁵⁸.- „Osoby przyjeżdżające z przeżywającego boom gospodarczy Szczecina przynoszą rozkwit miasteczkom Pomorza Przedniego. [...] Interesy spółek administrujących obszar nieruchomości jeszcze nigdy nie przebiegały tak dobrze”. Obok pozytywnych skutków zniesienia granic raz podniesiono też problem zwiększenia się liczby osób próbujących nielegalnie przekraczać granice, np. *Wegen der veränderten Lage an den deutschen Grenzen zu Tschechien und Polen soll die Bundespolizei so Lange in ihrer bisherigen Stärke an den deutsche Ostgrenzen bestehen bleiben, bis verlässliche Analysen über die Auswirkungen des Wegfalls der Kontrollen vorliegen.[...] seit dem Wegfall der Grenzkontrollen zu Polen und Tschechien am 21.Dezember 2007 mehr Illegale aufgegriffen worden als im gesamten ersten Dreivierteljahr 2007*⁵⁹.- „Z powodu zmienionej sytuacji na niemieckiej granicy z Czechami i Polską, Policja Federalna powinna tak długo pozostać w dotychczasowym, niezmienionym składzie liczebnym, dopóki nie zostaną przedłożone godne zaufania analizy dotyczące skutków zniesienia kontroli granicznych.[...] od momentu zniesienia kontroli granicznych z Polską i Czechami dnia 21 grudnia 2007 roku, zostało zatrzymanych więcej osób nielegalnie przekraczających granicę niż w całych pierwszych trzech kwartałach 2007 roku”.

Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”

Problematyka wypędzeń po II wojnie światowej oraz budowa muzeum w Berlinie, którego robocza nazwa brzmi „Widoczny Znak” zawsze budził wiele kontrowersji w Polsce. Kwestia ta podnoszona była dwa razy, za każdym razem wydźwięk tego problemu był negatywny, np. *Die Vertriebenen-Präsidentin gilt in Polen als rotes Tuch und war vom polnischen Deutschland-Beaufragten, Staatssekretär Wladyslaw Bartoszewski, wiederholt scharf kritisiert worden*⁶⁰.- „Przewodnicząca Związku Wypędzonych działa na Polskę jak płachta na byka i została ponownie ostro skrytykowana przez polskiego pełnomocnika ds. Niemiec, sekretarza stanu, Władysława Bartoszewskiego”.

⁵⁸ Sontheimer M.: *Abschied von Vorurteilen*, „Der Spiegel” 2008, nr 9, s. 62-63.

⁵⁹ *Mehr Illegale*, „Der Spiegel” 2008, nr 3, s. 16.

⁶⁰ *Rotes Tuch*, „Der Spiegel” 2008, nr 7, s. 19.

1.10. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2008

Tabela 10 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2008: wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z polskim dyplomatą Januszem Reiterem: zniesienie kontroli granicznych, budowa gazociągu północnego, Centrum przeciwko Wypędzeniom, stosunki z Rosją	1	1	0	0
2.	Wywiad historykiem Sławomirem Cenckiewiczem z okazji ukazania się książki jego autorstwa dotycz. m.in. współpracy Lecha Wałęsy z SB	1	0	1	0
Razem		2	1	1	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z polskim dyplomatą Januszem Reiterem

W roku 2008 przeprowadzono na łamach tygodnika „Der Spiegel” dwa wywiady z Polakami związanymi z polityką, nauką bądź kulturą. Jednego z wywiadów udzielił polski dyplomata, ekspert ds. stosunków międzynarodowych, ambasador RP w Niemczech (1990-1995) – **Janusz Reiter**. Kwestie podejmowane w tej rozmowie dotyczyły m.in. niedawnego zniesienia kontroli granicznych między Niemcami a Polską, budowy gazociągu północnego, działalności Eriki Steinbach oraz stosunków z Rosją. Poruszane problemy miały pozytywny charakter, np. *Für mich ist das Reisen ohne Grenzen zwischen Polen und dem Rest Europas einer der*

*Höhepunkte in meinem Leben. [...] Ich kann mir sogar sehr gut vorstellen, dass es in Berlin ein Museum des Weltkriegs gibt, von Deutschen gestaltet in enger Kooperation mit polnischen Historikern*⁶¹.- „Dla mnie podróżowanie bez granic pomiędzy Polską a resztą Europy jest jednym z punktów kulminacyjnych w moim życiu. [...] Mogę sobie nawet bardzo dobrze wyobrazić, że w Berlinie powstanie Muzeum Wojny Światowej, utworzone przez Niemców w ścisłej współpracy z polskimi historykami”.

Wywiad historykiem Sławomirem Cenckiewiczem

Kolejny wywiad został przeprowadzony z polskim historykiem, **dr hab. Sławomirem Cenckiewiczem** z okazji ukazania się głośniejszej książki jego autorstwa opisującej m.in. współpracę byłego prezydenta Lecha Wałęsy z SB. Problemy poruszane w tym wywiadzie miały wydźwięk negatywny, np. *Er war immerhin das erste frei gewählte Staatsoberhaupt Polens nach dem Krieg. Aber er hat sein Amt dazu genutzt, um kompromittierende Stasi-Dokumente zu entfernen*⁶².- „Był on w każdym razie pierwszą głową państwa wybraną w wolnych wyborach po wojnie. Ale wykorzystał swój urząd do tego, aby usunąć kompromitujące go dokumenty służb bezpieczeństwa”.

W 2008 roku na łamach tygodnika „Der Spiegel” rzadko poruszano tematykę polską lub polsko-niemiecką. W wyodrębnionych przeze mnie kategoriach analitycznych odnotowałam 7 ocen pozytywnych, 7 negatywnych oraz jedną treść o charakterze informacyjnym. Równowaga ocen negatywnych oraz pozytywnych pozwala wysnuć wniosek o pewnej normalizacji w stosunkach polsko-niemieckich. Bez wątpienia przyczyniła się do tego zmiana rządów w Polsce – premierem został Donald Tusk, który dążył do przywrócenia dobrych relacji z najbliższymi sąsiadami oraz do poprawy wizerunku Polski w Unii Europejskiej. Nadal negatywnie oceniano działalność prezydenta Lecha Kaczyńskiego, podkreślając jego niechęć do podpisania ratyfikacji traktatu reformującego Unię Europejską. Pozytywnym zaskoczeniem dla strony niemieckiej był gwałtowny wzrost gospodarczy w Polsce oraz tak duże rozwarstwienie społeczne w naszym kraju. Idea budowy Centrum przeciwko Wypędzeniom oraz muzeum „Widoczny znak” cały czas dzieliła opinię publiczną zarówno w Polsce jak i w Niemczech, chociaż można było zauważyć chęć osiągnięcia konsensusu.

⁶¹ Puhl J., Stoldt H.-U.: *Eine doppelte Täuschung*, „Der Spiegel” 2008, nr 2, s. 48-49.

⁶² Puhl J.: *Walesa war Bolek*, „Der Spiegel” 2008, nr 26, s. 107.

1.11. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009

Tabela 11 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2009: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Partia Prawo i Sprawiedliwość	2	0	2	0
RAZEM		2	0	2	0

Źródło: Opracowanie własne

Partia Prawo i Sprawiedliwość

Działalność Jarosława Kaczyńskiego i partii Prawo i Sprawiedliwość oceniana była negatywnie. Kwestia ta poruszana była dwa razy, za każdym razem wydźwięk jej był negatywny, np. *Jaroslaw Kaczyński ist mehr als nur der Chef seiner nationalkonservativen Partei „Recht und Gerechtigkeit” (PiS): Er herrscht über sie wie ein Patriarch über seine Familie, [...]. Das ist der Grund, warum der Krakauer PiS-Mann Zbigniew Ziobro jetzt offen Kritik an seiner Partei übt [...]*.⁶³ - „Jarosław Kaczyński jest kimś więcej niż tylko szefem swojej narodowo-konserwatywnej partii „Prawo i Sprawiedliwość” (PiS): panuje on nad nią jak patriarcha nad swoją rodziną [...]. Jest to powód dla którego krakowski działacz PiS – Zbigniew Ziobro – krytykuje swoją partię [...].

1.12. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009

Tabela 12 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2009: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”	8	0	7	1
2.	Problem Holocaustu	4	0	2	2
RAZEM		12	0	9	3

Źródło: Opracowanie własne

⁶³ Herbst des Patriarchen, „Der Spiegel” 2009, nr 27, s. 77.

Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”

W 2009 roku najczęściej poruszonym problemem na łamach gazety „Der Spiegel” –aż ośmiokrotnie- był spór wokół **powołania Eriki Steinbach do rady Fundacji „Flucht, Vertreibung, Versöhnung”**[„Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”], stanowisko Polski w tej sprawie było oceniane bardzo krytycznie, np. *„Eine schwere Belastungsprobe dront den deutsch-polnischen Beziehungen: Trotz massiver Warnungen der Regierung in Warschau soll Erika Steinbach (CDU), Präsidentin des Bundes der Vertriebenen, in den Stiftungsrat des umstrittenen Dokumentationszentrum „Flucht, Vertreibung, Versöhnung” einziehen. [...] Die Vertriebenenfunktionärin gilt in Polen als Symbolfigur des deutschen Revanchismus; [...]”*⁶⁴.- „Stosunkom niemiecko-polskim grozi ciężka próba wytrzymałości: pomimo poważnych ostrzeżeń ze strony rządu w Warszawie, Erika Steinbach (CDU), przewodnicząca Związku Wypędzonych, będzie najprawdopodobniej powołana do rady fundacji kontrowersyjnego centrum dokumentacyjnego „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”. [...] Działaczka Wypędzonych uważana jest w Polsce za symbol niemieckiego rewanzyzmu; [...]”; czy: *In Polen gilt sie vielen als „blond Bestie”*⁶⁵. - „W Polsce uważana jest przez wielu za „blond Bestię”; *Die Reaktion mancher polnischer Politiker auf Steinbach sind hysterisch und ungerecht-trotzdem ist ein gutes Verhältnis zum östlichen Nachbarstaat am Ende wichtiger als die Besetzung eines Stiftungsrats*⁶⁶. - „Reakcje niektórych polskich polityków na Steinbach są histeryczne i nieusprawiedliwione – mimo to dobre stosunki ze wschodnim państwem sąsiadnym są w rezultacie ważniejsze niż obsadzenie rady Fundacji”. Tylko jedna wypowiedź zawierała treści o charakterze informacyjnym, np. *Der polnische Deutschland-Beauftragte Wladyslaw Bartoszewski machte Merkel bei einem Gespräch am vergangenen Montag klar, dass sein Land eine Berufung Steinbachs nichts akzeptieren würde*⁶⁷.- „Polski pełnomocnik ds. Niemiec– Władysław Bartoszewski- uzmysłowił Merkel podczas rozmowy w ubiegły poniedziałek, że jego kraj nie zaakceptuje powołania Steinbach”.

Problem Holokaustu

Wraz z aresztowaniem Iwana Demjanjuka ponownie zajęto się problematyką związaną z Holokustem, tj. odszkodowaniami dla byłych więźniów obozów koncentracyjnych, pracowników przymusowych itp. Problem ten podnoszony był cztery razy, dwie kwestie miały

⁶⁴ *Umstrittene Personalie*, „Der Spiegel” 2009, nr 8, s.20.

⁶⁵ Neukirch R.: *Angst vor der Wahrheit*, „Der Spiegel” 2009, nr 10, s. 38.

⁶⁶ Pfister R.: *Ein unmoralisches Angebot*, „Der Spiegel” 2009, nr 48, s. 27.

⁶⁷ Neukirch R., Puhl J.: *Feinbild Nummer eins*, „Der Spiegel” 2009, nr 9, s. 35.

wydzwięk negatywny, jak np. skandal wokół firmy Schaeffler, która w czasie II wojny światowej zatrudniała pracowników przymusowych: *Schaeffler beschäftigte in der Nazi-Zeit Zwangsarbeiter, und vieles spricht dafür, dass das Unternehmen Haare von KZ-Opfern verarbeitete.[...] Maria Uroda etwa berichtet, wie sie schon als Elfjährige zur Arbeit gezwungen wurde [...]. Schließlich kam sie in die Matratzenproduktion der Fabrik, offenbar zu Schaeffler. [...]* [Andrzej Strzelecki vom Auschwitz-Museum [...] beschrieb er bereits 1999, dass in Auschwitz gesammeltes Haar an die „Teppichfabrik G. Schoeffler AG“ in Katscher geliefert wurde⁶⁸. - „Firma Schaeffler zatrudniała w czasie nazistowskiej okupacji robotników przymusowych, wiele wskazuje na to, iż przedsiębiorstwo to wykorzystywało włosy ofiar z obozu koncentracyjnego. [...] Maria Uroda opowiada, jak już jako jedenastolatka została zmuszona do pracy [...]. W końcu trafiła do fabryki produkującej materace, wyraźnie do Schaeffler. [...] Andrzej Strzelecki z Muzeum w Oświęcimiu już w 1999 roku opisał, że zebrane włosy w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu były dostarczane do „Fabryki Dywanów G. Schoeffler SA” w miejscowości Katscher”. Negatywny wydźwięk miała również głośna publikacja na temat mieszkańców z regionów Europy Wschodniej, którzy podczas II wojny światowej pomagali Niemcom w eksterminacji ludności żydowskiej, np. *Auch polnische Bauern, [...] französische Bürgermeister, [...] italienische Soldaten – sie haben alle mitgemacht bei dem Verbrechen schlechthin, dem Holocaust*⁶⁹.- „Także polscy chłopci, [...] francuscy burmistrzowie, [...] włoscy żołnierze – oni wszyscy wzięli udział w zbrodni samej w sobie, w Holokauście”; lub: *Das Denunziantentum kam in Polen so häufig vor, dass sich für bezahlte Tippgeber ein besonderer Begriff einbürgerte: „Szmalcowniki” [...]*.⁷⁰ - „Donosicielstwo występowało w Polsce tak często, że dla opłacanych osób, które udzielały informacji, przyjęło się oddzielne pojęcie: „Szmalcowniki” [...]”. Esej polskiego byłego ministra spraw zagranicznych, Adama Daniela Rotfelda, będący odpowiedzią na wspomniany wyżej kontrowersyjny artykuł, jak również książka poświęcona wspomnieniom dzieci, które przeżyły Holocaust, zawierały treści o charakterze informacyjnym, np. *Ignoranz und Ahnungslosigkeit, was die polnische Geschichte betrifft – [...] -, das sehen die Polen als Geringschätzung oder gar bewusste Fälschung an. [...] Aber sie fürchten, dass in Kürze im deutschen Bewusstsein nur noch zwei Opfergruppen übrig bleiben: die Juden – und die Deutschen. Letztere, weil sie vertrieben wurden oder weil ihre Städte bombardiert worden sind*⁷¹. - „Ignorancja czy nieświadomość, która dotyczy polskiej

⁶⁸ Klawitter N.: *Spur nach Auschwitz?*, „Der Spiegel” 2009, nr 12, s. 76-77.

⁶⁹ Bönisch G., Friedmann J., Meyer C., Sontheimer M., Wiegrefe K.: *Der dunkle Kontinent*, „Der Spiegel” 2009, nr 21, s. 84.

⁷⁰ Tamże, s. 85.

⁷¹ Rotfeld A.D.: *Suche nach der Identität*, „Der Spiegel” 2009, nr 23, s. 92-93.

historii – [...] -, Polacy postrzegają to jako lekceważenie lub świadome zafałszowanie. [...] Obawiają się, że niedługo w niemieckiej świadomości pozostaną tylko dwie grupy ofiar: Żydzi i Niemcy. Ci ostatni, ponieważ zostali wypędzeni lub dlatego, że zostały zbombardowane ich miasta [...]’.

1.13. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Tabela 13 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2009: Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z niemieckim psychoanalitykiem, prof. Michaellem Ermannem, o traumie dzieci, które przeżyły wojnę	1	0	1	0
2.	Wywiad z prof. Manfredem Kittel, dyrektorem Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”	1	0	1	0
Razem		2	0	2	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z niemieckim psychoanalitykiem, prof. Michaellem Ermannem

W roku 2009 na łamach tygodnika „Der Spiegel” ukazały się dwa wywiady z niemieckimi osobistościami ze świata nauki, kultury czy polityki. Jednym z nich był wywiad z monachijskim psychoanalitykiem, **profesorem Michaellem Ermannem**, na temat traumy dzieci, które przeżyły II wojnę światową – Profesor, urodzony w 1943 r. w Szczecinie, sam jako dziecko doświadczył podobnych przeżyć. Problemy poruszane podczas tej rozmowy miały wydźwięk negatywny, podkreślano także traumę wypędzeń z terenów dzisiejszej Polski np. *Wenn jemand als Kleinskind standing im Luftschutzkeller hocken musste, umgeben von herunterstürzenden Balken, wenn jemand durch brennende Städte getragen wurde, dann erzeugt das Erregungszustände, an die man sich zwar nicht mehr bewusst erinnert, der Körper vergisst sie aber nicht [...] Natürlich kannte ich die Umstände meiner Geburt, alles über unsere Flucht*

*aus Pommern und die Vertreibung nach dem Krieg*⁷².- „Jeśli ktoś jako małe dziecko ciągle musiał siedzieć w kucki w schronie przeciwlotniczym otoczony spadającymi belkami, jeśli ktoś był niesiony przez płonące miasta, wtedy wytwarza się stan napięcia, którego wprawdzie świadomie się nie pamięta, ciało jednak o nim nie zapomina. [...] Oczywiście znałem okoliczności moich narodzin, wiedziałem wszystko o naszej ucieczce z Pomorza i wypędzeniu po wojnie”.

Wywiad z prof. Manfredem Kittel'em

Drugi wywiad został przeprowadzony z **profesorem Manfredem Kittel'em**, dyrektorem Federalnej Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”. W rozmowie podnoszono problemy dotyczące m.in. sporu wokół Eriki Steinbach oraz polskiego sprzeciwu odnośnie jej miejsca w radzie fundacji. Poruszane kwestie miały wydźwięk negatywny, np. *Die Stiftung bleibt natürlich weiterhin daran interessiert, dass auch ein polnischer Historiker in unserem international en Beratergremium mitwirkt. [...] Wir versuchen, die Sorgen der Nachbarn bei unserer Arbeit zu berücksichtigen. [...] Hier wird nichts relativiert*⁷³.- „Fundacja naturalnie nadal jest zainteresowana, aby także historyk z Polski współpracował w naszym międzynarodowym gremium konsultantów. [...] Staramy się uwzględnić przy naszej pracy obawy sąsiadów. [...] Nic nie jest tutaj relatywizowane”.

1.14. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2009

Tabela 14 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2009: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z premierem Donaldem Tuskiem	1	1	0	0
2.	Wywiad z reżyserem Andrzejem Wajdą z okazji premiery filmu „Katyń”	1	1	0	0
Razem		2	2	0	0

Źródło: Opracowanie własne

⁷² Demmer U., Weinzierl A.: *Der Körper vergisst nicht*, „Der Spiegel” 2009, nr 9, s. 46-47.

⁷³ Friedmann J., Stoldt H.-U.: *Die anderen Russen*, „Der Spiegel” 2009, nr 53, s. 38.

Wywiad z premierem Donaldem Tuskiem

W pierwszym kwartale roku ukazał się wywiad z **premierem Donaldem Tuskiem**. Poruszane w nim problemy, m.in. spór wokół nominacji Eriki Steinbach do rady Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie” oraz stosunki polsko-niemieckie miały wydźwięk pozytywny, np. *Die Causa Steinbach ist ein deutsches Dilemma, kein deutsch-polnisches, unsere Regierung hat ganz andere Probleme am Hals. [...] Die Art und Weise, wie die Deutschen ihrer Opfer im Zweiten Weltkrieg gedenken, liegt in ihrer eigenen Verantwortung-das hat Polen deutlich gesagt. [...], ich gelte in Polen als Garant für gute Beziehungen zu Berlin. Unsere Einstellung zu den Deutschen ist positiv*⁷⁴.- „Przypadek Steinbach jest niemieckim dylematem, nie niemiecko-polskim, nasz rząd ma całkiem inne problemy na głowie. [...] Sposób w jaki Niemcy wspominają swoje ofiary II wojny światowej leży w ich własnej odpowiedzialności-Polska powiedziała to jasno. [...], jestem uważany w Polsce za gwarant dobrych stosunków z Berlinem. Nasze nastawienie do Niemców jest pozytywne.

Wywiad z reżyserem Andrzejem Wajdą

Drugi wywiad został przeprowadzony w Warszawie z **reżyserem Andrzejem Wajdą**, z okazji premiery filmu „Katyń”, wydźwięk poruszanych w nim kwestii był pozytywny, np. *Die ganz besondere Rolle der Polen ist kein Mythos. Die Hinrichtungen im Wald von Katyn-das ist ein Teil unserer Geschichte, der abgebildet werden musste*⁷⁵.- „Szczególna rola Polaków nie jest mitem. Egzekucje w lesie katyńskim-to jest część naszej historii, która musi zostać sportretowana”.

W roku 2009 bardzo często poruszano tematykę polską lub polsko-niemiecką. Jednak w wyodrębnionych przeze mnie kategoriach analitycznych nie zanotowałam żadnej oceny pozytywnej, ale aż 11 negatywnych i 3 treści o charakterze informacyjnym. Częstotliwość występowania ocen neutralnych niweluje w pewnym stopniu przewagę negatywnego wydźwięku podejmowanych wątków. Tak duża liczba ocen negatywnych ma bezpośredni związek ze sporem jaki toczył się w 2009 roku wokół nominacji Eriki Steinbach do rady Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”, a tym samym z wycofaniem się polskich historyków z prac Fundacji oraz z emocjonalnymi wystąpieniami niektórych polskich polityków. Poza tym ciągle żywe były kontrowersje dotyczące udziału polskich wojsk w wojnie w Iraku, istnienia domniemyanych tajnych więzień CIA na terenie naszego kraju, czy budowy Gazociągu Północnego, porównanego przez byłego Ministra Obrony Narodowej, a obecnie Ministra Spraw

⁷⁴ Neef Ch., Puhl J.: *Ein deutsches Dilemma*, „Der Spiegel” 2009, nr 10, s. 102.

⁷⁵ Neef Ch., Puhl J.: *Opfer spielten keine Rolle*, „Der Spiegel” 2009, nr 38, s. 163.

Zagranicznych do Paktu Ribbentrop-Mołotow. Strona niemiecka pozytywnie oceniała nowy rząd Donalda Tuska jak i samego premiera, podkreślając jego neutralną postawę w sporze dotyczącym Eriki Steinbach. W 2009 roku przypadła dwudziesta rocznica obalenia muru berlińskiego, przy tej okazji niemieccy politycy wskazywali na ogromną rolę Polski w przemianie ustrojowej, wspomnieć należy chociażby plakaty, które pojawiły się m.in. w Berlinie z napisem „Zaczęło się w Polsce”.

1.15. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010

Tabela 15 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2010: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Katastrofa Smoleńska	5	0	0	5
2.	Problem Holokaustu	3	1	1	1
3.	Wybory prezydenckie w Polsce – Jarosław Kaczyński	2	0	0	2
RAZEM		10	1	1	8

Źródło: Opracowanie własne

Katastrofa Smoleńska

Problematyka związana z katastrofą samolotu pod Smoleńskiem (nazwaną katastrofą smoleńską) w której zginęła para prezydencka (Lech i Maria Kaczyńscy) oraz czołowi politycy polskiej sceny politycznej, podnoszona była pięciokrotnie, treść ta miała charakter informacyjny, np. *Klich verlangte in einem Brief „mehr Offenheit”. Warschau hatte sich zum Beispiel dafür interessiert, wie der Flugplatz Sewerny technisch ausgestattet war, welche Geräte bei der Landung benutzt wurden und ob e seine Landegenehmigung für die Maschine gegeben habe. Antwort auf diese Fragen hatten die Polen jedoch nicht erhalten*⁷⁶.- „Klich /Edmund/ zażądał w liście „więcej jawności”. Warszawa interesuje się tym, jak od strony technicznej wyposażone było rosyjskie lotnisko Sewerny, jakie urządzenia zostały użyte podczas lądowania i czy zostało wydane pozwolenie na lądowanie. Polska jak dotąd nie otrzymała odpowiedzi na te pytania”;

⁷⁶ *Russen geben neue Akten heraus*, „Der Spiegel” 2010, nr 33, s. 80.

„Die Identität der Polen besteht darin, sich als ewiges Opfer zu sehen”, sagt Mikolejko.⁷⁷ - „Tożsamość Polaków polega na tym, iż postrzegają się oni jako wieczne ofiary”, mówi Mikolejko /Zbigniew Mikolejko, Kierownik Zakładu Badań nad Religią i prof. nadzw. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie/ ‘‘.

Problem Holokaustu

Kwestie związane z Holokaustem podnoszone były trzy razy, dwa problemy dotyczyły głośniej kradzieży napisu „Arbeit macht frei” z obozu zagłady w Oświęcimiu, problem ten zawierał treści o charakterze informacyjnym, np. *Krakauer Staatsanwälte fordern Schweden auf, einen Ex-Nazi auszuliefern. [...] Dessen Anwältin, Alina Ciechanowicz-Adamska, fürchtet, dass ein Prozess gegen ihren Mandanten in einem politisch aufgeheizten Klima stattfinden werde*⁷⁸. - „Krakowscy prokuratorzy wzywają stronę szwedzką do wydania im byłego nazisty. [...] Obrońca, Alina Ciechanowicz-Adamska, obawia się, że proces przeciwko jej klientom będzie odbywał się w klimacie podburzanym politycznie”; wymiar drugiego był negatywny, np. *Was treibt Menschen an, solch eine Tat zu begehen? [...] Alle vier waren in Czernikowo als Trinker und Einbrecher bekannt. [...] Die Idee war wohl in Schweden gereift*⁷⁹. - „Co popycha ludzi do popełnienia takiego czynu? [...] Cała Czwórka była znana w miejscowości Czernikowo jako alkoholicy i włamywacze. [...] Jednak pomysł narodził się z pewnością w Szwecji”. Pozytywny wymiar wartości miała problematyka związana z kontrowersyjnym filmem video umieszczonym w sieci, w którym były więzień obozu w Oświęcimiu, Adam Kohn, tańczy na terenie obozu koncentracyjnego ubrany w biały T-Shirt do utworu „I Will Survive” /„Przetrwałem”/ Glori Gaynor, np. *Auf den ersten Blick ist „Dancing Auschwitz” [...] ein Tabubruch, auf den zweiten eine Provokation, auf den dritten aber eine kluge Antwort auf die Frage, wie man an etwas erinnern kann, das im Steinbruch der „Erinnerungskultur” längst zu historischem Schotter verarbeitet wurde: auf Konferenzen und Seminaren, in Filmen und TV-Serien [...]. „Seitdem bin ich kein Opfer mehr, ich habe überlebt, ich habe gewonnen.”*⁸⁰ - „Na pierwszy rzut oka video „Dancing Auschwitz” /„Tańczący Oświęcim”/ [...] jest próbą przełamania tabu, na drugi – prowokacją, na trzeci – mądrą odpowiedzią na pytanie jak można przypomnieć o czymś, co na obszarze „kultury pamięci” dawno zostało wielokrotnie historycznie wyekspaltowane: na konferencjach, seminariach, w filmach, serialach telewizyjnych [...]. „Od tej chwili nie jestem dłużej ofiarą, przeżyłem, wygrałem”.

⁷⁷ Neef Ch., Puhl J.: *Die weinende Nation*, „Der Spiegel” 2010, nr 16, s. 118.

⁷⁸ Puhl J.: *Raubzug der Mäuse*, „Der Spiegel” 2010, nr 8, s. 94.

⁷⁹ Puhl J.: *Eine bizarre Tat*, „Der Spiegel” 2010, nr 48, s. 121-122.

⁸⁰ Broder H.M.: *Schaut her, ich lebe!*, „Der Spiegel” 2010, nr 32, s. 104-105.

Wybory prezydenckie w Polsce – Jarosław Kaczyński

Dwukrotnie podnoszono problem **wyborów prezydenckich w Polsce** i kandydatury Jarosława Kaczyńskiego, kwestie te zawierały treści o charakterze informacyjnym, np. *Die Flugzeugkatastrophe von Smolensk hat den verunglückten Präsidenten Lech Kaczyński zur national en Ikone gemacht, sein Zwillingsbruder Jaroslaw könnte sein politisches Erbe antreten*⁸¹.- „Katastrofa smoleńska uczyniła ze zmarłego prezydenta Lecha Kaczyńskiego ikonę narodową, jego brat bliźniak, Jarosław, mógłby objąć jego polityczną spuściznę; *Er machte Front gegen die gewendeten Kommunisten und deren Seilschaften, gegen ehemalige Dissidenten wie gegen korrupte Ärzte und Beamte, er warf den Deutschen Geschichtsklitterung und den Russen imperialistische Gelüste vor. [...] Doch jetzt sagt er auf einmal: „Der polisch-polnische Krieg muss beendet werden“.* Und dass ein „gutes Verhältnis“ zu den Nachbarn das Allerwichtigste sei⁸².- „Walczył z byłymi komunistami i ich układem, był przeciwko byłym dysydentom tak jak przeciwko skorumpowanym lekarzom i urzędnikom, zarzucał Niemcom próbę relatywizowania historii, a Rosjanom zamiary imperialistyczne.[...] Jednak teraz głosi, iż „wojna polsko-polska musi się skończyć. I, iż dobre stosunki z sąsiadami są najważniejsze”.

1.16. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010

Tabela 16 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2010: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”	11	0	10	1
RAZEM		11	0	10	1

Źródło: Opracowanie własne

⁸¹ Tamże, s. 116.

⁸² Puhl J.: *Explosion der Gefühle*, „Der Spiegel” 2010, nr 24, s. 95.

Wypędzeni, Centrum przeciwko Wypędzeniom, „Widoczny Znak”

W 2010 roku nadal najczęściej poruszonym problemem na łamach tygodnika „Der Spiegel” – jedenastokrotnie – był spór wokół powołania **Eriki Steinbach** do rady Fundacji „Flucht, Vertreibung, Versöhnung”/„Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”/ oraz odejście wielu naukowców z naukowej rady fundacji. W ogromnej większości wydzźwięk tego problemu był negatywny (10 ocen negatywnych) i odnosił się zarówno do działalności Eriki Steinbach jak i do reakcji polskiego rządu, jednak można zauważyć chęć znalezienia kompromisu pomiędzy rządem federalnym a szefową Związku Wypędzonych, np. *Die Bundesregierung könne, so Klein, nur unter engen Voraussetzungen einen Vertreter ablehnen: etwa wenn „durch diese Person der Stiftungszweck, vor allem die Arbeit im „Geiste der Versöhnung“, nicht gewahrt sei. Dass Steinbachs Nicht-Anerkennung der Oder-Neiße-Grenze im Bundestag 1991 diesen Versöhnungsgeist verletzt habe, lehnt Klein als Argument ab:[...]*⁸³.- „Rząd federalny może odrzucić, tak twierdzi Klein /Eckart Klein/, przedstawiciela tylko przy ścisłych przesłankach: np. wtedy, gdy „wskutek działalności tej osoby cel fundacji, a przede wszystkim praca „w duchu pojednania” ‘ ‘ nie zostanie zachowana. Klein odrzuca argument, iż nieuznanie przez Steinbach granicy na Odrze-Nysie Łużyckiej w Parlamencie Federalnym w 1991 roku naruszyło zasadę działania w duchu pojednania [...]”. Coraz bardziej widoczny był także spór pomiędzy kanclerz Angelą Merkel a Eriką Steinbach, jednak przedstawiciele rządu byli skłonni zawrzeć pewien kompromis odnośnie obsadzania miejsc w radzie Fundacji, np. *Die CDU ist bereit, Steinbach Zugeständnisse für einen Verzicht zu machen: mehr Sitze im Stiftungsrat etwa und mehr Mittel für das geplante Dokumentationszentrum in Berlin. Aber Merkel will nicht zulassen, dass die Regierung künftig ihr Kontrollrecht über die Stiftung ganz aufgibt*⁸⁴.- „Partia CDU /Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna/ jest gotowa pójść Steinbach na ustępstwa w zamian za jej rezygnację: tj. więcej miejsc w radzie Fundacji oraz więcej środków na planowane centrum dokumentacyjne w Berlinie. Kanclerz Angela Merkel nie chce jednak dopuścić do tego, żeby w przyszłości rząd całkowicie stracił prawo kontroli nad Fundacją”. Informacje o tym, iż kolejni naukowcy opuszczają radę naukową Fundacji oraz o coraz większym jej upolitycznieniu miały charakter negatywny, np. *Die tschechische Historikerin Kristina Kaiserová klagte, sie ist von der „zunehmenden Politisierung“ der Debatte genervt. [...] Einen Tag später erklärte die Publizistin Helga Hirsch per Brief ihren Austritt aus dem Kreis. Sie beklagte die „starke parteipolitische Instrumentalisierung der Debatte“. [...] Die Stiftung schere sich nicht um die Aussöhnung mit den Nachbarn, erläuterte der polnische Historiker Tomasz Szarota seinen*

⁸³ Steinbach auf Konfliktkurs, „Der Spiegel” 2010, nr 3, s. 14.

⁸⁴ Pfiste R.: *Der Quälgeist*, „Der Spiegel” 2010, nr 4, s. 33.

*Rückzug*⁸⁵.- „Czeska historyk Kristina Kaiserová skarży się, że jest zdenerwowana wzrastającym upolitycznieniem debaty. [...] Dzień później publicystka Helga Hirsch wyjaśnia w liście powód swojego wystąpienia z kręgu rady. Skarży się na „silną partyjną instrumentalizację debaty”. [...] Fundacja nie interesuje się pojednaniem z sąsiadami, uzasadnił polski historyk Tomasz Szarota swoje wycofanie się z rady”. Tygodnik „Der Spiegel” po raz kolejny przypomniał fakt, iż niektórzy prominentni działacze Związku Wypędzonych należeli do partii NSDAP (pierwszy raz pisano o tym w 2006), np. *Mitglieder im Stiftungsrat und im Wissenschaftlichen Beraterkreis der Vertriebenenstiftung [...] verlangen eine Klärung der braunen Historie*⁸⁶.- „Członkowie rady Fundacji i rady naukowej Fundacji ds. Wypędzeń [...] żądają wyjaśnienia brunatnej historii”. Negatywnie oceniano także działalność prof. Władysława Bartoszewskiego i jego wypowiedzi na temat Eriki Steinbach, np. *Er nannte Steinbach eine „Anti-Polin” und warf ihr vor, seine Landsleute „negativ einzuschätzen”*. [...] *Seine Angriffe auf Steinbach werden auch von einigen Politikern in Polen für unklug gehalten*⁸⁷.- „Nazwał Steinbach „Anty-Polką” i zarzucał jej, iż „negatywnie ocenia jego rodaków”. [...] Jego ataki na Steinbach są także w Polsce przez niektórych polityków odbierane jako nierozsądne”. Tylko jedno zagadnienie związane z próbą znalezienia kompromisu w sprawie obsadzenia miejsc w Fundacji zawierało treści o charakterze informacyjnym, np. *So ist im Gespräch, dass der BdV fünf anstatt wie bisher drei Sitze im Stiftungsrat erhält – wenn auch der Bundestag im Gegenzug zwei zusätzliche Plätze bekommt*⁸⁸.- „Z rozmowy wynika, iż Związek Wypędzonych otrzyma pięć zamiast trzech miejsc w radzie Fundacji, jeśli w zamian Parlament Federalny także otrzyma dwa dodatkowe miejsca”.

⁸⁵ Beste R: Sontheimer M.: *Im Kern gefährdet*, „Der Spiegel” 2010, nr 11, s. 36.

⁸⁶ *Braune Historie*, „Der Spiegel” 2010, nr 12, s. 18.

⁸⁷ *Verhängnisvolle Affäre*, „Der Spiegel” 2010, nr 38, s. 120-121.

⁸⁸ *Einigung mit Steinbach?*, „Der Spiegel” 2010, nr 6, s. 14.

1.17. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010

Tabela 17 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2010: Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z Salomonem Korn o sporze wokół Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”	1	0	0	1
Razem		1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Salomonem Korn

W roku 2010 na łamach tygodnika „Der Spiegel” ukazał się tylko jeden wywiad z niemieckim przedstawicielem ze świata nauki, kultury czy polityki, mianowicie wywiad z **Salomonem Korn’em** i poruszał on problem związany ze sporem wokół rady Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”. Treści zawarte w tej rozmowie miały charakter informacyjny, np. *Die Vertreter von Politik und Religionsgemeinschaften bestehen darauf, die Vertreibung der Deutschen aus den Ostgebieten in ihrem historischen Kontext zu zeigen. Die Vertreter des Bundes der Vertriebenen wollen dagegen vor allem das Leid und das Unrecht dokumentieren, das den Vertriebenen zugefügt wurde. Ihr Schwerpunkt liegt auf dem individuellen Schicksal, nicht auf dem historischen Zusammenhang.*⁸⁹ - „Przedstawiciele świata polityki i wspólnot wyznaniowych obstawają przy tym, aby wypędzenie Niemców ze wschodnich terenów pokazać w kontekście historycznym. Przedstawiciele Związku Wypędzonych chcą natomiast udokumentować przede wszystkim cierpienie i krzywdy, które zostały wyrządzone wypędzonym. Ich środek ciężkości leży w indywidualnym losie wypędzonych, nie w historycznym kontekście”.

⁸⁹ *Die Krise dauert an*, „Der Spiegel” 2010, nr 13, s. 18.

1.18. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2010

Tabela 18 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2010: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z Tomaszem Szarotą o jego decyzji wycofania się z rady naukowej Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”	1	0	0	1
2.	Wywiad z Januszem Reiterem o nominacji Eriki Steinbach do rady Fundacji, o stosunkach polsko-niemieckich	1	1	0	0
3.	Wywiad z doradcą Jarosława Kaczyńskiego, Pawłem Kowalem, o kandydaturze Jarosława Kaczyńskiego w wyborach prezydenckich	1	0	0	1
Razem		3	1	0	2

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Tomaszem Szarotą

W pierwszym numerze tygodnika „Der Spiegel” ukazał się krótki wywiad z polskim **historykiem - Tomaszem Szarotą**, poruszający m.in. problem jego wycofania się z rady naukowej Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”. Treści podniesione w tej rozmowie miały charakter informacyjny, np. *Mit Manfred Kittel wurde zudem jemand zum Direktor gemacht, der der Auffassung ist, dass das Schicksal der Vertriebenen in der westdeutschen Gesellschaft über weite Strecken verdrängt worden sei. Das sehe ich aber gar nicht so. [...]*

Worum geht es der Berliner Stiftung denn nun? Darum, die Erinnerung an die Vertriebenen wiederzubeleben und dauerhaft zu machen? Ich dachte bisher, dass es um eine Versöhnung mit Polen geht; jetzt sehe ich, dass es offenbar um eine Versöhnung zwischen den Vertriebenen und den anderen Deutschen gehen soll.⁹⁰ - „Wraz z wyborem Pana Manfreda Kittel na dyrektora /Fundacji/, wybrano osobę, która jest zdania, iż los Wypędzonych w zachodnio-niemieckim społeczeństwie może zostać zepchnięty na dalszy plan. Ja jednak nie widzę tego w ten sposób. [...] Czemu właściwie ma służyć Berlińska Fundacja? Temu, aby podtrzymać pamięć o Wypędzonych i umocnić ją? Do tej pory myślałem, że chodzi tu o pojednanie z Polską; teraz widzę, iż najwyraźniej chodzi o pojednanie pomiędzy Wypędzonymi i pozostałą ludnością niemiecką”.

Wywiad z Januszem Reiterem

Drugi wywiad został przeprowadzony z byłym ambasadorem Polski w Niemczech, **Januszem Reiterem**. Kwestie podnoszone w tym wywiadzie dotyczyły nominacji Eriki Steinbach do rady Fundacji oraz stosunków polsko-niemieckich; wydźwięk ich był pozytywny, np. *Ich wünsche mir, dass die Deutschen sich fragen, was der Begriff „Vertriebener“ künftig für eine Bedeutung haben soll, 65 Jahre nach Kriegsende. [...] Was im deutsch-polnischen Verhältnis immer noch fehlt, ist vor allem Respekt. Das war nicht immer die starke Seite der Deutschen. [...] In Polen ist oft der Vorwurf zu hören, die Deutschen wollten die Geschichte umschreiben. Ich glaube nicht, dass dies ihre Absicht ist. Aber die Wahrnehmung der historischen Ereignisse wird sich ändern*⁹¹. - „Chciałbym, aby Niemcy zadali sobie pytanie, jakie znaczenie w przyszłości powinno mieć zagadnienie „Wypędzony”, 65 lat po zakończeniu wojny. [...] To, czego jeszcze ciągle brakuje w niemiecko-polskich stosunkach, to przede wszystkim respekt. To nigdy nie było mocną stroną Niemców. [...] W Polsce można często usłyszeć zarzut, że Niemcy chcieliby na nowo napisać historię. Nie sądzę by mieli taki zamiar. Ale postrzeganie historycznych wydarzeń będzie się zmieniało”.

Wywiad z Pawłem Kowalem

Ostatni wywiad dotyczył kandydatury Jarosława Kaczyńskiego na prezydenta Polski oraz wizji jego stosunków z sąsiadami. Przeprowadzony został z posłem **Pawłem Kowalem**, doradcą Jarosława Kaczyńskiego. Jego charakter był informacyjny, np. *Wichtig ist, dass die Länder der sogenannten alten EU in Polen einen Partner sehen und nicht einen Bittsteller. [...] Kaczyński*

⁹⁰ *Vertreibung aus dem Leben*, „Der Spiegel” 2010, nr 1, s. 15.

⁹¹ Puhl J.: *Wir waren schon viel weiter*, „Der Spiegel” 2010, nr 2, s. 92.

*ist nicht antideutsch.*⁹² „Ważne jest, żeby kraje tak zwanej starej Europy widziały w Polsce partnera a nie petenta. [...] Kaczyński nie jest nastawiony anty-niemiecko”.

W roku 2010 bardzo często poruszano tematykę polską lub polsko-niemiecką. Jednak w wyodrębnionych przeze mnie kategoriach analitycznych zanotowałam jedynie 1 ocenę pozytywnych, 11 negatywnych i aż 9 treści o charakterze informacyjnym. Częstotliwość występowania ocen neutralnych niweluje w pewnym stopniu przewagę negatywnego wydźwięku podejmowanych wątków. Tak duża liczba ocen negatywnych ma bezpośredni związek ze sporem jaki toczył się od 2009 roku wokół nominacji Eriki Steinbach do rady Fundacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”, a tym samym z wycofaniem się polskich historyków z prac Fundacji oraz z emocjonalnymi wystąpieniami niektórych polskich polityków. Poza tym ciągle żywe były kontrowersje dotyczące udziału polskich wojsk w wojnie w Iraku oraz istnienia domniemanych tajnych więzień CIA na terenie naszego kraju. W mediach nadal poruszano problem aresztowania polskiego reżysera Romana Polańskiego. Niemieccy dziennikarze odnotowali także protesty mieszkańców Warszawy przeciwko budowie meczetu w jednej z dzielnic stolicy. 10 kwietnia 2010 roku doszło do katastrofy samolotu prezydenckiego, w wyniku której zginęła para prezydencka (Lech i Maria Kaczyńscy) oraz wielu czołowych polityków polskiej sceny politycznej. Polska stanęła przed koniecznością przeprowadzenia wcześniejszych wyborów prezydenckich, w których jednym z kandydatów był brat tragicznie zmarłego prezydenta, Jarosław Kaczyński. Można było także zaobserwować pozytywną zmianę w stosunkach z Rosją.

1.19. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2011

Tabela 19 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2011: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści informacyjne
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Katastrofa Smoleńska	3	0	2	1
2.	Premier Donald Tusk	2	2	0	0
3.	Wybory prezydenckie w Polsce – Jarosław Kaczyński	2	0	2	0
4.	Kryzys w strefie Euro	2	0	0	2
RAZEM		9	2	4	3

Źródło: Opracowanie własne

⁹² *Kaczyński ist nicht antideutsch*, „Der Spiegel” 2010, nr 26, s. 82-83.

Katastrofa Smoleńska

W 2011 roku najczęściej poruszonym problemem na łamach tygodnika „Der Spiegel” – trzykrotnie – był spór wokół przyczyn katastrofy samolotu prezydenckiego pod Smoleńskiem oraz raportu na ten temat. W większości wydźwięk tego problemu był negatywny (dwie oceny negatywne), np. *Der Streit um die russische Untersuchung des Flugzeugabsturzes von Smolensk, [...] geht in eine neue Runde. [...] Der vorige Woche veröffentlichte Abschlussbericht sieht die Schuld für die Katastrophe einseitig bei den polnischen Piloten. Die Crew habe unter großem psychischem Druck gestanden, [...] „Man kann das psychologische Klima im Tower mit dem im Cockpit vergleichen”, sagte Klich. [...] Während des Landeanflugs hatte sich Luftwaffenchef Andrzej Blasik im Cockpit aufgehalten, und dem Bericht nach hatte er 0,6 Promille Alkohol im Blut. „Blasik gehörte nicht zur Mannschaft, er war letztendlich ein Passagier”, sagte Klich.*⁹³ „Spór o rosyjskie dochodzenie w sprawie katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem, [...] przechodzi do nowego etapu. [...] Opublikowany w ubiegłym tygodniu raport końcowy wskazuje jednoznacznie na winę polskich pilotów. Załoga znajdowała się pod dużą presją psychiczną, [...] „Psychologiczną atmosferę panującą w wieży można porównać z tą w kabinie pilotów”, powiedział Klich /Edmund/. [...] Podczas podejścia do lądowania dowódca Sił Powietrznych, Andrzej Błasik, znajdował się w kabinie pilota i według raportu miał 0,6 promila alkoholu we krwi. „Błasik nie należał do załogi, ostatecznie był on pasażerem”, powiedział Klich. Wymiar wartości jednej z podejmowanych kwestii na ten temat miał charakter informacyjny, np. *Die Regierung nennt ihren Report „ehrlich und solide” und rechnet auf mehr als 300 Seiten mit den Piloten der Unglücksmaschine ab: Die seien schlecht ausgebildet, überfordert und nachlässig gewesen und hätten zu wenig Trainingsflüge absolviert. Ausdrücklich wird festgestellt, es habe aus der Kaczyński-Entourage keinen „unmittelbaren Druck” auf die Besatzung gegeben, trotz dichten Nebels zu landen.*⁹⁴ „Rząd określa swój raport jako „uczciwy i solidny” i rozlicza się w nim na więcej niż trzystu stronach z pilotami tej nieszczęśliwej maszyny: byli oni źle wyszkoleni, przeciążeni i niestaranni, ukończyli zbyt mało lotów treningowych. Jasno stwierdzono, iż ze strony otoczenia Kaczyńskiego nie wywierano „bezpośredniego nacisku” na załogę, aby lądować pomimo gęstej mgły.

Premier Donald Tusk

Dwukrotnie podejmowano kwestię związaną z premierem Donaldem Tuskiem i jego rządem. Za każdym razem wydźwięk tego problemu był pozytywny, np. *Premier Donald Tusk*

⁹³ *Tower gegen Cockpit*, „Der Spiegel” 2011, nr 3, s. 81.

⁹⁴ *Ehrlich und solide*, „Der Spiegel” 2011, nr 31, s. 69.

regiert mit stabiler Mehrheit, links- wie rechtsnationale Extremisten sind im Sejm nicht mehr vertreten. Mit Berlin pflegt Polen beste Beziehungen und gegenüber Moskau einen unaufgeregten Ton. In Brüssel nerven die Polen nicht mehr als Blockierer, sie gelten inzwischen als berechenbar.⁹⁵ „Premier Donald Tusk sprawuje władzę przy stabilnej większości głosów – lewicowo- i prawicowo-narodowi ekstremiści nie są już obecni w sejmie. Polska pielęgnuje dobre stosunki z Berlinem, w stosunku do Moskwy przebiegają one też w spokojnym tonie. W Brukseli Polacy nie działają już jako osoby blokujące, są postrzegani tymczasem jako osoby przewidywalne.

Wybory prezydenckie w Polsce – Jarosław Kaczyński

Również dwukrotnie poruszana była kwestia **wyborów prezydenckich w Polsce** i kandydatury Jarosława Kaczyńskiego. Obydwie kwestie uzyskały negatywne oceny, np. *Im Frühjahr beschimpfte er die deutsche Minderheit in Schlesien als Agenten eines auf Geschichtsrevision sinnenden Nachbarstaats.*⁹⁶ – „Wiosną obraził mniejszość niemiecką na Śląsku nazywając ich agentami państwa sąsiedniego obmyślającymi rewizję historii”. Jarosław Kaczyński krytykowany był także za upolitycznianie katastrofy smoleńskiej, np. *Sie unterstellen Kaczyński, die Tragödie politisch für sich auszunutzen. [...] Viele Polen sind der politischen Instrumentalisierung des Unglücks überdrüssig.*⁹⁷ – „Zarzucają Kaczyńskiemu, że wykorzystuje tragedię dla swoich celów politycznych. [...] Wielu Polaków ma dość politycznej instrumentalizacji tragedii”.

Kwestie związane z kryzysem w strefie Euro oraz z pomocą państwom najbardziej zadłużonym podnoszone były dwukrotnie. Podnoszone problemy miały charakter informacyjny, pierwszy z nich dotyczył dyskusji na temat Paktu dot. konkurencyjności w sferze Euro, np. *Warum müssen Sie eine Spaltung demonstrieren’’, fragte Polens Premier Donald Tusk die Kanzlerin und meldete „grundlegende Zweifel an der Methode an.*⁹⁸ – „Dlaczego musi Pani demonstrować rozłam”, pytał premier Polski, Donald Tusk, kanclerz Niemiec i zgłosił „zasadnicze wątpliwości odnośnie tej metody”. Drugi problem dotyczył wysokiego kursu franka szwajcarskiego i problemów tysięcy Polaków, Węgrów i Chorwatów ze spłatą kredytów hipotecznych, np. *Unter dem hohen Kurs des Schweizer Franken leiden Hunderttausende Polen, Ungarn und Kroaten. Sie können ihre Kredite nicht mehr abzahlen. [...] Seit der Euro in der Krise ist und der Wert des Franken um rund 30 Prozent gestiegen ist, [...] Allein 750 000 Polen*

⁹⁵ Puhl J.: *Die ehrgeizige Nation*, „Der Spiegel” 2011, nr 8, s. 102, 106.

⁹⁶ Puhl J.: *Der einsame Zwilling*, „Der Spiegel” 2011, nr 39, s. 101.

⁹⁷ *Ermüdende Tragödie*, „Der Spiegel” 2011, nr 13, s. 78-79.

⁹⁸ Reiermann Ch., Schult Ch.: *Jagd auf den Yeti*, „Der Spiegel” 2011, nr 7, s. 25.

*stehen vor einem Schuldenberg von rund 50 Milliarden Franken.*⁹⁹ - „Z powodu wysokiego kursu franka szwajcarskiego cierpią setki tysięcy Polaków, Węgrów i Chorwatów. Nie są w stanie dalej spłacać swoich kredytów. [...] Od czasu gdy strefa euro jest w kryzysie i wartość franka wzrosła o ok. 30%, [...] Samych tylko 750 000 Polaków stoi w obliczu zadłużenia na ok. 50 mld franków”.

1.20. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2011

Tabela 20 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2011: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z Krystyną Iglicką, ekspertem rządu ds. polityki migracyjnej, o otwarciu niem. rynku pracy dla Polaków	1	1	0	0
2.	Wywiad z Markiem Belką, prezesem Narodowego Banku Polskiego o kryzysie w strefie euro i przystąpieniu Polski do tej strefy	1	1	0	0
Razem		2	2	0	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Krystyną Iglicką

W 2011 r. na łamach tygodnika „Der Spiegel” przeprowadzono dwa wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi. Pierwszy wywiad został przeprowadzony z **prof. Krystyną Iglicką**, ekspertem rządu polskiego ds. polityki migracyjnej, na temat otwarcia niemieckiego rynku pracy dla Polaków. Wydźwięk tego problemu był pozytywny, np. *Deutschland liegt nah, der Wirtschaft geht es gut, es gibt eine hohe Nachfrage nach*

⁹⁹ Puhl J.: *Der Armut verpflichtet*, „Der Spiegel” 2011, nr 37, s. 103.

*Arbeitskräften. Überdies wohnen schon viele Polen in Deutschland. [...] Außerdem assimilieren sich Polen und andere Osteuropäer viel leichter: Sie entstammen einem christlichen Kulturkreis, bilden keine Wohnghettos, [...].*¹⁰⁰ - „Niemcy leżą niedaleko, gospodarka ma się dobrze, jest duże zapotrzebowanie na siłę roboczą. Poza tym wielu Polaków mieszka już w Niemczech. [...] Ponadto Polacy i inni przybysze z Europy Wschodniej asymilują się dużo łatwiej: pochodzą z chrześcijańskiego kręgu kulturowego, nie tworzą gett [...]”.

Wywiad z Markiem Belką

Drugi wywiad przeprowadzony był z **Markiem Belką**, prezesem Narodowego Banku Polskiego, dotyczył on m.in. kryzysu w strefie euro oraz przystąpienia Polski do tej strefy. Problemy podnoszone w tej rozmowie poddane zostały pozytywnej ocenie, np. *Aber ganz sicher ist die Perspektive für einen Euro-Beitritt Polens jetzt klarer, auch wenn wir jetzt nicht sofort ein Beitrittsdatum nennen wollen. [...] Wir müssen stark und gesund sein, um darin nicht unsere wirtschaftliche Souveränität zu verlieren, so wie das jetzt einigen Ländern passiert, die Probleme haben.*¹⁰¹ - „Z pewnością perspektywa przystąpienia Polski do strefy euro jest teraz jaśniejsza, nawet jeśli nie chcemy od razu podać daty naszego przystąpienia. [...] Musimy być silni i w dobrej kondycji, żeby nie stracić gospodarczej suwerenności, tak jak stało się to w niektórych krajach, które mają problemy”.

W 2011 roku niezwykle rzadko podejmowano problematykę polską i polsko-niemiecką. Jednak w wyodrębnionych przeze mnie kategoriach analitycznych odnotowałam 2 oceny pozytywne, 4 negatywne i 2 treści o charakterze informacyjnym. Przez cały okres objęty przeze mnie analizą nigdy dotąd nie odnotowałam braku wywiadów z niemieckimi politykami, naukowcami czy ludźmi związanymi z kulturą, tak jak miało to miejsce w tym roku. Ukazały się natomiast dwa wywiady z Polakami.

Duża liczba ocen pozytywnych związana jest w pewnym stopniu z licznymi wydarzeniami kulturalnymi organizowanymi przez Polskę i Niemcy, jak np. otwarta w Berlinie wystawa „Tür an Tür. Polen-Deutschland”/„Obok Polska-Niemcy”/, dotycząca sąsiedztwa polsko-niemieckiego, czy udziałem polskich aktorów w niemieckich filmach. Strona niemiecka doceniła także polską gospodarkę, która jako nieliczna w Europie odnotowała wzrost pomimo kryzysu finansowego. Bez wątpienia otwarcie 1 maja 2011 roku niemieckiego rynku pracy dla obywateli z Europy Wschodniej przyczynił się także do polepszenia stosunków pomiędzy sąsiadami, chociaż eksperci po obydwu stronach granicy są zdania, iż Niemcy uczyniły to zbyt

¹⁰⁰ Puhl J.: *Die Deutschen sollten sich freuen*, „Der Spiegel” 2011, nr 17, s. 83.

¹⁰¹ Puhl J.: *Die Tabus fallen*, „Der Spiegel” 2011, nr 44, s. 94.

późno i nie są już tak atrakcyjne dla polskich pracowników. Rok po katastrofie samolotu polskiej pary prezydenckiej pod Smoleńskiem temat ten był nadal poruszany bardzo często. Strona niemiecka negatywnie odnosiła się do zbytniego upolitycznienia katastrofy, tym samym nadal bardzo negatywnie oceniano działalność Jarosława Kaczyńskiego.

Z pewnym niepokojem obserwowano też przygotowania Polski do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej, szczególne obawy budził stan głównych dróg w Polsce i brak autostrad.

Niezmienne wysoko oceniano działania premiera Donalda Tuska podkreślając, iż od czasu objęcia przez niego funkcji premiera stosunki polsko-niemieckie uległy ogromnej poprawie, a Polska stała się liczącym graczem na europejskiej arenie.

1.21. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012

Tabela 21 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2012: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Polska gospodarka i rozwój Polski	1	1	0	0
2.	Polscy piłkarze grający w Niemczech	1	0	0	1
3.	Kościół katolicki	1	0	0	1
Razem		3	1	0	2

Źródło: Opracowanie własne

Polska gospodarka i rozwój Polski

Bardzo pozytywnie określano rozwój Polski, a przede wszystkim **polskiej gospodarki**. Wraz z rozpoczęciem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej, zainteresowanie naszym krajem wyraźnie wzrosło. Pozytywnie opisywano rozwój miast, a także wskazywano na przedsiębiorczość Polaków. Problem polskiej gospodarki podniesiony został raz, wydźwięk artykułu był pozytywny: *Ein Land sieht sich als Vorreiter und Vorbild für die „anderen” im Osten*¹⁰². - „Kraj postrzega siebie jako pioniera i przykład dla „innych” na wschodzie”.

¹⁰² Follath E., Puhl J.: *Das Wunder von nebenan*, „Der Spiegel” 2012, nr 21, s. 77.

Polscy piłkarze grający w Niemczech

Przy okazji EURO niemieckie media podkreślały, że najlepsi piłkarze reprezentacji Polski na co dzień grają w niemieckich klubach. Artykuł miał charakter informacyjny: *Die Hoffnungen der Gastgeber bei der Fußball-EM ruhen auf den Legionären Borussia Dortmund*¹⁰³. - „Nadzieje gospodarzy spoczywają na Legionistach z Borussi Dortmund”.

Kościół katolicki

Problematykę związaną z kryzysem wiary w kościele polskim podjęto raz. Tekst miał charakter informacyjny. Zwracano uwagę na dużą dysproporcję pomiędzy osobami deklarującymi się jako wierzące, a praktykującymi: *Wir Polen bekennen uns gern zu Ungerem Katholizismus. Aber in der Praxis sieht alles viel schlechter aus. [...] Vier Fünftel aller Polen nervt es zudem, dass die Kirche sich regelmäßig in die Politik einmischt*¹⁰⁴. - „My Polacy bardzo chętnie przyznajemy się do naszego katolicyzmu. Ale w praktyce wygląda to dużo gorzej”. [...] Cztery piąte Polaków denerwuje fakt, że kościół regularnie miesza się do polityki”.

1.22. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012

Tabela 22 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” z 2012 roku: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Relacje niemiecko-polskie	2	1	0	1
2.	Gazociąg Północny, budowa elektrowni atomowej	1	0	1	0
3.	Kryzys na Ukrainie	1	0	1	0
RAZEM		4	1	2	1

Źródło: Opracowanie własne

¹⁰³ Buschmann R., Mayr W.: *Drei Granaten für Franz*, „Der Spiegel” 2012, nr 22, s. 102.

¹⁰⁴ Puhl J.: *Frommer Schein*, „Der Spiegel” 2012, nr 28, s. 90.

Relacje niemiecko-polskie

Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej odbywające się w Polsce i na Ukrainie spowodowały większe zainteresowanie Polską u naszych sąsiadów. Po raz kolejny podkreślono bardzo dobre relacje pomiędzy sąsiednimi krajami. Artykuł, który podnosił tą problematykę miał wydźwięk pozytywny: *Mehr als zwei Drittel haben eine positive Meinung über Berlins Rolle in Europa. Und immerhin 54 Prozent der Polen sind überzeugt, dass Deutschland bei der Umsetzung seiner nationalen Interessen die Interessen anderer Länder berücksichtige*¹⁰⁵. - „Więcej niż dwie trzecie Polaków ma pozytywne zdanie na temat roli narodowych interesów uwzględniają interesy innych krajów“.

Gazociąg Północny, budowa elektrowni atomowej

Po katastrofie elektrowni atomowej w Fukushima rząd Niemiec zdecydował o zamknięciu elektrowni atomowych kraju. Decyzja Polski o rozpoczęciu budowy elektrowni atomowej na Pomorzu spotkała się z ostrą krytyką. Podkreślano dotychczasowe bardzo dobre stosunki pomiędzy obydwojema państwami, przy czym wyrażono obawę, że kwestia ekologii może zaburzyć dobre relacje: *[...], dass ein Streit um Atomkraft und Schiefergas auf beiden Seiten alte Stereotype wiederbeleben könne [...]*¹⁰⁶. - „[...] spór o energię atomową gaz i łupkowy może spowodować ożywienie dawnych stereotypów po obydwu stronach. Strona polska po raz kolejny przywołała budowę gazociągu Północnego, który swoim zasięgiem omija Polskę: *Damals einigten sich Berlin und Moskau darauf, eine Erdgas-Pipeline durch die Ostsee an Polen vorbei zu verlegen*¹⁰⁷. - „Wówczas Berlin i Moskwa zgodziły się na to, aby rurociąg gazu ziemnego przeprowadzić przez Morze Bałtyckie omijając Polskę”.

Kryzys na Ukrainie

W 2012 roku Polska wraz z Ukrainą zostały organizatorami Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej (EURO). Ogromna większość przywódców państw europejskich postanowiła zbojkotować mistrzostwa, nie pojawiając się na meczach rozgrywanych na Ukrainie. Celem bojkotu było wywarcie nacisku na rząd w Kijowie, aby wypuszczono aresztowaną przywódczynię opozycji Juliję Timoszenko. W Polsce odebrano to krytycznie, taki też wydźwięk miały artykuły poświęcone tej kwestii: *Der polnische Premierminister Donald Tusk*

¹⁰⁵ Follath E., Puhl J.: *Das Wunder von nebenan*, „Der Spiegel“ 2012, nr 21, s. 83.

¹⁰⁶ Puhl J.: *Zorn auf die Besserwisser*, „Der Spiegel“ 2012, nr 11, s. 98.

¹⁰⁷ Puhl J.: *Zorn auf die Besserwisser*, „Der Spiegel“ 2012, nr 11, s. 99.

hat Merkel ebenfalls mitgeteilt, dass er einen politischen Boykott der EM ablehne¹⁰⁸. - „Premier Polski Donald Tusk poinformował Merkel, że odrzuca polityczny bojkot EURO”.

1.23. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2012

Tabela 23 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2012: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z dyrektorem Centrum Stosunków Międzynarodowych Januszem Reiterem o sytuacji na Ukrainie	1	0	0	1
2.	Wywiad z ministrem spraw zagranicznych, Radosławem Sikorskim o kluczowej roli Niemiec w Unii Europejskiej oraz o sytuacji na Ukrainie	1	1	0	0
Razem		2	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Januszem Reiterem

W 2012 roku ukazał się wywiad **Januszem Reiterem**, dyrektorem warszawskiego Centrum Do Spraw Stosunków Międzynarodowych. Tematem rozmowy była sytuacja na Ukrainie, a także bojkot Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej. Treść artykułu miała charakter informacyjny: *Ukraina dryfuje w tym momencie na Wschód. Ale nie jest jeszcze stracona*¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Merkel will EU-weiten Boykott der Ukraine, „Der Spiegel” 2012, nr 19, s. 16.

¹⁰⁹ Puhl J.: Noch ist die Ukraine nicht verloren, „Der Spiegel” 2012, nr 19, s. 94.

Wywiad Radosławem Sikorskim

Wywiad z Ministrem Spraw Zagranicznych **Radosławem Sikorskim** został przeprowadzony po głośnej przemowie w Berlinie, podczas forum Niemieckiego Towarzystwa Polityki Zagranicznej. Minister wzywał w niej Niemcy do większego zaangażowania się w sprawy Europy, a także do objęcia zdecydowanego przywództwa. W Polsce słowa Ministra spotkały się z krytyką opozycji. Wydzźwięk artykułu był pozytywny: [...] *stosunki pomiędzy Polską a Niemcami są tak dobre jak nigdy. [...] Mniej obawiam się niemieckiej władzy niż jej bierności*¹¹⁰.

W 2012 sporadycznie podejmowano problematykę polską oraz stosunków polsko-niemieckich na łamach tygodnika „Der Spiegel”. Podkreślano bardzo dobre relacje pomiędzy obydwojema państwami, a także wskazywano na szybki rozwój Polski. Mimo to, w przeważa negatywny obraz stosunków polsko-niemieckich. Bez wątpienia wpłynęły na ten stan rzeczy plany rządu polskiego dotyczące budowy elektrowni atomowej w naszym kraju. Strona niemiecka była temu przeciwna. Przy tej okazji odżyły także dawne animozje związane z budową gazociągu północnego, który omijał swoim zasięgiem nasz kraj. Różnice wynikały także z odmiennego podejścia do uczestnictwa przedstawicieli rządowych w rozgrywkach piłkarskim na Ukrainie w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej. Polska jako współorganizator EURO sprzeciwiała się temu pomysłowi.

Obraz Polski przedstawiony został w sposób neutralny, podkreślano fakt szybkiego rozwoju naszego kraju oraz sprawnie zorganizowanych Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej.

1.24. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2013

Tabela 24 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2013: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Relacje niemiecko-polskie	3	3	0	0
RAZEM		3	3	0	0

Źródło: Opracowanie własne

¹¹⁰Puhl J.: *Unsere Zukunft heißt Europa*, „Der Spiegel” 2012, nr 20, s. 32.

W 2013 roku relacje niemiecko-polskie układały się bardzo dobrze. Wielokrotnie podkreślano pro-europejski styl polityki premiera Donalda Tuska, a także palny wprowadzenia Polski do strefy Euro. Artykuł podnoszący ten problem miał pozytywny charakter: *Premier Tusk will den Euro einführen. Die Wirtschaft steht auf seiner Seite, doch die Nationalisten verteufeln die Gemeinschaftswährung. [...] Polen muss dringend Euro einführen [...] so denken viele polnische Unternehmer [...]*¹¹¹. - „Premier Tusk chce wprowadzić walutę Euro. Gospodarka stoi po jego stronie, jednak narodowcy oczerniają wspólną walutę. [...] Polska musi pilnie wprowadzić Euro [...] tak sądzi wielu polskich przedsiębiorców”.

W trakcie kryzysu w jakim znalazła się Unia Europejska, Polska wielokrotnie wskazywała na swoją solidarność z Niemcami. Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski podkreślał, że Polska liczy na silne Niemcy, zdolne do wyprowadzenia krajów Unii Europejskiej z kryzysu. Artykuł podnoszący ten problem miał wydźwięk pozytywny: *[...]haben wir gesehen, dass ein demokratisches Deutschland, das in der Union tief verwurzelt ist, andere Länder braucht, um positive Entscheidungen in der Außen-, aber auch in der Innenpolitik treffen zu können. Dies ist kein Deutschland, das wir fürchten müssten*¹¹². - „[...] „zobaczyliśmy, że demokratyczny kraj jakim są Niemcy, który jest głęboko zakorzeniony w Unii, potrzebuje innych państw żeby móc podjąć pozytywne decyzje w polityce zagranicznej i wewnętrznej. To nie są Niemcy, których musimy się obawiać”.

W podobnym tonie wypowiedział się prezydent Aleksander Kwaśniewski o wyborach parlamentarnych w Niemczech. Wydźwięk artykułu był pozytywny: *Eine starke Regierung in Berlin und eine unantastbare Bundeskanzlerin sind nötig, denn die Europäische Union steht vor großen Herausforderungen*¹¹³.- „Silny rząd w Berlinie i nienaruszalna Kanclerz Federalna są konieczne, ponieważ Unia Europejska stoi przed dużymi wyzwaniami”.

¹¹¹ Puhl J.: *Kern oder Rand*, „Der Spiegel” 2013, nr 6, s. 90.

¹¹² Hoyng H., Puhl J., Schult Ch., Zuber H.: *Lokomotive ohne Anhänger*, „Der Spiegel” 2013, nr 26, s. 101.

¹¹³ *Ein gutes Szenario*, „Der Spiegel” 2012, nr 31, s. 85.

1.25. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2013

Tabela 25 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2013: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z publicystą Adamem Michnikiem na temat Polski i Węgier oraz zagrożenia autorytarnymi reżimami w państwach Wschodniej Europy	1	0	0	1
2.	Wywiad z byłym prezydentem Polski Aleksandrem Kwaśniewskim, zaangażowanym w rozwiązanie narastającego konfliktu na Ukrainie	1	0	0	1
Razem		2	0	0	2

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Adamem Michnikiem

W 2013 roku przeprowadzono wywiad z publicystą **Adamem Michnikiem**. Rozmowa dotyczyła między innymi sytuacji na Węgrzech oraz w Polsce, a także obawy przed autorytarnymi rządami w państwach Europy Wschodniej. Treści podnoszone w tym wywiadzie miały charakter informacyjny: *Wenn Orban sich in Ungarn hält oder bei uns Kaczyński gewinnen sollte, wäre das gefährlich. Beide haben eine autoritäre Vorstellung vom Staat, die Demokratie ist nur Fassade*¹¹⁴.- „Jeśli Orban utrzyma się na Węgrzech albo u nas miałby wygrać Kaczyński,

¹¹⁴ Puhl J., Neef Ch.: *Bastarde des Kommunismus*, „Der Spiegel” 2013, nr 31, s. 81.

byłoby to niebezpieczne. Obydwoje mają autorytarne wyobrażenie państwa, w którym demokracja jest tylko pozorna”.

Wywiad z Aleksandrem Kwaśniewskim

Pod koniec 2013 roku rozpoczął się kryzys na Ukrainie, związany z przerwaniem rozmów akcesyjnych mających umożliwić Ukrainie członkostwo w Unii Europejskiej. Prezydent **Aleksander Kwaśniewski** wraz z eurodeputowanym Parlamentu Europejskiego Patem Cox'em zaangażowani byli w zażegnanie konfliktu i doprowadzenie do porozumienia. Artykuł miał charakter informacyjny: *Wir müssen eine gemeinsame Politik gegenüber Russland betreiben – die haben wir im Moment nicht.*¹¹⁵ – „Musimy prowadzić wspólną politykę wobec Rosji – w tym momencie takiej nie mamy”.

W 2013 roku niezwykle rzadko podejmowano problematykę stosunków niemiecko-polskich, natomiast w ogóle nie zajmowano się obrazem Polski. Na uwagę zasługuje fakt, że wymiar wartości artykułów poświęconych wzajemnym relacjom był pozytywny. Wielokrotnie podkreślano, że w trudnym momencie w jakim znalazła się Unia Europejska, Polska i Niemcy zajmują wspólne stanowisko, a wzajemne stosunki nigdy nie układały się tak dobrze. Pod koniec roku rozpoczęły się demonstracje i początek kryzysu na Ukrainie, ale i w tym przypadku Polska i Niemcy prezentowały wspólne stanowisko. Jednak widoczne były już tendencje w państwach Europy Wschodniej do zmiany rządów na prawicowe jak na Węgrzech.

1.26. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014

Tabela 26 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2014: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Afera taśmowa	2	0	1	1
2.	Polska gospodarka i rozwój Polski	2	2	0	0
RAZEM		4	2	1	1

Źródło: Opracowanie własne

¹¹⁵ Puhl J., Neef Ch.: *Brüssel war naiv*, „Der Spiegel” 2013, nr 50, s. 98.

Afera taśmowa

Obraz Polski w znacznym stopniu nakreślony został poprzez nagrania w tak zwanej **aferze taśmowej**. Media w całej Europie cytowały wypowiedzi czołowych polskich polityków, nagrane podczas nieoficjalnych spotkań. Głośnym echem odbiły się wypowiedzi ówczesnego ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego na temat naszych sojuszników w Unii Europejskiej, Wielkiej Brytanii czy naszych stosunkach z USA. Wszystkie kwestie związane z tym tematem zostały poddane negatywnej ocenie: *Es geht um Europa: „Cameron ist inkompetent“, sagt Sikorski [...]. [...] Warschauer Treue zu Washington sei „nichts wert“, sagt Sikorski¹¹⁶*. - „Chodzi o Europę: „Cameron jest niekompetentny”, mówi Sikorski [...]. [...] Warszawska wierność Waszyngtonowi jest „nic nie warta”, twierdzi Sikorski. *Ein schwacher Staat, das weckt in Polen –[...]– ungute historische Erinnerungen¹¹⁷*. - „Słabe państwo, to budzi w Polsce – [...] niedobre historyczne wspomnienia”.

Polska gospodarka i rozwój Polski

Tak jak negatywnie oceniano wypowiedzi polskich polityków podczas afery taśmowej, tak bardzo pozytywnie określano rozwój Polski, a przede wszystkim polskiej gospodarki. Problem polskiej gospodarki, a właściwie jej gwałtowny rozwój został przeanalizowany od czasów komunizmu do chwili obecnej: *Nirgends wird das so deutlich wie in der Geschichte des „polnischen Wirtschaftswunders“, dem Aufstieg Polens vom heruntergerockten Ostblockstaat zum europäischen Tigerland, einem Land, das Anfang der Achtziger seine Lebensmittel rationieren musste und heute Wachstumsraten erreicht, die an das Deutschland der Fünfziger erinnern¹¹⁸*. - „Nigdzie nie jest to tak widoczne jak w historii „polskiego cudu gospodarczego”, awans Polski z staczającego się w dół państwa bloku wschodniego do europejskiego bardzo szybko rozwijającego się państwa, kraju, gdzie na początku lat 80tych musiano racjonować produkty spożywcze, a dzisiaj osiągnął stopę wzrostu, która przypomina Niemcy z lat 50.”.

¹¹⁶ Puhl J.: *Wer ist „Patriot“?*, „Der Spiegel” 2014, nr 27, s. 80.

¹¹⁷ Puhl J.: *Abgehört*, „Der Spiegel” 2014, nr 26, s. 71.

¹¹⁸ Rapp T., Schmitter E.: *Die große Unordnung*, „Der Spiegel” 2014, nr 48, s. 126.

1.27. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014

Tabela 27 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2014: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rynek pracy w Niemczech	1	1	0	0
2.	Kryzys na Ukrainie	4	0	4	0
3.	Ukaranie zbrodniarzy wojennych	2	0	2	0
RAZEM		7	1	6	0

Źródło: Opracowanie własne

Rok 2014 był czasem szczególnym zarówno na arenie międzynarodowej jak i europejskiej. Kryzys polityczny zapoczątkowany pod koniec roku 2013 będący efektem rewolucji Euromajdanu na Ukrainie doprowadził do aneksji Półwyspu Krymskiego przez Rosję i do obalenia prezydenta Janukowicza przez Ukraińców. Do chwili obecnej we wschodniej Ukrainie toczą się działania militarne pomiędzy armią ukraińską a separatystami rosyjskimi. Zajęcie Krymu przez Rosję doprowadziło do nałożenia na ten kraj sankcji międzynarodowych oraz do prawie całkowitej izolacji tego kraju na arenie europejskiej i międzynarodowej. Rok 2014 to trudny czas dla stosunków polsko-niemieckich. Początkowo obydwa państwa zajmowały wspólne stanowisko w sprawie Rosji, jednak z czasem nieustępliwa i twarda postawa byłego ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego doprowadziła do odsunięcia Polski od rozmów z Rosją. Rok 2014 to także rok rocznic, np. 75 rocznicy wybuch I wojny światowej.

Rynek pracy w Niemczech

W związku z pogarszającą się sytuacją demograficzną w Niemczech powrócił temat pracowników z innych krajów Unii Europejskiej. Początkowe obawy związane z napływem taniej siły roboczej okazały się bezpodstawne, a siedmioletni okres przejściowy spowodował, że pracownicy z najwyższymi kwalifikacjami wybrali Irlandię lub Wielką Brytanię jako miejsce pracy i zamieszkania: *Wir brauchen nicht weniger Zuwanderer, sonder mehr, sagt Clemens Fuest, Chef des Mannheimer Zentrums für Europäische Wirtschaftsforschung. [...] sind die*

*heutigen Zuwanderer im Schnitt besser qualifiziert als die deutsche Arbeitskräfte*¹¹⁹. - „Potrzebujemy nie mniejszej ilości imigrantów, tylko większej”, powiedział Clemens Fuest, szef Centrum do spraw Badań nad Europejską Gospodarką Rynkową w Mannheim. [...] dzisiejsi imigranci są w większości lepiej wykształceni niż niemieccy pracownicy.

Kryzys na Ukrainie

W 2014 roku najczęściej poruszonym tematem był kryzys na Ukrainie. Polska i Niemcy początkowo zajmowały jedno stanowisko wobec Rosji, później jednak widoczny był wyraźny rozłam. Niemcy zarzucały Polsce zbyt twarde stanowisko w kontaktach z Rosją. Problem ten podejmowany był czterokrotnie, za każdym razem kwestia ta uzyskiwała negatywną ocenę: *Polen und die baltischen Staaten werben trotzdem für den demonstrativen Bruch mit Moskau, und sie erhalten zunehmend Unterstützung*¹²⁰. - „Polska i państwa bałtyckie zachęcają do demonstracyjnego zerwania z Rosją i mimo to otrzymują w coraz większym stopniu poparcie”. Także łagodniejsza polityka prowadzona przez kanclerz Angelę Merkel nie zyskała poparcia i oceniana była jako mało efektywna: *Die monatlange Telefondiplomat der Kanzlerin hat bei Russlands Präsident Putin nicht verfangen*¹²¹. - „Wielomiesięczne dyplomatyczne rozmowy prowadzone przez telefon nie działają na prezydenta Rosji Putina”.

Ukaranie zbrodniarzy wojennych

Problem ukarania dawnych zbrodniarzy wojennych oraz strażników w obozach koncentracyjnych zawsze wywoływał wiele kontrowersji. Wysuwanych jest wiele zarzutów pod adresem sądów niemieckich dotyczących ich opieszałości i niekonsekwencji. W rezultacie wielu winnych nigdy nie zostało ukaranych: *Deutschland Justiz will eine beschämende Statistik aufpolieren. [...] Experten schätzen, dass etwa 6500 in Auschwitz eingesetzte SS-Leute den Krieg überlebten. Deutsche Gerichte verurteilten 41 von ihnen (0,6 Prozent) der letzte Prozess endete 1993*¹²². - „Niemieckie sądownictwo chce naprawić zawstydzającą statystykę. [...] Eksperci oceniają, że około 6500 przydzielonych do Auschwitz działaczy SS przeżyło wojnę. Niemieckie sądy skazały 41 osób (0.6 procent), ostatni proces zakończył się w 1993 roku.

¹¹⁹ Amann M., Böll S., Dettmer M.: *Das Nötigste zum Überleben*, „Der Spiegel” 2014, nr 3, s. 28.

¹²⁰ Blome N., Neukirch R.: *Stufe vier*, „Der Spiegel” 2014, nr 36, s. 22.

¹²¹ Tamże, s. 20.

¹²² *SS-Greise in Haft*, „Der Spiegel” 2014, nr 9, s. 18.

1.28. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014

Tabela 28 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2014: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z ministrem spraw zagranicznych, Radosławem Sikorskim o sankcjach gospodarczych i kryzysie na Ukrainie	1	0	0	1
Razem		1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Radosławem Sikorskim

W 2014 roku ukazały się jeden wywiad z **Radosławem Sikorskim**, ministrem spraw zagranicznych Polski. Rozmowa dotyczyła kryzysu na Ukrainie. Radosław Sikorski przedstawiany był przez media niemieckie jako zwolennik twardej polityki wobec Rosji, co zresztą doprowadziło do politycznego rozłamu z Niemcami w kwestii rozwiązania konfliktu na Ukrainie. Problemy, podjęte w wywiadzie, który ukazał się w tygodniku „Der Spiegel” miał charakter informacyjny: *Ich war immer dafür, mit Russland zusammenzuarbeiten, wenn es möglich und in beiderseitigem Interesse ist. [...] Nur ungefähr 30 Prozent des Gases in der EU kommen aus Russland, Norwegen ist ein größerer Lieferant. [...] Moskau braucht unser Geld*¹²³. - „Zawsze byłem za tym, żeby współpracować z Rosją gdy to było możliwe i leżało w obopólnym interesie. [...] Tylko około 30 procent gazu w Unii Europejskiej pochodzi z Rosji, Norwegia jest większym dostawcą. [...] Rosja potrzebuje naszych pieniędzy”.

¹²³ Puhl J.: *Moskau braucht unser Geld*, „Der Spiegel” 2014, nr 11, s. 82.

1.29. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2014

Tabela 29 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2014: Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z Jakobem W., byłym strażnikiem w obozie w Auschwitz	1	0	1	0
Razem		1	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Jakobem W., byłym strażnikiem w obozie w Auschwitz

Jakob W. był jedną z 30 osób, które w 2013 roku zostały oskarżone przez niemiecką prokuraturę za pomoc w popełnieniu wielokrotnych morderstw, jako strażnik w obozie w Auschwitz. Sam oskarżony nie czuje się winny oraz twierdzi, że wykonywał tylko rozkazy. Problemy poruszone w tym wywiadzie zostały poddane negatywnej ocenie: *Ich bin evangelischer Christ. Und ich sehe es als Gottes Fügung an, dass ich nur Wachmann war. [...] Ich habe keinen erschossen. [...] Ich fühle mich nicht als Verbrecher, nur weil ich sie haben bewachen müssen*¹²⁴. - „Jestem wyznania ewangelickiego. Widzę to jako boskie zrządzenie losu, że byłem tylko strażnikiem. [...] Nikogo nie rozstrzelałem. [...] Nie czuję się jako zbrodniarz, ponieważ musiałem ich tylko pilnować”.

1.30. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015

Tabela 30 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2015: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Partia PiS oraz Jarosław Kaczyński	4	0	4	0
RAZEM		4	0	4	0

Źródło: Opracowanie własne

¹²⁴ Bohr F., Meyer C., Wiegrefe K.: *Das hat jeder mitgekriegt*, „Der Spiegel” 2014, nr 35, s. 37, 40.

Partia PiS oraz Jarosław Kaczyński

Rok 2015 to czas wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Polsce. Zmiana rządów cieszyła się dużym zainteresowaniem mediów niemieckich. Problem ten podejmowany był czterokrotnie. Wszystkie artykuły miały wydźwięk negatywny: *Die Botschaft ist eindeutig: Polen geht auf Distanz zu Europa. Die treibende Kraft hinter dieser Politikwende ist Expremier Jarosław Kaczyński [...]*¹²⁵. - „Przesłanie jest jednoznaczne: Polska dystansuje się od Europy. Siłą napędową stojącą za tą polityczną przemianą jest były premier Jarosław Kaczyński”. Z obawą obserwowano zmiany w naszym kraju, porównując Polskę do Węgier: *Nach Ungarn wird jetzt auch das 38-Millionen-Land von Politikern geführt, die der liberalen Demokratie westlicher Prägung kritisch gegenüberstehen*¹²⁶. - „Po Węgrach 38-milionowy kraj jest teraz rządzony przez polityków, którzy krytycznie odnoszą się do liberalnej demokracji zachodniego typu”.

1.31. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015

Tabela 31 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2015: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Relacje polsko-niemieckie	9	2	7	0
RAZEM		9	2	7	0

Źródło: Opracowanie własne

Do momentu wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Polsce stosunki niemiecko-polskie oceniane były bardzo dobrze. W jednym z artykułów powoływano się ponownie na słowa byłego ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, który nawoływał Niemcy do większego zaangażowania w sprawy europejskie oraz do przejęcia większej roli przywódczej w Europie. Artykuł ten miał wymiar pozytywny.

Natomiast od chwili zmiany władzy w Polsce oraz objęcia stanowiska przez prezydenta Andrzeja Dudę, a premiera przez Beatę Szydło, relacje te zaczęły się gwałtownie pogarszać.

¹²⁵ Puhl J.: *Schleichender Staatssreich*, „Der Spiegel” 2015, nr 49, s. 98.

¹²⁶ Puhl J.: *Mann aus Eisen*, „Der Spiegel” 2015, nr 51, s. 94.

Początkowo doceniano mało konserwatywny styl Prezydenta oraz przeciwstawiano jego sylwetkę z konserwatywnym prezesem Jarosławem Kaczyńskim. Artykuł zajmujący się tą tematyką miał pozytywny wydźwięk: *Duda hat katholischen Traditionalismus mit sozialen Populismus vereint und dabei die üblichen Themen der Rechten gemieden: die Deutschen, die sich angeblich von ihrer Schuld reinwaschen wollen; die EU, die allein Berliner Herrschaftsinteressen diene [...]*¹²⁷.- „Duda połączył katolicki tradycjonalizm ze społecznym populizmem unikając przy tym utartych tematów prawicy: Niemcy, którzy rzekomo chcą zmyć z siebie winę; UE, która służy tylko interesom przywódców w Berlinie [...]”.

W kolejnych artykułach problem stosunków niemiecko-polskich przedstawiany był razem z kryzysem spowodowanych napływem fali uchodźców do Europy. Polska między innymi z Węgrami ostro przeciwstawiała się polityce Berlina, która zakładała podział kwotowy liczby uchodźców. Strona niemiecka wielokrotnie podkreślała brak solidarności Polski z resztą Europy. Artykuły podnoszące ten problem miały negatywny charakter: *Kaczyński ist überzeugt, dass es Angela Merkel und die Deutschen waren, die die Flüchtlingskrise mit ihrer Willkommenskultur erst verursacht haben*¹²⁸.- „Kaczyński jest przekonany, że to Angela Merkel i Niemcy swoją kulturą otwartości spowodowali kryzys związany z uchodźcami”. *„Polen äußerte Bedenken gegen eine verpflichtenden Regelung und forderte Beibehaltung der Freiwilligkeit”*¹²⁹. - „Polska wyrażała zastrzeżenia odnośnie obowiązującemu uregulowaniu i postulowała o zachowanie dobrowolności”.

1.32. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015

Tabela 32 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2015: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad prezydentem RP Andrzejem Dudą o stanie demokracji w Polsce oraz o stosunkach polsko-	1	0	1	0

¹²⁷ Puhl J.: *Der Nette und der Kauzige*, „Der Spiegel” 2015, nr 23, s. 80.

¹²⁸ Puhl J.: *Mann aus Eisen*, „Der Spiegel” 2015, nr 51, s. 95.

¹²⁹ Fichtner U., Popp M., Schult Ch., Smolczyk A.: *Agenda lines Untergangs*, „Der Spiegel” 2015, nr 26, s. 61.

	niemieckich				
	Razem	1	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z prezydentem RP Andrzejem Dudą

W 2015 roku przeprowadzono tylko jeden wywiad z polskim politykiem. Podczas rozmowy z prezydentem Andrzejem Dudą poruszono problem zagrożenia demokracji w Polsce, licznych protestów w jej obronie, a także problem uchodźców oraz wzajemnych relacji niemiecko-polskich. Podniesione problemy miały wydźwięk negatywny: [...] *Das gefällt vielen nicht, abgewählten Politikern wie Journalisten aus dem anderen politischen Lager. Sie versuchen, die neue Regierung in ein möglichst schlechtes Licht zu rücken*¹³⁰. - „[...] To się wielu nie podoba, odwołanym politykom jak również dziennikarzom a innego politycznego obozu“.

1.33. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2015

Tabela 33 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2015: Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z historykiem Heinrichem Augustem Winklerem	1	0	0	1
	Razem	1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Heinrichem Augustem Winklerem

Rozmowa z historykiem **Heinrichem Augustem Winklerem** dotyczyła między innymi obecnej sytuacji na świecie. Podnoszono problem relacji Niemiec ze Stanami Zjednoczonymi,

¹³⁰ Puhl J.: *Grundsätzlich ist Liebe da*, „Der Spiegel” 2015, nr 53, s 92.

Rosją, a także Polską i jej trudną historią. Treści poruszanych problemów miały charakter informacyjny: *Wie will man unsere Verpflichtung zur Solidarität gegenüber Polen und den baltischen Staaten vereinbaren mit einem Plädoyer für deutsche Alleingänge?*¹³¹. - „Jak pogodzić nasze zobowiązania do solidarności wobec Polski i krajów bałtyckich z orędowniem za niemieckimi własnymi inicjatywami?”.

Rok 2015 to przede wszystkim rok zmian w Polsce. W tym czasie dochodzi do zmiany rządu w naszym kraju – partia PiS ponownie przejmuje władzę, premierem zostaje Beata Szydło, a prezydentem Andrzej Duda. Początkowo wybór Andrzeja Dudy był odbierany w Niemczech pozytywnie. Zwracano uwagę na mało konserwatywny styl polityka, a także na proeuropejski styl. Jednak po kilku miesiącach wyraźnie widoczny był wpływ prezes partii PiS Jarosława Kaczyńskiego na sprawowaną władzę. Obawa przed zmianami w naszym kraju, liczne protesty w obronie demokracji niepokoiły niemieckich sąsiadów. Polska porównywana była do Węgier rządzonych przez Wiktora Orbana. Ponadto wzajemne stosunki uległy gwałtownemu pogorszeniu za sprawą ostrego sprzeciwu Polski wobec przyjmowania uchodźców. Niemcy wielokrotnie podkreślały brak solidarności Polski w tej kwestii.

Czynniki te doprowadziły do negatywnego obrazu stosunków niemiecko-polskich (7 ocen negatywnych, 2 pozytywne), a także do negatywnego obrazu Polski (4 oceny negatywne).

Ponadto wywiad przeprowadzony z prezydentem Andrzejem Dudą miał konfrontacyjny charakter, padały w nim pytania o praworządność w Polsce oraz przestrzeganie demokracji. Rozmowa ta miała także negatywny wydźwięk.

¹³¹ Hoffmann Ch., Wiegrefe Ch.: *Ein neuer Sonderweg*, „Der Spiegel” 2015, nr 1, s. 28.

1.34. Obraz Polski w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2016

Tabela 34 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2016: Obraz Polski

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Paria PiS oraz Jarosław Kaczyński	6	0	6	0
2.	KOD (Komitet Obrony Demokracji)	2	2	0	0
RAZEM		8	2	6	0

Źródło: Opracowanie własne

Paria PiS oraz Jarosław Kaczyński

Opis aktualnego obrazu Polski sprowadzał się właściwie do analizy działań **partii rządzącej**. Ukazało się 6 artykułów podnoszących ten temat, wszystkie z nich miały wydźwięk negatywny: *In weniger als zwei Monaten gelang es der neuen nationalkonservativen Regierung, das Verfassungsgericht auszuhebeln, Gesetze zur Kontrolle der staatlichen Medien zu verabschieden und die Führung der Geheimdienste mit Parteigängern zu besetzen*¹³².- „W mniej niż dwa miesiące udało się nowemu narodowo-konserwatywnemu rządowi unieważnić Trybunał Konstytucyjny, uchwalić ustawy kontrolujące media państwowe oraz obsadzić kierownictwo służb specjalnych działaczami partyjnymi”. Wielokrotnie wyrażano obawę o stan praworządności w Polsce oraz kontrowersyjne ustawy: *Jarosław Kaczyński will das Land umbauen: nationalistisch, antiwestlich und erkatholisch*.¹³³- „Jarosław Kaczyński chce przebudować kraj: nacjonalistycznie, antyzachodnio i skrajnie katolicko”.

KOD (Komitet Obrony Demokracji)

Zmiany w Polsce, w szczególności paraliż Trybunału Konstytucyjnego, doprowadziły do długotrwałych protestów obywateli. Dziennikarze „Der Spiegel” podejmowali ten temat dwukrotnie, za każdym razem podkreślając działania **Komitetu Obrony Demokracji**. Podnoszone kwestie uzyskały pozytywną ocenę: *„Widerstand ist Bürgerpflicht”, sagt Kijowski*.

¹³² Müller P., Neukirch R., Pauly Ch., Puhl J., Schult Ch.: *Abschied vom Rechtsstaat*, „Der Spiegel” 2016, nr 2, s. 29.

¹³³ Puhl J.: *Im Widerstand*, „Der Spiegel” 2016, nr 4, s.82.

Sein politischer Gegner flößt ihm Angst ein: „Kaczyński ist von Macht besessen, er will Menschen beherrschen, das ist seine Obsession“¹³⁴. - „Sprzeciw jest obywatelskim obowiązkiem“, mówi Kijowski. Jego polityczny przeciwnik wzbudza w nim strach: „Kaczyński ma obsesję na punkcie władzy, chce zawładnąć ludźmi, to jest jego obsesją”.

1.35. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2016

Tabela 35 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2016: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Relacje polsko-niemieckie	2	0	2	0
RAZEM		0	0	2	0

Źródło: Opracowanie własne

Od chwili objęcia władzy przez partie Prawo i Sprawiedliwość stosunki niemiecko-polskie uległy gwałtownemu pogorszeniu. Problematyka wzajemnych relacji nie była prawie w ogóle podnoszona, ukazały się jedynie 2 artykuły podejmujące ten temat, wydźwięk ich był negatywny: *Und die Polen müssten aufhören, „auf den Knien vor den anderen herumzurutschen“ – so lautete ein Wahlkampfslogan der Kaczyński-Partei.*¹³⁵ - „Polacy muszą skończyć „z chodzeniem wokół innych na kolanach” – tak brzmi slogan kampanii partii Kaczyńskiego”.

W 2016 roku niezwykle rzadko podejmowano problematykę stosunków niemiecko-polskich. Jest to trafnym odzwierciedleniem aktualnie panujących relacji pomiędzy obydwooma państwami (ukazały się jedynie 2 artykuły o tej tematyce, ich wymiar był negatywny). Wzajemne relacje uległy dramatycznemu pogorszeniu od chwili przejęcia władzy przez PiS w naszym kraju. Brak porozumienia w sprawie relokacji uchodźców, a także styl prowadzenia polityki zagranicznej przez Polskę to jedne z kluczowych przykładów sporu. Ponadto ogromne zaniepokojenie u naszych sąsiadów budził stan praworządności w Polsce. W sześciu artykułach podejmowano tą tematykę, wydźwięk wszystkich oceniony został negatywnie. Paraliż Trybunału Konstytucyjnego, prawie całkowita kontrola mediów, a także wpływ państwa na wystawiane

¹³⁴ Hoppe R., Puhl J.: *Zornige Mehrheit*, „Der Spiegel” 2016, nr 49, s. 108.

¹³⁵ Tamże, s. 110.

przedstawienia teatralne budził sprzeciw części obywateli. Liczne i długotrwałe demonstracje, działalność Komitetu Obrony Demokracji oceniane były pozytywnie.

1.36. Obraz stosunków niemiecko-polskich w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2017

Tabela 36 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2017: Obraz stosunków niemiecko-polskich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Relacje niemiecko-polskie	1	0	1	0
RAZEM		0	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne

Problem stosunków niemiecko-polskich podjęty został raz na przykładzie planów budowy kolejnego gazociągu: Nord Stream 2. Problematyka poruszona w tym artykule miała wydźwięk negatywny: *Der polnische Außenminister Witold Waszczykowski hat sich mit seinen rechtsnationalen Positionen in Europa nicht gerade in Ruf eines Sympathieträgers erarbeitet*¹³⁶. - „Polski minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski nie wypracował sobie w Europie ze swoim prawicowo-narodowym stanowiskiem grona sympatyków”.

1.37. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Der Spiegel” w roku 2017

Tabela 37 Struktura zawartości tygodnika „Der Spiegel” w roku 2017: Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad ministrem spraw zagranicznych Witoldem Waszczykowskim o stanie demokracji w	1	0	1	0

¹³⁶ Müller P., Schult P., Weyrosta J.: *Projekt des Teufels*, „Der Spiegel” 2017, nr 27, s. 48.

	Polsce oraz o stosunkach polsko- niemieckich				
Razem		1	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Witoldem Waszczykowskiem

Podczas rozmowy z ówczesnym ministrem spraw zagranicznych Witoldem Waszczykowskiem poruszono problem stanu praworządności w Polsce, paraliżu Trybunału Konstytucyjnego, protestów w obronie demokracji oraz wzajemnych stosunków polsko-niemieckich. Wydzźwięk podniesionych problemów był negatywny: *Was der Verlag getan hat, ist ein klarer Fall von politischer Einmischung in die Angelegenheiten eines Nachbarlandes*¹³⁷.- „To co zrobił ten wydawca (Axel Springer) jest jasnym przykładem na polityczne wtrącanie się w sprawy kraju sąsiedniego”. Ponadto minister skrytykował politykę Niemiec wobec Polski: *Zum Beispiel in der Energiepolitik mit dem Bau der Ostseepipeline Nord Stream 2 zwischen Russland und Deutschland. [...] Die strengen CO2 – Grenzwerte schaden der polnischen Wirtschaft [...]*¹³⁸.- „Przykładowo w kwestii polityki energetycznej jest to budowa rurociągu Nord Stream 2 na Morzu Bałtyckim pomiędzy Rosją a Niemcami. [...] Surowe wartości graniczne CO2 szkodzą polskiej gospodarce [...] ‘’.

Znikoma ilość artykułów poświęconych Polsce lub stosunkom niemiecko-polskim jest wyraźnym sygnałem i obrazem w jak fatalnej kondycji relacje te się znajdują. Na pięć artykułów, które ukazały się w ciągu całego 2017 roku, wszystkie, łącznie z wywiadami miały wymiar negatywny. Polska opisywana była jako państwo zmierzające coraz szybciej ku władzy autorytarnej, w której sądy oraz media podporządkowane są jednej osobie – prezesowi Jarosławowi Kaczyńskiemu. Zwracano uwagę na fakt, że jakikolwiek dialog jest niemożliwy. Ponadto kryzys zaostrzył się po kolejnej wizycie przedstawicieli Komisji Weneckiej w Polsce, badających stan praworządności w naszym kraju.

¹³⁷Puhl J.: *Nächstes Mal ein Mexikaner*, „Der Spiegel” 2017, nr 13, s. 84.

¹³⁸Tamże.

II. Obraz Niemiec i stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w latach 2005-2017

2. Obraz Niemiec

2.1. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2005

Tabela 1 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2005

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1	Wybory i Wielka Koalicja w Niemczech	10	3	2	5
2	Joseph Ratzinger papieżem	8	5	0	3
3	Kancelarz Angela Merkel	5	1	1	3
4	Zbliżenie niemiecko-rosyjskie oraz gazociąg północny	5	0	4	1
5	Reformy Hartz IV i sytuacja gospodarcza w RFN	4	0	1	3
6	Kino niemieckie	2	0	1	1
RAZEM		34	9	9	16

Źródło: Opracowanie własne

Wybory i Wielka Koalicja w Niemczech

W 2005 roku najczęściej poruszonym problemem na łamach tygodnika „Polityka” były **wybory parlamentarne w Niemczech i powstanie Wielkiej Koalicji CDU/CSU i SPD** (Unia Chrześcijańsko Demokratyczna/Unia Chrześcijańsko Społeczna i Socjaldemokratyczna Partia Niemiec) – zagadnienie to umieściłam w kategorii analitycznej zatytułowanej Obraz Niemiec. Kwestia ta podnoszona była dziesięć razy, wydźwięk trzech problemów był pozytywny, np.:¹³⁹ *Dwaj odwieczni rywale i skrajni wrogowie w kampanii wyborczej CDU/CSU i SPD, w rozmowach koalicyjnych zastosowali układ krzyżowy. Obie strony odpowiadają mniej więcej po równo za wszystkie kłopotliwe decyzje gospodarcze, finansowe i polityczne. [...] Obecna*

¹³⁹ Wiele analizowanych tekstów nie miało autorów ani inicjałów

koalicja może rozwiązać kwadraturę koła, zliberalizować gospodarkę i zarazem ochronić pewne zasady niemieckiego modelu socjalnego¹⁴⁰.

Dwie kwestie miały charakter negatywny i odnosiły się do kampanii wyborczej, np.: *Niemcy w roku 2005 to kraj wewnętrznie popękany i pozbawiony kompasu. Dwa zdjęcia na pierwszych stronach gazet – dwoje konkurencyjnych tryumfatorów, Angela Merkel i Gerhard Schröder, z prawie równym wynikiem wyborczym – najlepiej oddają niemiecką schizofrenię*¹⁴¹. Spośród poruszanych problemów niektóre treści miały charakter informacyjny, np.: *Niemcy, tak jak i my, będą głosować tej jesieni. Dramatyczną decyzję przyspieszenia wyborów o rok kanclerz Schröder podjął po równie dramatycznej klęsce w Północnej Nadrenii-Westfalii, którą SPD rządziła od 39 lat. [...] W ciągu czterech miesięcy Republika Federalna musi się wymyślić na nowo, dać władzę zupełnie nowej formacji, zerwać z tradycyjnym myśleniem o sobie i gospodarce*¹⁴².

Joseph Ratzinger papieżem

Równie często, ośmiokrotnie, podnoszono kwestię wyboru Josepha Ratzingera na nowego papieża. Pięć kwestii uzyskało pozytywne oceny, np. *Wybór Josepha Ratzingera na papieża oznacza, że na konklawe wygrały teologia, Europa i dziedzictwo Jana Pawła II. To będzie kolejny niezwykle pontyfikat.*¹⁴³ Trzy kwestie to treści o charakterze informacyjnym, np. *przyjęty zupełnie inaczej niż kiedyś w Polsce wybór Karola Wojtyły. Nie było euforii. Była pycha, ale i zażenowanie. [...] Jesteśmy papieżem – huknęła bulwarówka „Bild-Zeitung” [...]. „O mój Boże!”, jęknęła natomiast zielono-czerwona „Tageszeitung”*¹⁴⁴.

Kanclerz Angela Merkel

Temat wyboru Angeli Merkel na nowego kanclerza RFN podnoszony był pięć razy, jedna kwestia miała wydźwięk pozytywny, np.: *Warszawska wizyta nowej pani kanclerz Republiki Federalnej Angeli Merkel już przyniosła wyraźną poprawę atmosfery w stosunkach polsko-niemieckich [...]. Lepsze niż w czasach Schrödera zrównoważenie stosunków wewnątrz UE oraz z USA i Rosją leży również w interesie Niemiec, a Polska w tych sprawach to całkiem istotny partner*¹⁴⁵. Jedna z podejmowanych kwestii, w której pomimo wygranej w wyborach, przedstawiano Angelę Merkel jako osobę przegraną, miała negatywny charakter, np.: *Bardzo*

¹⁴⁰ Jak to zrobili Niemcy, „Polityka” 2005, nr 44, s. 18.

¹⁴¹ Krzemiński A.: Niemcy w ożywczej rozsypce, „Polityka” 2005, nr 39, s. 48.

¹⁴² Krzemiński A.: Zmierzch bogów, „Polityka” 2005, nr 22, s. 52.

¹⁴³ Krzemiński A.: Bardzo splątane korzenie, „Polityka” 2005, nr 17, s. 24.

¹⁴⁴ Tamże, s. 23.

¹⁴⁵ Krzemiński A.: Randka w ciemno. Czy PiS już polubił Niemców?, „Polityka” 2005, nr 49, s. 20.

skromne zwycięstwo Angeli Merkel, równe przegranej, być może polega na tym, że jednak nie za dobrze wyczuwa ona nastroje w dawnej zachodniej Bundesrepublik. [...] Przegrana Angeli Merkel polega nie tyle na błędnie zaplanowanej kampanii, ile raczej na nieznanym mentalności zachodnich Niemców [...].¹⁴⁶ Trzy kwestie to treści o charakterze informacyjnym, np.: Angela Merkel to fenomen niemieckiej sceny politycznej. Nic nie wskazywało na to, że rozwiedziona i ponownie zamężna bezdzietna ewangeliczka z NRD zrobi tak zawrotną karierę w konserwatywnej CDU. Ani tym bardziej, że zostanie pierwszą w historii Niemiec kobietą-kanclerzem¹⁴⁷.

Zbliżenie niemiecko-rosyjskie oraz gazociąg północny

Zarówno strona niemiecka jak i polska bardzo krytycznie wyrażała się o nadmiernym zbliżeniu Niemiec i Rosji. Problem ten poruszany był pięć razy, w zdecydowanej większości kwestie te miały charakter negatywny, np. *Tak może wyglądać wdzięczność bossów gospodarczych wobec zasłużonych polityków – w ten sposób radio Deutsche Welle skomentowało fakt, że Gerhard Schröder będzie pracował dla Gazpromu. Były kanclerz został szefem komitetu akcjonariuszy spółki North European Gas Pipeline Company (NEGPC), czyli operatora Gazociągu Północnego, który ma połączyć Rosję i Niemcy biegnąc po dnie Bałtyku¹⁴⁸. Tylko jedna kwestia związana z tym problemem miała charakter informacyjny, np. W sprawie gazociągu pełnącego po dnie Bałtyku postanowiono stworzyć wspólną komisję.[...], ale może naszkicować zarysy wspólnej polityki energetycznej Niemiec i Polski wobec Rosji, a więc i wspólne stanowisko obu krajów w UE¹⁴⁹.*

Reformy Hartz IV i sytuacja gospodarcza w RFN

Kwestia wprowadzenia przez kanclerza Gerharda Schrödera reform Hartz IV oraz stanu niemieckiej gospodarki poruszana była cztery razy. Jeden z problemów, dotyczący gospodarki, miał charakter negatywny, np. *Piętnaście lat później /po zjednoczeniu Niemiec/ nastroje są minorowe, wzrost gospodarczy – minimalny, choć coś się rusza – w pierwszych miesiącach tego roku skok jest wyraźny, 4 proc. [...] RFN ma oficjalnie 5,2 mln bezrobotnych, nieoficjalnie – jak oceniają eksperci – około 7 mln, [...] oraz dziurę budżetową – 15 mld euro, [...].¹⁵⁰ Trzy kwestie miały charakter informacyjny, np.: Nikt już nie ma wątpliwości, że*

¹⁴⁶ Krzemiński A.: *Niemcy w ożywczej rozsypce*, „Polityka” 2005, nr 39, s. 50.

¹⁴⁷ Tyszecka A.: *Pani w żelaznej masce*, „Polityka” 2005, nr 42, s. 54.

¹⁴⁸ *Kanclerz na rurze*, „Polityka” 2005, nr 50, s. 16.

¹⁴⁹ Krzemiński A.: *Randka w ciemno. Czy PiS już polubił Niemców?*, „Polityka” 2005, nr 49, s. 20.

¹⁵⁰ Krzemiński A.: *Zmierzch bogów*, „Polityka” 2005, nr 22, s. 52.

państwo dobrobytu dla wszystkich przeszło do historii. [...] Hartz IV drastycznie zmienił sytuację długoletnich bezrobotnych. [...] Państwo jest gotowe wspierać nadal w potrzebie, ale na zasadzie świadczeń wzajemnych i pod wieloma warunkami.¹⁵¹

Kino niemieckie

W 2005 r. ukazało się wiele filmów niemieckich dotyczących historii Niemiec. Bardzo często podejmowano bunt młodego pokolenia. Problem ten poruszany był raz, jego wydźwięk był negatywny, np. *Na ekranach naszych kin mamy właśnie parę niemieckich filmów, których tematem jest bunt młodego pokolenia. Jak się jednak przekonamy, jest to rewolta tylko pozorowana.*[...] *Ucieczka w przeszłość jest zwykle – również u nas – przejawem bezradności wobec historii*¹⁵². Treść o charakterze informacyjnym miała kwestia dotycząca kolejnego niemieckiego filmu „Sekretarka Hitlera”, np. *„Mogłam nie podjąć tej pracy – wspomina Traudl – ale zwyciężyła we mnie zwykła ciekawość”. Hitler w jej wspomnieniach jawi się jako „miły starszy pan”, w którym widziała niemal ojca. [...] Podobnie jak wielu Niemców Traudl Junge chciałaby zapomnieć o przeszłości, ale przeszłość nie może o niej zapomnieć*¹⁵³.

2.2. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2005

Tabela 2 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2005

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1	Różnice w postrzeganiu polityki historycznej	5	0	0	5
2	Konstytucja Unii Europejskiej	4	0	2	2
3	Polscy pracownicy w Niemczech	3	2	0	1
4	60-lecie wyzwolenia obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu	3	0	1	2
5	Centrum przeciwko	3	2	0	1

¹⁵¹ Tyszecka A.: *Praca za jedno euro*, „Polityka” 2005, nr 7, s. 52.

¹⁵² Krzemiński A.: *Buntownicy przestawiają meble*, „Polityka” 2005, nr 20, s. 68,70.

¹⁵³ Sobczak M.: *Sekretarka Hitlera*, „Polityka” 2005, nr 22, s. 62.

	Wypędzeniom				
6	Mniejszość niemiecka na Śląsku a autonomia Śląska	2	0	0	2
7	Rok polsko-niemiecki	2	1	0	1
8	Polska edycja „Mein Kampf”	2	0	0	2
Razem		24	5	3	16

Źródło: Opracowanie własne

Różnice w postrzeganiu polityki historycznej

W 2005 roku dużo uwagi poświęcano **różnicom w postrzeganiu polityki historycznej** przez Niemcy i Polskę. Zagadnienie to przyporządkowałam do kategorii analitycznej zatytułowanej *Obraz stosunków polsko-niemieckich*. Poruszane było ono pięciokrotnie, treści wszystkich kwestii miały charakter informacyjny, np. *Polskę i Niemcy poróżniły kwestie wojny w Iraku oraz polityki historycznej – Centrum Przeciwko Wypędzeniom i roszczeń wysuwanych przez wypędzonych, a także koncepcji Unii Europejskiej i jej Konstytucji.[...] Główne problemy między naszymi krajami są dziś raczej natury psychologicznej i kulturalnej niż prawno-politycznej*¹⁵⁴.

Konstytucja Unii Europejskiej

Problem konstytucji Unii Europejskiej podnoszony był cztery razy. Dwie kwestie miały charakter negatywny, np. *UE przechodzi potrójny kryzys: konstytucyjny, budżetowy i psychologiczny*¹⁵⁵. Dwa z poruszanych problemów to treści o charakterze informacyjnym, np.: *Bundestag przyjął konstytucję europejską ogromną większością głosów (569 na 594), ale w smętnym stylu. W czasie debaty w Reichstagu ławy poselskie ziały pustką. A główni mówcy gęsto odwoływali się do przeszłości [...]. Debata pokazała, że w rok po rozszerzeniu Unii wciąż jeszcze nie nastąpiło zbyt wyraźne rozszerzenie świadomości niemieckiej klasy politycznej na wschód. Nasze kraje są bardzo często postrzegane jako zagrożenie*¹⁵⁶.

¹⁵⁴ *Dialog poróżnionych*, „Polityka” 2005, nr 2, s. 19.

¹⁵⁵ Krzemiński A.: *Jak z wrogiem wejść do łóżka*, „Polityka” 2005, nr 26, s. 44.

¹⁵⁶ *Niemcy bronią Bastylii*, „Polityka” 2005, nr 20, s. 19.

Polscy pracownicy w Niemczech

Wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, pomimo siedmioletniego okresu przejściowego, wzrosła liczba Polaków pracujących i zakładających własne firmy w Niemczech. Kwestia ta podnoszona była trzy razy, dwa problemy miały charakter pozytywny, np. *Na prowadzenie wyszli piekarze. Sukcesy mają też producenci serów, wędzonek i kwiatów*¹⁵⁷. Tylko treści zawarte w jednej kwestii miała charakter informacyjny, np.: *W samym Berlinie od maja 2004 r. zarejestrowano niemal 4,5 tys. jednoosobowych firm usługowych, głównie z Polski. [...] Niemieccy rzemieślnicy uważają się za ofiary globalizacji [...]. Krytykują ono praktyki nieuczciwego werbunku pracowników przez firmy podwykonawcze ze Wschodu, w tym z Polski*¹⁵⁸.

60- lecie wyzwolenia obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu

W 2005 roku przypadła sześćdziesiąta rocznica wyzwolenia obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Kwestia ta poruszona była trzy razy; jeden problem miał wydźwięk negatywny, np. *Przez półtora roku funkcjonowania krematoriów i komór gazowych w Auschwitz uśmiercono ponad milion osób. Masowa zagłada wymagała szczegółowego planu. Fabryki zagłady miały swoich majstrów i architektów śmierci.[...] Oskarżenie brzmiało: „Walter Dejaco i Fritz Ertl winni współudziału w mordzie masowym [...]”. Mimo tak mocnych zarzutów architekci zostali uniewinnieni*¹⁵⁹. Treści dwóch kwestii miały charakter informacyjny, np. *60 lat temu wyzwolono obóz Auschwitz. To był prawdziwy kombinat śmierci z którego tylko niewielu ocalało*¹⁶⁰.

Centrum przeciwko Wypędzeniom

Problem budowy Centrum przeciwko Wypędzeniom zawsze stanowił punkt sporny pomiędzy Polską a Niemcami. Kwestia ta podnoszona był dwukrotnie na łamach tygodnika „Polityka”. Po raz pierwszy podniesiono ten problem podczas wyborów w Niemczech, kwestia ta miała wydźwięk pozytywny, ponieważ dotyczyła możliwej rezygnacji Eriki Steinbach ze stanowiska przewodniczącej Fundacji Centrum przeciwko Wypędzeniom, np. *Jednak wysyłane w naszym kierunku sygnały są zachęcające i nie powinny być przeoczone. Jednym jest zapowiedź ustąpienia Eriki Steinbach ze stanowiska przewodniczącej Fundacji Centrum przeciwko Wypędzeniom*¹⁶¹. Jak również kolejna kwestia: *W sprawie Centrum przeciwko Wypędzeniom*

¹⁵⁷ Solska J.: *Teściowie na eksport*, „Polityka” 2005, nr 21, s. 50.

¹⁵⁸ Tyszecka A.: *Polacy w Niemczech. Za chlebem i za mięsem*, „Polityka” 2005, nr 34, s. 50.

¹⁵⁹ Preuss M.: *Budowniczości piekła*, „Polityka” 2005, nr 4, s. 77, 79.

¹⁶⁰ Strzelecki A.: *Fabryka śmierci*, „Polityka” 2005, nr 4, s. 75.

¹⁶¹ Krzemiński A.: *Brygada kryzys*, „Polityka” 2005, nr 47, s. 59.

wymiana zdań złagodziła, tym bardziej, że otwarta właśnie w Bonn wystawa „Ucieczka, wypędzenia, integracja”, którą odebrano jako pilotażową, spodobała się polskim mediom. Pasuje do tej sieci upamiętnienia deportacji, przesiedleń i wypędzeń, jaka powstała z inicjatywy prezydentów Polski i Niemiec¹⁶². Treść problemu związanego z wysiedleniami po II wojnie światowej miała charakter informacyjny, np. *Jedni Niemcy uciekali z „odzyskanych” przez Polskę ziem, dziesiątki (a może i setki) tysięcy innych – wracało z wygnania.[...] Tak więc dosłownie z chwilą przejścia przez Polaków wschodnich części granicznych miast zaistniała konieczność ścisłej kooperacji ze stroną niemiecką, znalezienia jakiegoś rozsądnego konsensu zapewniającego w miarę sprawne działanie*¹⁶³.

Mniejszość niemiecka na Śląsku a autonomia Śląska

Kwestia uznania Ślązaków za narodową lub etniczną mniejszość niemiecką, a tym samym powracający problem autonomii Śląska poruszany był dwa razy. Treści podnoszonych kwestii miały charakter informacyjny, np. *Ślązacy – nie uznani przez uchwaloną niedawno ustawę ani za narodową, ani etniczną mniejszość – chcą skorzystać z uprzejmości jednej z niemieckich organizacji Rady Głównej Niemców Górnośląskich i zdobyć razem z nią w nadchodzących wyborach więcej mandatów, [...]*¹⁶⁴.

Rok polsko-niemiecki

Dwa razy podejmowano kwestię Roku Polsko-Niemieckiego, który rozpoczął się 30.04. 2005 w Berlinie. Jeden z problemów miał charakter pozytywny, np. *Rok polsko-niemiecki rozpoczyna się 30 kwietnia w Berlinie koncertem dwóch naszych „eksportowych” muzyków Leszka Możdżera i Tomasza Stańki, którym towarzyszyć będzie świetna orkiestra AUKSO. Ale oficjalna inauguracja nastąpi tydzień później, symbolicznie, równocześnie po obu stronach Odry we Frankfurcie i Ślubicach*¹⁶⁵.

Polska edycja „Mein Kampf”

W 2005 r. we Wrocławiu ukazała się polska edycja książki „Mein Kampf”. Kwestii ta podnoszona była dwa razy, treści te miały charakter informacyjny, np. *We Wrocławiu pojawiła się polska edycja „Mein Kampf”. Książka, spolszczona przez anonimowego tłumacza, ukazała się nakładem tajemniczego Wydawnictwa Książki Niezwykłej XXL, a przedmową opatrzył ją*

¹⁶² Randka w ciemno. Czy Pis już polubił Niemców?, „Polityka” 2005, nr 49, s. 20.

¹⁶³ Kochanowski J.: Granica w przybliżeniu, „Polityka” 2005, nr 49, s. 86.

¹⁶⁴ Ślązak na niemieckim koniu, „Polityka” 2005, nr 3, s. 14.

¹⁶⁵ Teraz w Niemczech, „Polityka” 2005, nr 17, s. 68.

prof. Bogdan Michalski¹⁶⁶ oraz Wrocławski Sąd Okręgowy udzielił tzw. zabezpieczenia roszczenia w sprawie o publikację polskiego przekładu „Mein Kampf” Adolfa Hitlera. Nakazał tym samym wycofanie wydrukowanych egzemplarzy z rynku i zabronił ewentualnych dodruków¹⁶⁷.

2.3. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2005

Tabela 3 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2005: wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z Anne Applebaum dotyczący porównania niemieckiego obozu koncentracyjnego w Auschwitz z rosyjskim Gulagiem	1	0	0	1
2.	Wywiad z prof. ks. Michałem Czajkowskim m.in. o stosunkach polsko-niemieckich, orędziu biskupów	1	1	0	0
Razem		2	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Wywiad z Anne Applebaum

W 2005 roku na łamach tygodnika „Polityka” ukazały się dwa wywiady przeprowadzone z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi. Do tej kategorii zaliczyłam też wywiad z **Anne Applebaum**, amerykańską pisarką i dziennikarką. Problemy poruszane w tej rozmowie, dotyczące porównania niemieckiego obozu koncentracyjnego w Auschwitz

¹⁶⁶ *Mein Kampf XXL*, „Polityka” 2005, nr 7, s. 15.

¹⁶⁷ *Mein Kampf jednak na indeksie*, „Polityka” 2005, nr 30, s. 17

z rosyjskim Gulagiem, miały charakter informacyjny, np. *Niemców zmuszono do konfrontacji z własną przeszłością podczas procesów głównych zbrodniarzy hitlerowskich w Norymberdze, ale później przez 20 lat na ten temat już nie dyskutowano. [...] Co do Rosjan, to nie chcę ich usprawiedliwiać: jestem przekonana, że Rosja wyglądałaby dziś całkiem inaczej, gdyby odbyli taką narodową debatę w pełni i do końca*¹⁶⁸.

Wywiad z ks. prof. Michałem Czajkowskim

Zagadnienia podnoszone w rozmowie z **ks. prof. Michałem Czajkowskim**, profesorem biblistyki i publicystą katolickim, dotyczące m.in. orędzia biskupów i stosunków polsko-niemieckich, spotkały się z oceną pozytywną, np. *Byłem świadkiem niemieckich cierpień i polskich win, ale raczej nieświadomym, nie dorabiałem do tego żadnej ideologii. [...] I dlatego cieszę się Orędziem biskupów polskich do niemieckich sprzed 40 lat i całym procesem pojednania, w którym tak duży udział miał Kościół polski, ale także niemiecki, zwłaszcza ewangelicki [...]*¹⁶⁹.

2.4. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2005

Tabela 4 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2005: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wywiad z prof. filozofii Jürgenem Habermasem m.in. na temat wyboru Niemca na papieża, inwazji w Iraku	1	1	0	0
2.	. Wywiad z socjologiem Ulrichem Beckiem na temat ryzyka w dzisiejszym świecie	1	0	0	1
Razem		2	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne

¹⁶⁸ Ostrowski M., Szostkiewicz A.: *Zachód, Rosja, Pamięć*, „Polityka” 2005, nr 12, s. 56.

¹⁶⁹ Szostkiewicz A.: *Kolęda Polska*, „Polityka” 2005, nr 51/52, s. 10.

Wywiad z Jürgenem Habermasem

W wywiadzie z niemieckim **prof. filozofii Jürgenem Habermasem** podnoszono m.in. problem wyboru Josepha Ratzingera na papieża oraz inwazji na Irak. Kontekst tych zagadnień był pozytywny, np. *Z drugiej strony Polacy powinni to zrozumieć, że w kraju tak podzielonym wyznaniowo jak Niemcy papież i Kościół zajmują inne miejsce niż w Polsce: tutaj połowa ludności przyjmuje te wydarzenia do wiadomości z zainteresowaniem, ale w pewnym sensie z zewnątrz.[...] Według moich obserwacji wątpliwe skutki sprzecznej z prawem międzynarodowej inwazji na Irak skłoniły do zadumy również niegdysiejszych zwolenników tej wojny. [...] Czy bez dowodu na istnienie bezpośredniego zagrożenia mieliśmy prawo wziąć na siebie odpowiedzialność za dziesiątki tysięcy ofiar?*¹⁷⁰.

Wywiad z socjologiem Ulrichem Beckiem

Rozmowa przeprowadzona z niemieckim socjologiem **Ulrichem Beckiem** dotycząca ryzyka we współczesnym świecie, poruszała m.in. problem zacierania się dzisiejszych granic czy postępu technologicznego i jego wpływu na środowisko naturalne. Podnoszone problemy miały charakter informacyjny, np. *W Unii Europejskiej znosimy granice wewnętrzne, ale też rozpaczliwie umacniamy granice zewnętrzne. Próbuje oddzielić się od świata, by zapewnić sobie bezpieczeństwo i chronić nasz rynek – zwłaszcza rynek pracy. [...] Niemcy na przykład są zielonym narodem. Wciąż martwią się o ekologię – przemawia do nas ryzyko technologiczne. [...] Na Wschodzie komunizm zostawił entuzjastyczną wiarę w postęp technologiczny. Dlatego ochrona środowiska, ryzyko cywilizacyjne, ograniczanie ryzyka finansowego praktycznie nie są uważane za problem*¹⁷¹.

W 2005 roku na łamach tygodnika „Polityka” bardzo często poruszano tematykę niemiecką lub stosunków polsko-niemieckich. Bez wątpienia wpływ na to miało niedawne przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, wybór Josepha Ratzingera na papieża, jak również wybory parlamentarne w Niemczech. W wyodrębnionej przeze mnie ogólnej kategorii analitycznej: Obraz Niemiec przeważały treści o charakterze informacyjnym – 16, w drugiej kolejności odnotowałam 14 ocen negatywnych i 11 ocen pozytywnych. Podobnie rysują się oceny w ogólnej kategorii analitycznej: Obraz stosunków polsko-niemieckich. W tej kategorii również przeważają treści o charakterze informacyjnym – 22 oceny, następnie oceny pozytywne – 8 ocen i 6 ocen negatywnych. Tak duża liczba treści o charakterze informacyjnym świadczyć

¹⁷⁰ Krzemiński A.: *Wyścig krzywd*, „Polityka” 2005, nr 20, s. 58.

¹⁷¹ Żakowski J.: *W szponach ryzyka*, „Polityka” 2005, nr 25, s. 5.

może o pewnym dystansie i niepewności w relacjach polsko-niemieckich. Z jednej strony zarówno w Niemczech jak i w Polsce doszło do zmiany władzy, co zawsze budzi pewien niepokój, z drugiej strony pomimo okresu przejściowego wzrosła w Niemczech liczba Polaków zakładających własne firmy. Można zaobserwować wyraźną obawę i niechęć niemieckich pracowników przed konkurencją ze wschodu, często bardzo dobrze wykwalifikowaną. Nie bez znaczenia jest fakt, że w roku 2005 niemiecka gospodarka przeżywała zapaść, co tylko spotęgowało niechęć wobec pracowników z Polski. Ponadto coraz wyraźniej widoczne były różnice w postrzeganiu historii przez Niemcy i Polskę, dodać do tego należy także aktywną działalność Eriki Steinbach, Powiernictwa Pruskiego czy najnowsze filmy historyczne powstające w Niemczech. W Polsce natomiast rosła liczba mieszkańców Śląska domagających się jego autonomii. Obawę Polaków budziło też zbliżenie Niemiec i Rosji oraz idea budowy gazociągu północnego.

Współpracę i zbliżenie pomiędzy Polską i Niemcami najlepiej widać na przykładzie ogromnej popularności polski pisarzy za Odrą, czy też różnego rodzaju wspólnych wystaw o obchodów, jak np. Obchody Roku Polsko-Niemieckiego. Rok 2005 to także rok wielu rocznic: konferencji poczdamskiej, orędzia polskich biskupów do biskupów niemieckich itp. Prof. Dieter Bingen, dyrektor instytutu polsko-niemieckiego w Darmstadzie bardzo trafnie określił sytuację w jakiej znalazły się Niemcy i Polska w 2005 roku: *„Polska nie może nastawiać się na blokady; swą wielkość może pokazać wychodząc teraz z inicjatywami europejskimi do Niemiec i Francji”*¹⁷². Także autor książki „Więzy rodzinne” Günter Hofmann spuentował nową sytuację tworzenia się w obu krajach nowych rządów i formułowania nowej polityki: *Obawiam się braku zainteresowania Polską po stronie niemieckiej i swoistego autyzmu – niezdolności do komunikacji po stronie polskiej*¹⁷³.

W analizowanym przeze mnie roku na łamach tygodnika ukazały się tylko cztery wywiady poruszające problematykę niemiecką lub polsko-niemiecką.

¹⁷² Krzemiński Adam: *Jak nas widzą?*, „Polityka” 2005, nr 40, s. 52.

¹⁷³ Tamże.

2.5. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2006

Tabela 5 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2006

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1	Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej	10	3	1	6
2	Tożsamość i wielokulturowość	6	1	1	4
3	Dekomunizacja w RFN i NRD	4	2	2	0
4	Papież Benedykt XVI	2	2	0	0
Razem		22	8	4	10

Źródło: Opracowanie własne

Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (10 razy) była kwestia **Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej** odbywających się w czerwcu i lipcu w Niemczech. W temacie tym odnotowałam najwięcej (6) treści o charakterze informacyjnym, np. *Wiele wskazuje na to, że 11 czerwca do Norymbergii przyjedzie prezydent Iranu Mahmud Ahmedineżad, który chciałby osobiście dopingować irańską drużynę [...]. Berlin znalazł się w dyplomatycznych opałach, ponieważ Niemcy, u boku Francji i Wielkiej Brytanii, w imieniu Unii Europejskiej od dawna usiłują przekonać Teheran, aby wstrzymał badania nad uzyskaniem broni jądrowej.[...], jednak ze względu na historię Niemiec oraz gospodarcze kontakty z Iranem niemiecka kanclerz stara się postępować bardzo ostrożnie*¹⁷⁴. Trzy kwestie spotkały się z pozytywnymi ocenami, np. *Obecne mistrzostwa są najbardziej przyjazne środowisku w historii. W ramach akcji Zielony Gol, na stadionach zamontowano baterie słoneczne; napoje sprzedawane są w ekologicznych kubeczkach; kibice za darmo korzystają z transportu publicznego; gromadzi się nawet wodę deszczową*¹⁷⁵. Z oceną negatywną spotkał się kontrowersyjny pomysł, ponownie opierający się na polsko-niemieckich stereotypach, niemieckiej sieci Media Markt w związku z półfinałem Mistrzostw Świata, np. *Niemiecka sieć Media Markt wpadła na pomysł niebanalnej promocji nazwanej „Telewizor za półfinał”*. Każdy

¹⁷⁴ Kibic z dala, „Polityka” 2006, nr 19, s. 19.

¹⁷⁵ Piłkarze idą w las, „Polityka” 2006, nr 24, s. 18.

kibic, który w dniach 2-4 czerwca kupił w Media Markt telewizor, otrzymał gwarancję, że firma zrefunduje mu poniesiony wydatek, o ile polska reprezentacja zakwalifikuje się do półfinału¹⁷⁶.

Tożsamość i wielokulturowość

Problematyka związana z poczuciem tożsamości przez Niemców i z wielokulturowością podnoszona była sześciokrotnie. W większości to treści o charakterze informacyjnym (4 treści), np. *Przez kilka miesięcy nasi sąsiedzi bombardowani byli wielkimi plakatami: „To Ty jesteś Einsteinem!”, „To Ty jesteś Beethovenem!”, „To Ty jesteś Porsche!”, „Niemcy to Ty!”.[...] Jak wzmocnić samopoczucie społeczeństwa, które od dłuższego czasu znajduje się w kryzysie tożsamości?*¹⁷⁷. Jedna kwestia związana ze społeczeństwem wielokulturowym, praktycznie obalająca mit niemieckiego „Multi-Kulti” poddana została ocenie negatywnej, np. *Zamiast zintegrowanego społeczeństwa wielokulturowego w Niemczech rośnie obce, rządzące się swoimi prawami, społeczeństwo równoległe-twierdzi Necla Kelek, niemiecko-turecka socjolog, autorka książki „Utraceni synowie”.[...] Zarzuca Niemcom fałszywie rozumianą tolerancję wobec obcych zwyczajów i powołuje się przy tym na własne doświadczenie*¹⁷⁸. Z pozytywną oceną spotkał się problem wybuchu niemieckiego poczucia tożsamości i solidarności w związku z Mistrzostwami Świata w Piłce Nożnej, np. *Miejskowa prasa pisze, że Niemców ogarnęło kolektywne pobudzenie, zbiorowa ekscytacja. Z pubów dobiegają bojowe śpiewy, narodowe flagi zwisają z okien, balkonów, łopoczą na samochodach i autobusach.[...] w dobrym tonie jest mieć niemiecką flagę namalowaną na policzku czy choćby plastikową piłkę-gwizdek na łańcuszku*¹⁷⁹.

Dekomunizacja w RFN i NRD

Problem związany z dekomunizacją w Niemczech podejmowany był czterokrotnie, dwie kwestie uzyskały pozytywne oceny, np. *W czerwcu 1990 r. enerdowski jeszcze parlament powołał urząd ds. akt Stasi, którego kierownikiem został pastor z Rostocku Joachim Gauck.[...] W odróżnieniu od IPN, urząd Gaucka [...] nie prowadzi działalności śledczej, ale jedynie udostępnia kopie akt z wyczernionymi nazwiskami osób poszkodowanych i trzecich. Odpowiedzialność za publikacje spada na autora publikacji i to jemu ewentualny pomówiony o działalność agenturalną może wytoczyć proces. Przy czym takie sprawy sądy niemieckie rozpatrują szybko [...]*¹⁸⁰. Dwa problemy poddano negatywnej ocenie, np. *Byli oficerowie STASI*

¹⁷⁶ *Ubezpieczeni od półfinału*, „Polityka” 2006, nr 24, s. 16.

¹⁷⁷ Łada A.: *Kampania z głową (kapusty)*, „Polityka” 2006, nr 6, s. 50.

¹⁷⁸ Tyszecka A.: *Marxloh, tureckiej wiosce*, „Polityka” 2006, nr 21, s. 60, 62.

¹⁷⁹ Mizerski S.: *Wyciszeni mężczyźni we wspaniałych szalikach*, „Polityka” 2006, nr 25, s. 23, 24.

¹⁸⁰ Krzemiński A.: *Krzywe zwierciadło teczek. Zmagania ze schedą po NRD*, „Polityka” 2006, nr 34, s. 17.

stworzyli Komitet Wtajemniczonych. Organizację, która dba o ich interesy i pilnuje właściwej interpretacji przeszłości.[...] Starzy współpracownicy STASI domagają się zindywidualizowanej oceny swojej działalności i podkreślają, że nie wszyscy przecież zajmowali się tropieniem wrogów ustroju¹⁸¹.

Papież Benedykt XVI

Dwukrotnie podejmowano problem pontyfikatu papieża Benedykta XVI, kwestie te spotkały się z pozytywną oceną, np. *Tymczasem Kościół powszechny o spadku po Janie Pawle pamięta, ale coraz więcej uwagi poświęca nowemu pontyfikatowi. Dziś wyraźniej widać, że Benedykt nie rozwija go ani tak, jak marzyli tradycjoniści, ani tak, jak obawiali się katolicy lewicowi*¹⁸². ; *Czterodniową wizytę Benedykta XVI uznano za sukces. Tak uważa sam papież, watykańscy pralaci, turecka elita polityczna, znaczna część mediów i ta część polityków i opinii publicznej w Europie i USA, która jest przychylnie nastawiona do zachodnich aspiracji Turcji.*¹⁸³

2.6. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2006

Tabela 6 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko - niemieckich w roku 2006

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1	Stosunki polsko-niemieckie	8	1	4	3
2	Centrum przeciwko Wypędzeniom - Wypędzenia	6	1	2	3
3	Wzajemne postrzeganie się	3	1	1	1
Razem		17	3	7	7

Źródło: Opracowanie własne

¹⁸¹ Tyszecka A.: *Liryczni tajniacy*, „Polityka” 2006, nr 45, s.62.

¹⁸² Szostkiewicz A.: *Benedykt w kraju Jana Pawła*, „Polityka” 2006, nr 21, s. 4.

¹⁸³ *Turcja zadowolona z papieża*, „Polityka” 2006, nr 49, s. 18.

Stosunki polsko-niemieckie

W kolejnej kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz stosunków polsko-niemieckich, najczęściej poruszonym problemem (8 razy) była kwestia **wzajemnych stosunków polsko-niemieckich**. 4 kwestie poddano negatywnej ocenie, dotyczyły one przede wszystkim polityki zagranicznej ówczesnego rządu i prezydenta Lecha Kaczyńskiego, np. *Ale to nie Polacy znajdują się w stanie emocjonalnej wojny z Niemcami, to rządząca dziś część klasy politycznej kurczowo trzyma się anachronicznych wzorów konfrontacji, izolując siebie od świata zewnętrznego*¹⁸⁴. ; *Najgorzej mamy jednak z prasą niemiecką. Do znanych sporów o satyryczno-obrażliwy artykuł w „Tageszeitung” doszła teraz sprawa wystawy zorganizowanej przez niemiecki Związek Wypędzonych w Berlinie i reakcji na nią. A raczej nadreakcji.[...] W stosunkach międzynarodowych premier Jarosław Kaczyński zachowuje się jak słoń w składzie porcelany. I nie zdaje sobie sprawy, że w istocie tłucze polską porcelanę ... Politykę zagraniczną rządzących narodowych konserwatystów cechuje brak pomysłów i doświadczenia*¹⁸⁵.; Zarówno Niemcy jak i Francuzi prywatnie krytykują nieelegancką formę odwołania szczytu [szczyt weimarski]: *jakiś telefon II sekretarza ambasady do oficera dyżurnego Pałacu Elizejskiego [...]*¹⁸⁶. Trzy kwestie zawierały treści o charakterze informacyjnym, np. *To było widoczne, jak Lech Kaczyński odtajał w czasie tej wizyty. Polityczny Berlin pokazał Polakowi swe ludzkie oblicze i to ciepłe przyjęcie wyraźnie go zaskoczyło*¹⁸⁷. Tylko jeden problem dotyczący stosunków polsko-niemieckich uzyskał pozytywną ocenę, dotyczył on stażu dla absolwentów niemieckich uczelni w kancelarii Sejmu, np. *Kancelaria Sejmu, we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim, organizuje po raz pierwszy w Sejmie RP staż dla absolwentów niemieckich uczelni*¹⁸⁸.

Centrum przeciwko Wypędzeniom/ Wypędzenia

Równie często (6 razy) poruszano tematykę związaną z wypędzeniami i Centrum przeciwko Wypędzeniom. Trzy treści miały charakter informacyjny, np. *W sprawie Centrum też jest dość proste wyjście. Należy oddzielić kwestię upamiętniania wysiedleń, deportacji i wypędzeń od sporu z Eriką Steinbach na temat polityki Związku Wypędzonych w minionych dziesięcioleciach. Polska powinna uczestniczyć w przygotowaniu stałej wystawy w DHM,*

¹⁸⁴ Krzemiński A.: *Skończmy stare stulecie*, „Polityka” 2006, nr 33, s. 24.

¹⁸⁵ Ostrowski M.: *Polska, Sp. z o.o.*, „Polityka” 2006, nr 34, s. 28.

¹⁸⁶ Ostrowski M.: *Po co nam zagranica*, „Polityka” 2006, nr 28, s. 25.

¹⁸⁷ Krzemiński A.: *Podróże prezydenta*, „Polityka” 2006, nr 11, s. 25.

¹⁸⁸ Dąb: *Niemcy w polskim Sejmie*, „Polityka” 2006, nr 34, s. 17.

ponieważ pokazuje ona również dzieje normalizacji i pojednania polsko-niemieckiego.¹⁸⁹ Jak również tematyka związana z wystawą „Ucieczka, Wypędzenia, Integracja”, np. Organizatorzy świadomie nie podkrecają emocji, nie roztkliwiają się [...]. [...] Może to teza naciągana, ale bońska wystawa poświęca wiele uwagi odrzucaniu wypędzonych czy przesiedleńców zarówno w strefach zachodnich, jak i radzieckiej.¹⁹⁰ Dwie kwestie poddano negatywnej ocenie, np. Fachowcy, w tym i Niemcy, dość zgodnie twierdzą, że Centrum przeciw Wypędzeniom jest w obecnym kształcie ideą wyrosłą na podłożu zimnowojennym.[...] Strony internetowe Centrum rażą dzisiaj anachronizmem, podobnie jak rażyły przed dwoma laty, a zamieszczona na nich lista wysiedleń dowodzi, że wszystkie elementy tego projektu [...] służą wyłącznie za tło do pokazania losu wypędzonych Niemców.¹⁹¹ Tylko jedna kwestia związana z tematyką wysiedleń poddana została pozytywnej ocenie, np. Polska ocena roli ziomkostw i polityków BdV zapewne zawsze będzie różna od niemieckiej. My wskazujemy na odrzucanie przez wypędzonych skutków drugiej wojny. Niemcy natomiast – na ich zasługi dla integracji milionów wygnańców ze wschodu w powojennych Niemczech. [...] Prezydent federalny wytknął wypędzonym, że domaganie się zadośćuczynienia i upieranie się przy tzw. stanowisku prawnym jedynie utrudnia im samym – i sąsiadom – znalezienie wewnętrznego spokoju. Podziękował też Związkowi Wypędzonych za odcięcie się od Powiernictwa Pruskiego. I otrzymał oklaski!¹⁹²

Wzajemne postrzeganie się

Problematyka wzajemnego postrzegania się Niemców i Polaków podnoszona była 3 razy. Jedna z kwestii poddana została pozytywnej ocenie, np. Równocześnie zmieniał się stosunek Niemców. Mimo wszelkich wewnętrznych zawirowań, Polska stała się dla nich krajem demokratycznym i w pełni przewidywalnym. Szybszy, w porównaniu z Niemcami, rozwój polskiej gospodarki sprawił, że określenie *polnische Wirtschaft* (polskie gospodarzenie) w tradycyjnym, pejoratywnym znaczeniu niemal wyszło z użycia. Wejście Polski do Unii Europejskiej umocniło to przekonanie¹⁹³. Jedna kwestia uzyskała negatywną ocenę, np. Głęboki nurt to tradycyjne stereotypy z przeszłości. [...] Wally Olins przytoczył je w pracy „Marka dla Polski” – w takiej syntezie: „Tradycyjni, zacofani, silni fizycznie i rzekomo biedni chłopci, niewykwalifikowana siła robocza (daleka od gospodarki opartej na wiedzy), prosty tradycjonalizm, zniszczone środowisko naturalne, dogmatyczny i fundamentalny katolicyzm, antysemityzm”. [...] Na początku 2004 r.

¹⁸⁹ Krzemiński A.: *Skończmy stare stulecie*, „Polityka” 2006, nr 33, s. 25.

¹⁹⁰ Krzemiński A.: *Długa podróż w jedną stronę*, „Polityka” 2006, nr 7, s. 70, 71.

¹⁹¹ Piskorski J.M.: *Pojednanie z poplątaniem*, „Polityka” 2006, nr 23, s. 41, 42.

¹⁹² Krzemiński A.: *Poczet rewanżystów*, „Polityka” 2006, nr 37, s. 62, 63.

¹⁹³ Danek A., Tyszecka A.: *Nasi nie nasi*, „Polityka” 2006, nr 29, s. 46.

MSZ zlecił Instytutowi Spraw Publicznych badania wizerunku Polski i Polaków w krajach UE. Wynik był szokujący. 20 proc. Brytyjczyków i 52 proc. Niemców uważało, że w Polsce nie ma gospodarki rynkowej¹⁹⁴. Jeden z problemów miał charakter informacyjny, np. Badania opinii niezmiennie wykazują, że w Polsce sympatie do Niemców i Niemiec rosną. Również w Niemczech rośnie sympatia do Polaków, choć szkoda, że tak powoli ...¹⁹⁵.

2.7. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2006

Tabela 7 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2006: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z kanclerz Angelą Merkel o stosunkach polsko-niemieckich, współpracy, pamięci historycznej.	1	1	0	0
2.	Wywiad z prof. Gesine Schwan, rektorem Uniwersytetu Viadrina, koordynatorem ds. stosunków polsko-niemieckich - na temat stosunków polsko-niemieckich, wzajemnego postrzegania się.	1	0	1	0
Razem		2	1	1	0

Źródło: Opracowanie własne

¹⁹⁴ Ostrowski M.: *Polska, Sp. z o.o.*, „Polityka” 2006, nr 34, s. 28.

¹⁹⁵ Krzemiński A.: *Nasze psy Pawłowa*, „Polityka” 2006, nr 35, s. 89.

Rozmowa z kanclerz Angelą Merkel

W 2006 roku na łamach tygodnika „Polityka” pojawiły się 2 wywiady z niemieckimi politykami. Pierwszy z nich został przeprowadzony z **kanclerz Angelą Merkel**. Podniesiono w nim problemy dotyczącą m.in. współpracy pomiędzy Polską a Niemcami, stosunków polsko-niemieckich, a także problem pamięci historycznej. Kwestie te zostały poddane pozytywnej ocenie, np. *Dzisiaj praktycznie we wszystkich ważnych obszarach współpracujemy ze sobą tak ściśle jak nigdy przedtem w naszej historii. W UE i NATO wspólnie przejmujemy odpowiedzialność w skali europejskiej i międzynarodowej. Nie wyklucza to naturalnie, że czasem mogą też występować rozbieżności zdań. O tym trzeba otwarcie i w duchu zaufania rozmawiać, trzeba też szukać wspólnych rozwiązań. [...] Rok Polsko-Niemiecki [...] pokazał jednak, że wzajemna ciekawość jest większa, niż niektórzy myślą. Powinniśmy stwarzać więcej okazji do jej zaspokajania. Dotyczy to przede wszystkim młodego pokolenia*¹⁹⁶.

Wywiad z prof. Gesine Schwan

Kolejna rozmowa została przeprowadzona z **prof. Gesine Schwan**, rektorem Uniwersytetu Viadrina oraz koordynatorem stosunków polsko-niemieckich przy niemieckim rządzie federalnym. Podejmowana tematyka dotyczyła przede wszystkim stosunków polsko-niemieckich oraz wzajemnego postrzegania się. Poruszane problemy poddane zostały negatywnej ocenie, np. *Kuleją kontakty na najwyższym szczeblu, media mówią wręcz o kryzysie naszych wzajemnych kontaktów. [...] Warszawa nie bardzo reaguje na niemieckie sygnały na rzecz kooperacji i rozwiązania najbardziej palących problemów, jak Centrum przeciwko Wypędzeniom, ożywienie Trójkąta Weimarskiego czy włączenie Polski do gazociągu bałtyckiego. A jeśli reaguje, to sprzecznie: co innego mówi Lech, co innego Jarosław Kaczyński, który zdaje się starannie pielęgnować swój wizerunek polityka antyniemieckiego ... [...] Nie wolno zamykać oczu na związki przyczynowe. A także na to, jak dalece polska opinia publiczna w ostatnich latach zmagala się z przemilczeniami własnej historii, z białymi plamami i haniebnymi epizodami, co pokazała polska debata wokół Jedwabnego*¹⁹⁷.

W 2006 roku na łamach tygodnika „Polityka” często poruszano problematykę niemiecką lub stosunków polsko-niemieckich. W wyodrębnionej przeze mnie ogólnej kategorii analitycznej: Obraz Niemiec przeważały oceny pozytywne (8 ocen), następnie treści o charakterze informacyjnym (również 10 treści) oraz oceny negatywne (4 oceny).

¹⁹⁶ Krzemiński A.: *Jesteśmy siebie ciekawi*, „Polityka” 2006, nr 24, s. 58, 59.

¹⁹⁷ Krzemiński A.: *Nasze psy Pawłowa*, „Polityka” 2006, nr 35, s. 89.

W 2006 r. niezwykle często podejmowano temat tożsamości i wielokulturowości w Niemczech. Było to poniekąd związane z odbywającymi się Mistrzostwami Świata w Piłce Nożnej i z wybuchem patriotycznych uczuć w narodzie niemieckim. Można jednak wyraźnie zaobserwować problem z integracją emigrantów w Niemczech oraz niechęcią do asymilacji. Wskazywano także na proces dekomunizacji u naszych zachodnich sąsiadów, który przebiega sprawniej i szybciej niż w Polsce.

W kolejnej ogólnej kategorii analitycznej: Obraz stosunków polsko-niemieckich przeważały oceny negatywne (7 ocen) jak również treści o charakterze informacyjnym (87 treści), odnotowałam tylko 3 oceny pozytywne. W 2006 r. bardzo dużo uwagi poświęcano problematyce wzajemnych stosunków i postrzeganiu się przez obydwa państwa. Tak jak możemy mówić o trudnych relacjach na płaszczyźnie rządowej to na szczęście nie przeniosły się one na trudne relacje między obywatelami Niemiec i Polski. Bez wątpienia rząd PiS oraz prezydent Lech Kaczyński nie byli łatwymi partnerami dla rządu kanclerz Angeli Merkel. Można podać szereg problemów we wzajemnych porozumieniu obydwu państw np. spór o traktat europejski, odwołany szczyt Trójkąta Weimarskiego, brak porozumienia w sprawie gazociągu bałtyckiego [północnego] oraz spór o politykę historyczną. W tym samym roku miał miejsce szereg konfliktów o ideę Centrum przeciwko Wypędzeniom czy wystawę „Ucieczka, Wypędzenia, Integracja”. Wszystkie te czynniki wyraźnie osłabiły współpracę polsko-niemiecką.

W 2006 r. pojawiły się tylko dwa wywiady z niemieckimi politykami. Rozmowa kanclerz Angelą Merkel dotyczyła m.in. obecnych relacji polsko-niemieckich. Kanclerz wskazywała na chęć wspólnego dialogu, wspólne rozwiązywanie problemów na arenie europejskiej jak również na bliższą współpracę. Za wielki sukces uznała zakończony w 2006 r. Rok Niemiecki. Wywiad z prof. Gesine Schwan: rektor Uniwersytetu Viadrina oraz koordynator stosunków polsko-niemieckich przy rządzie federalnym, podnosił także wyżej wymienione kwestie, jednak prof. Schwan była zdecydowanie bardziej krytyczna w ocenie wzajemnych relacji na płaszczyźnie rządowej. Wskazywała na szereg zaniedbań ze strony polskiej jak również na brak chęci współpracy obecnego rządu.

2.8. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2007

Tabela 8 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2007

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Prezydencja Niemiec w Unii Europejskiej	4	0	2	2
2.	Pamięć historyczna	4	0	4	0
3	Stan niemieckiej gospodarki – bankructwa firm	3	0	0	3
4	Kancelarz Angela Merkel	3	1	0	2
5	Sytuacja demograficzna	2	0	0	2
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Prezydencja Niemiec w Unii Europejskiej

W pierwszej połowie 2007 r. Niemcy objęły **prezydencję w Radzie Unii Europejskiej**. W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, problem ten był najczęściej poruszany (4 razy). 2 problemy zostały poddane negatywnej ocenie, np. *Nadzieje, że prezydencja niemiecka – a konkretnie pani kanclerz Angela Merkel, znająca rosyjski – przewycięży impas w stosunkach polskich i unijnych z Moskwą, okazały się płonne.*¹⁹⁸ 2 kwestie związane z tematyką niemieckiej prezydencji to treści o charakterze informacyjnym, np. *Kancelarz Angela Merkel [...] chce naszą śpiącą Unię rozruszać. Wystosowała list ponagląjący do prezydentów i premierów, by się osobiście zaangażowali w debatę o przyszłość traktatu konstytucyjnego [...].*

Pamięć historyczna

Na łamach tygodnika „Polityka” równie często, 4 razy, zajmowano się problemem niemieckiej pamięci historycznej, a często także jej relatywizowaniem. Wszystkie podnoszone kwestie spotkały się z negatywną oceną, jak na przykład problem berlińskiej wystawy

¹⁹⁸ Ostrowski M.: *Polsko, graj przebieglej*, „Polityka” 2007, nr 21, s. 18.

opowiadającej o życiu partyjnym i codziennym komunistycznej NRD: *Szkoda, że organizatorzy wystawy nie pokazali tego istotnego epizodu, że dla enerdowskiej inteligencji PRL była od lat 60. oazą liberalizmu, że w enerdowskiej literaturze wybuchła cała polka fala [...]. Jednak wystawa [...] rozczarowuje nie dlatego, że brak w niej odpowiednio zaakcentowanych wątków polskich, brak w niej także szerszego kontekstu politycznej, gospodarczej i moralnej historii Niemiec po 1945 r.*¹⁹⁹. czy: *[...] Dani Levy nakręcił komedię „Mein Führer”, krytycy są znów oburzeni. [...] A jego film – miejscami kabaretowy szmonces, miejscami znakomicie zagrana burleska – ma chłodny, racjonalny podtekst. Spójrzcie skąd się biorą tyrani. Są produktem czarnej pedagogiki, byli w dzieciństwie bici, molestowani, stąd ich kompleksy, impotencja, a potem kryminalna energia*²⁰⁰. Również negatywnie oceniono filmy poruszające tematykę historyczną, np. *W dzisiejszym niemieckim kinie wszystko już wolno. Agenta Stasi można uczynić bohaterem pozytywnym, zaś Adolfa Hitlera – główną postacią komedii. [...] I oto wielka niemiecka metafora: znamy swoje winy, ale znamy również rozpaczliwą i godną politowania naszą kondycję, nie potrzebujemy już zewnętrznych trybunałów do oceny własnej zbrodni i własnych cierpień, gdyż sami potrafimy zarówno uznać się nad sobą, jak i wymierzyć sobie sprawiedliwość*²⁰¹.

Stan niemieckiej gospodarki – bankructwa firm

W związku z zamykaniem i bankructwem kolejnych firm w Niemczech na łamach „Polityki” trzykrotnie poruszano problem stanu niemieckiej gospodarki. Wszystkie podnoszone kwestie miały charakter informacyjny, jak ta dotycząca przemysłu samochodowego, np. *Kontrolny pakiet akcji amerykańskiego koncernu (80 proc.) kupuje od Niemców fundusz inwestycyjny Cerberus.*²⁰²; *Bankructwo koncernu Schieder w Niemczech spowodowało kłopoty wielu jego polskich spółek [...]. To ostatnio najbardziej spektakularna upadłość w Europie.*²⁰³ czy problem kryzysu w mediach: *Spadek nakładów najbardziej renomowanych gazet opiniotwórczych oraz przejmowanie ich przez międzynarodowe koncerny nastawione na zysk jest zjawiskiem coraz bardziej niepokojącym*²⁰⁴. **Kancelarz Angela Merkel**

Trzy razy poruszano tematykę związaną z osobą kancelarz Angeli Merkel. Jedna kwestia otrzymała pozytywną ocenę. Dotyczyła ona zarówno Angeli Merkel jak i jej męża, prof. Joachima Sauera, np. *Choć zwykle Joachim Sauer unika wystąpień w roli pierwszego męża, to*

¹⁹⁹ Krzemiński A.: *Dzień dobry i good bye, NRD*, „Polityka” 2007, nr 30, s. 44, 45.

²⁰⁰ Krzemiński A.: *Odśmiać tyrana*, „Polityka” 2007, nr 7, s. 70.

²⁰¹ Krzemiński A.: *Psychodramat*, „Polityka” 2007, nr 4, s. 61, 63.

²⁰² Grzeszczak A.: *Auta w rozjazdach*, „Polityka” 2007, nr 32/33, s. 48.

²⁰³ *Domino bankrutów*, „Polityka” 2007, nr 28, s. 38.

²⁰⁴ Krzemiński A.: *Czwarta władza idzie pod młotek*, „Polityka” 2007, nr 28, s. 68.

jednak podczas wizyty w Polsce nie miał wyjścia: gdy polityka staje się ważna, Angela Merkel prezentuje się chętnie prywatnie'', komentował dziennik „Die Welt”²⁰⁵. Dwie kwestie to treści o charakterze informacyjnym, jak na przykład porównanie stylu prowadzenia polityki przez premiera Donalda Tuska i kanclerz Merkel: *Krew, pot i łzy – tak wyglądało w 2005 r. zwycięstwo Angeli Merkel nad Gerhardem Schröderem. Tak jak Merkel, Tusk przeszedł w tych wyborach psychologiczną metamorfozę z partyjnego menedżera w politycznego przywódcę. Podobnie jak niemiecka kanclerz musiał pokonać drapieżnego egotyka z dużym potencjałem medialnym i onieśmielającą dozą pewności siebie. I tak jak Merkel zrobił to, wcielając się w przeciwieństwo rywala – człowieka powściągliwego w emocjach, pokornego wobec autorytetów i do bólu rzeczowego w ocenie osiągnięć rywala*²⁰⁶.

Sytuacja demograficzna

Dwukrotnie wskazywano na pogarszającą się sytuację demograficzną w Niemczech. Treści te miały charakter informacyjny, np. *Ponad 25 tys. euro rocznie becikowego można dostać w Niemczech za dziecko urodzone po 1 stycznia 2007 r. [...] Wprowadzonemu właśnie w życie becikowemu towarzyszy nadzieja na poprawę sytuacji demograficznej w starzejącym się społeczeństwie niemieckim. [...] Z jednej strony państwo robi, co może; lista oferowanych rodzinie świadczeń obejmuje rozmaite zasilki, zapomogi, ulgi podatkowe [...]. Z drugiej jednak – niewiele osób potrafi się odnaleźć w tym gąszczu przepisów*²⁰⁷.

2.9. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2007

Tabela 9 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2007

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie (rządy Lecha i Jarosława Kaczyńskich)	12	1	11	0
2.	Centrum przeciwko	6	0	3	3

²⁰⁵ Tyszecka A.: *Słodkokwaśny*, „Polityka” 2007, nr 31, s. 46.

²⁰⁶ Smoczyński W.: *Donald Merkel czy Tony Tusk?*, „Polityka” 2007, nr 44, s. 16.

²⁰⁷ Tyszecka A.: *Bogaci, do dzieci*, „Polityka” 2007, nr 4, s. 52.

	Wypędzeniom - Wypędzenia				
3	Polska w strefie Schengen	3	3	0	0
4	Wzajemne postrzeganie się	3	1	1	1
5	Niemcy osiedlający się w Polsce	2	0	1	1
6	„Transfer!” w reż. Jana Klaty	2	2	0	0
7	Zmiany w małych miejscowościach w Polsce po przystąpieniu do UE	2	0	0	2
Razem		30	7	16	7

Źródło: Opracowanie własne

Stosunki polsko-niemieckie (rządy Lecha i Jarosława Kaczyńskich)

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (12 razy) była tematyka związana ze **stosunkami polsko-niemieckimi**. Tylko jedna kwestia związana z tym tematem oceniona została pozytywnie, odnosiła się ona do zmiany rządów w Polsce (premier Donald Tusk), np. [...] *mianowanie prof. Władysława Bartoszewskiego pełnomocnikiem rządu do spraw niemieckich. [...] ciepła wizyta premiera Donalda Tuska w Berlinie, odmrożenie kontaktów i zapowiedź dialogu.*²⁰⁸ Zdecydowana większość podejmowanych problemów (11) poddana została negatywnej ocenie, np. *Najgorsze są relacje z Niemcami, które musimy pilnie naprawić powracając do cierpliwej budowy polsko-niemieckiej wspólnoty interesów. [...] Mamy pretensje do Niemców, że uzgadniają swoich decyzji z mniejszymi krajami. A jak postępuje Polska?*²⁰⁹ czy: *Natomiast u nas linia okopów jest wyraźna. I gazetowe proporcje nad nimi. Hitler na okładce. I tytuły: wrodzy przyjaciele, złodzieje! To szaniec „wiecznie wczorajszych”, skupiony wokół mniejszościowego premiera, który woła, że trzeba wyzyskać niemieckie poczucie winy i prowadzi wciąż jakoby niezakończoną wojnę z Niemcami i stronnictwem „białej flagi”, które rozmawia z Niemcami „na kolanach”*²¹⁰.

²⁰⁸ Krzemiński A.: *Pomyślmy o wnukach, a nie o dziadkach*, „Polityka” 2007, nr 50, s. 30.

²⁰⁹ Olechowski A.: *Sfotygowana dyplomacja*, „Polityka” 2007, nr 46, s. 26.

²¹⁰ Krzemiński A.: *Wojna czy pokój*, „Polityka” 2007, nr 37, s. 52.

Centrum przeciwko Wypędzeniom- Wypędzenia

Problem wypędzeń Niemców po drugiej wojnie światowej, roszczeń za utracone mienie, jak i idea budowy Centrum przeciwko Wypędzeniom podnoszony był 6 razy. 3 problemy poddane zostały negatywnej ocenie, np. *„Tam gdzie zaczynają się Mazury, kończy się kultura”*, *powtarzali dziesiątki lat Niemcy z głębi Rzeszy. Pogardzali chłopskimi mieszkańcami Prus Wschodnich: Mazurami, protestanckimi potomkami chłopskich osadników z Mazowsza [...]. Ostatnio jednak Lidzbark Warmiński poruszony jest procesem, jaki od grudnia 2006 r. toczy się przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu. 76-letni Felix Hoppe z Niemiec chce odzyskać działki pod sześcioma ulicami w tym mieście oraz domy przy nich stojące. Obecnie mieszka tam kilka tysięcy osób. Pozew w imieniu pana Hoppe złożyło Powiernictwo Pruskie*²¹¹.

Negatywnie ocenione zostały także działania partii LPR, np. *LPR za „niemiecką ekspansję” uznawała pozwы składane przez byłych obywateli polskich, którzy w latach 70 wyjechali do Republiki Federalnej, a teraz chcą odzyskać pozostawione w kraju nieruchomości. [...] Wieś Narty, gdzie doszło do takiego przypadku, stała się, wedle LPR, „kolejnym Westerplatte”*²¹².

Trzy treści związane z tą problematyką miały charakter informacyjny, np. *Poza tym rząd niemiecki sporo uczynił w tej sprawie: kanclerz Gerhard Schröder 1 sierpnia 2004 r. w Warszawie uroczyście oświadczył, że roszczeń takich nie popiera i popierać nie będzie; stanowisko rządu powtarzano potem wielokrotnie, zaś 20 grudnia rzecznik rządu powiedział – co bardzo ważne – że roszczenia nie mają podstawy prawnej, czyli [...] po prostu nie istnieją*²¹³.

Polska w strefie Schengen

21 grudnia 2007 r. Polska wraz z 8 innymi nowymi członkami Unii Europejskiej dołączyła do strefy Schengen. Temat ten podejmowany był 3 razy, za każdym razem kwestie te uzyskiwały pozytywne oceny, np. *Likwidacja kosztownych i czasochłonnych procedur granicznych to także szansa na rozwój ruchu lokalnego, przede wszystkim między Polską a Niemcami. W planach jest przedłużenie do Świnoujścia nadbałtyckiej linii kolejowej Usedomer Bäderbahn, która cieszy się dużą popularnością wśród turystów. Po wejściu do strefy Schengen nie trzeba będzie dla potrzeb nowego połączenia budować dodatkowego przejścia granicznego*²¹⁴. Czy: *Władze Gubina razem z wojewódzkimi oraz partnerami z Niemiec już myślą o otwarciu*

²¹¹ Winnicka E., Łazarewicz C.: *Warmia i Mazury*, „Polityka” 2007, nr 19, s. 121.

²¹² KB: *To nie Westerplatte*, „Polityka” 2007, nr 25, s. 17.

²¹³ Krzemiński A., Ostrowski M.: *Nie siedź w kącie*, „Polityka” 2007, nr 1, s. 20.

²¹⁴ Kowanda C.: *Szlaban wyprowadzić!*, „Polityka” 2007, nr 35, s. 45.

regularnych połączeń autobusowych i to nie tylko między Gubinem a Guben, a sięgających w głąb Niemiec (do Cottbus), i Polski (do Zielonej Góry)²¹⁵.

Wzajemne postrzeganie się

Również 3 razy podnoszono problematykę wzajemnego postrzegania się Polaków i Niemców. Jedna z poruszanych kwestii otrzymała pozytywną ocenę, np. *Luter i Dürer w Warszawie, Ulrike Meinhof w Bydgoszczy, Günter Grass w Gdańsku [...] Helmuth James von Moltke w Krzyżowej – to prawdziwa ofensywa kulturalna. [...] Nasz dzisiejszy kłopot z Niemcami polega na tym, iż wychowawszy się na szkolnej wizji 10 wieków polsko-niemieckich zmagania coraz wyraźniej uprzytamniamy sobie, że to tylko połowa prawdy, ponieważ ta historia to także 10 wieków symbiozy – czego dowodem są choćby: krakowski i gdański kościół Mariacki, warszawski Mariensztat, czy takie postaci jak Kopernik czy Wit Stwosz*²¹⁶. Jeden problem dotyczył wzajemnych uprzedzeń i stereotypów, oceniony został negatywnie, np. *Na tarasie widokowym Reichstagu grupa niemieckich uczniów mija polską wycieczkę. Niemiecki nauczyciel radzi podopiecznym żartem, by trzymali się za kieszenie. [...] A oto dziesięć najczęstszych skojarzeń uczniów ze szkoły w Niemczech zachodnich: złodziej samochodów, tani robotnik, Jan Paweł II, tani alkohol, praca na czarno, stereotypy, wschód, normalni ludzie, przestępczość, bieda. Są to hasła odnoszące się do teraźniejszości, znane nie z własnych doświadczeń, lecz z przekazu rodzinnego, od znajomych, z telewizji*²¹⁷. Sondaż TNS OBOP przeprowadzony dla tygodnika „Polityka” poruszał m.in. kwestie wzajemnych stosunków pomiędzy Polakami i Niemcami, jak i wzajemnego postrzegania się przez kraj sąsiedzki. Kwestia ta miała charakter informacyjny, np. *Wśród osób z tytułami od licencjata w górę zagrożenie ze strony Niemiec dostrzega tylko 24 proc., a nie widzi go 73 proc. Wśród absolwentów podstawówek polityka zachodnich sąsiadów wobec Polski niepokoi 38 proc., nie budzi obaw – 46 proc*²¹⁸.

Niemcy osiedlający się w Polsce

Dwukrotnie podejmowano tematykę dotyczącą obywateli Niemiec, którzy postanowili zamieszkać w Polsce. Jeden problem miał charakter informacyjny, np. *Na Dolnym Śląsku trwa wymiana mieszkańców. Na Zachód za pracę ruszyli miejscowi. Z Zachodu przybywają do tutejszych zagród, folwarków i pałaców Flamandowie, Holendrzy, Anglicy, Niemcy. Mówią, że tu za małe euro można żyć bardziej eko. [...] Dolny Śląsk to był dla Thomasa niemiecki Schlesien,*

²¹⁵ Henzler M.: Wszystkie drogi do Schengen, „Polityka” 2007, nr 46, s. 32.

²¹⁶ Krzemiński A.: Niemiecka dusza na pokaz, „Polityka” 2007, nr 47, s. 74.

²¹⁷ Łęcka M.: Hitler i złodzieje, „Polityka” 2007, nr 21, s. 62.

²¹⁸ Cieśla J.: Siła niepokoju, „Polityka” 2007, nr 40, s. 13.

*bajka o Rübezahl (Liczyrzepie), duchu gór, o którym opowiadał dobry sąsiad spod Köln, „wypędzony” Niemiec o nazwisku Schlesisch – Ślązak. [...] odkrył, że gospodarstwo to nie 29 ha ziemi, lecz połowa tego. Reszta była dzierżawą, ale fakt ten nie wpływał na zmianę ceny²¹⁹. Kolejny problem poddany został negatywnej ocenie ze względu na zachowanie strony polskiej wobec niemieckiego przedsiębiorcy z Lwówka Śląskiego, np. *Niemiecki przedsiębiorca ma kłopoty z kupionym w Polsce browarem. Jego zdaniem właśnie dlatego, że jest niemieckim przedsiębiorcą. [...] Bauer sprzedawał piwo również w Niemczech. Starł się nim zainteresować przede wszystkim konsumentów o śląskich korzeniach, szerokim strumieniem lało się więc na festynach ziomkostw. [...] Spodziewał się, że wypromowanie miejscowości wśród niemieckich turystów zostanie przez lokalne władze docenione. – Zamiast uznania doświadczyłem jednak szykan. Tak jakbym dotknął jakiegoś tabu²²⁰.**

„Transfer” w reżyserii Jana Klaty

Dwukrotnie podejmowano tematykę ogromnego sukcesu jakim cieszył się spektakl „Transfer” w reżyserii Jana Klaty w Niemczech. Poruszone problemy poddane zostały pozytywnej ocenie, np. *„Dziękuję państwu za nadzieję na pojednanie, jaką wasz spektakl daje wszystkim, którzy jako dzieci brali udział w tym szaleństwie zwanym wojną”* – to jeden z wielu pełnych wzruszeń głosów, jakie padły podczas dyskusji kończącej berlińskie pokazy spektaklu *„Transfer!”* w reż. **Jana Klaty**. Trzy odsłony przedstawienia, w którym swoje wojenne losy relacjonują polscy i niemieccy wypędzeni – Polacy wysiedleni z Kresów i Niemcy zmuszeni opuścić Dolny Śląsk – obejrzał w teatrze Hebbel Am Uffer komplet widzów, półtora tysiąca osób, a kolejka przed kasą pokazała, że chętnych było znacznie więcej²²¹.

Zmiany w małych miejscowościach w Polsce po przystąpieniu do Unii Europejskiej

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wzrosła liczba rodaków przywożących stare meble z Niemiec i sprzedających je w kraju. Dawne po pegeerowskie wsie na zachodzie Polski zamieniły się w bazy, gdzie tylko nieliczni zajmowali się jeszcze rolnictwem. Temat ten podniesiony został raz. Miał on charakter informacyjny, np. *Meble, naczynia, telewizory, klatka dla kanarków, narty, fortepian [...]. W Czaczu można kupić wszystko [...] to, co trafia na niemieckie wystawki (używane rzeczy wystawiane przed dom), ale też do holenderskich i belgijskich komisów. [...] W ciągu kilku lat nie zostało śladu po pegeerowskiej biedzie [...]. Dzieci przychodziły do szkoły coraz lepiej ubrane, odżywione, rodziców coraz częściej stać było*

²¹⁹ Gańko N.: *Ziemie pozyskiwane*, „Polityka” 2007, nr 2, s. 10.

²²⁰ Armatys J.: *Kto nawarzył piwa w Lwówku*, „Polityka” 2007, nr 39, s. 98.

²²¹ Kyzioł A.: *Transfer „Transferu!”*, „Polityka” 2007, nr 5, s. 57

na remont domu i kupno samochodu. [...] We wsi coraz mniej jest już nie tylko rolników, ale i rzemieślników.²²² Także informacyjny charakter miała tematyka związana ze zmianami w miejscowości Nowe Warpno – przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej Niemcy przyjeżdżali tu promami z Altwarp na tańsze zakupy, np. [...] wycieczki Niemców nie ustawiają się już w kolejce do tutejszego fryzjera, polskie mrówki nie stoją w ogonkach do promów wolnocłowych. [...] Weszliśmy do Unii Europejskiej i handel się skończył²²³.

2.10. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2007

Tabela 10 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2007: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Richardem von Weizsäckerem, byłym prezydentem R. Federalnej o współczesnych stosunkach między oboma państwami	1	0	0	1
2.	Rozmowa z Rolfem Hochhuthem, niemieckim dramaturgiem – o rozliczeniu z historią	1	0	1	0
Razem		2	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z Richardem von Weizsäckerem

W 2007 roku na łamach tygodnika „Polityka” pojawiły się 2 wywiady z niemieckimi politykami, osobami ze świata kultury. Pierwsza rozmowa została przeprowadzona

²²² Stelmach M.: *Grat Market*, „Polityka” 2007, nr 25, s. 116.

²²³ Springer F.: *140 tysięcy za ostatni kurs*, „Polityka” 2007, nr 36, s. 98.

z **Richardem von Weizsäckerem**, byłym prezydentem Republiki Federalnej. Podejmowane tematy dotyczyły m.in. polityki historycznej czy obecnych stosunków polsko-niemieckich. Treści te miały charakter informacyjny, np. *Każdy musi odrobić swoje lekcje historii. Niemcy muszą przyjąć do wiadomości, że w Europie Środkowej są obok nich Polacy, Czesi i inni Europejczycy. A niektórzy Polacy, że pewne porównania są po prostu głupie. Porównanie Angeli Merkel z Hitlerem jest niepoważne i jedynie szkodzi Polsce. [...] Podstawą zjednoczenia Europy jest zrozumienie błędów przeszłości, a nie historyczne porachunki*²²⁴.

Rozmowa z Rolfem Hochhuthem

Drugi wywiad przeprowadzono z **Rolfem Hochhuthem**, niemieckim dramaturgiem. Problemy poruszane w tej rozmowie dotyczyły rozliczania Niemców z ich hitlerowską przeszłością. Podjęte kwestie spotkały się z negatywną oceną, np. [...] *w Niemczech dokonuje się gigantyczny akt tłumienia i zarazem lukrowania przeszłości. W głośnym filmie „Upadek” mieliśmy do czynienia z redukcją zbrodni niemieckich do wzruszającej historii o uroczej piątce dzieci Goebbelsów i ich dziadku Hitlerze*²²⁵.

W 2007 roku na łamach tygodnika „Polityka” dość często poruszano problematykę niemiecką lub stosunków polsko-niemieckich. W wyodrębnionej przeze mnie ogólnej kategorii analitycznej: Obraz Niemiec przeważały treści o charakterze informacyjnym (9 treści), następnie oceny negatywne (6 ocen) i tylko 1 ocena pozytywna. Na uwagę zasługuje także fakt wyodrębnienia tylko jednej oceny pozytywnej. W tej kategorii ogólnej wyodrębniłam 5 kategorii szczegółowych. W 2007 r. ze względu na objęcie przez Niemcy Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej często podejmowano ten temat na łamach tygodnika jak również dużo uwagi poświęcano samej kanclerz Angeli Merkel. W analizowanym przeze mnie roku można było odczuć falę kryzysu ekonomicznego, która dotarła do Europy. Widoczne było to szczególnie w niemieckiej gospodarce, skutkiem czego było bankructwo firm i koncernów motoryzacyjnych. Często podejmowanym problemem była pogarszająca się sytuacja demograficzna w RFN oraz kwestie związane z pokoleniem 30latków żyjących w Niemczech, ich nastawieniem do świata i pracy. Jak w każdym analizowanym przeze mnie dotąd roczniku pojawiały się tematy dotyczące pamięci historycznej, inaczej rozumianej przez społeczeństwo niemieckie a inaczej przez Polaków.

W kolejnej ogólnej kategorii analitycznej: Obraz stosunków polsko-niemieckich przeważały oceny negatywne (16 ocen) jak również treści o charakterze informacyjnym

²²⁴ Krzemiński A.: *Każdy musi odrobić swoją lekcję*, „Polityka” 2007, nr 35, s. 47, 48.

²²⁵ Krzemiński A.: *Wzwód prawej ręki*, „Polityka” 2007, nr 38, s. 100.

(7 treści) oraz 7 ocen pozytywnych. Wyodrębniłam 7 kategorii szczegółowych. Szczególną uwagę zwraca tak duża liczba ocen negatywnych w porównaniu z ocenami pozytywnymi. W 2007 r. bardzo dużo uwagi poświęcano problematyce wzajemnych stosunków i postrzeganiu się przez obydwa państwa. Praktycznie wszystkie problemy poświęcone stosunkom polsko-niemieckim otrzymały negatywne oceny, co wskazuje jednoznacznie na bardzo złe wzajemne relacje. Jak zwykle dużo kontrowersji budziła idea budowy Centrum przeciwko Wypędzeniom czy roszczeń wysuwanych przez Powiernictwo Pruskie. Podjęto też kilka kwestii dotyczących mniejszości niemieckiej w Polsce. Tak jak wzajemne stosunki na tle politycznym były dalekie od poprawnych, to na polu kulturalnym wypadały bardzo dobrze. Należy tu wspomnieć o ogromnym sukcesie „Transferu!” w reżyserii Jana Klaty. Polska stała się też atrakcyjnym miejscem do życia dla części Niemców, którzy postanowili osiąść tu na stałe, co początkowo wiązało się z problemami i różnicami biurokratycznymi.

W 2007 r. ukazały się tylko 2 wywiady politykami, osobami ze świata kultury. Pierwsza rozmowa została przeprowadzona z Richardem von Weizsäckerem, byłym prezydentem Republiki Federalnej. Podejmowane tematy dotyczyły m.in. polityki historycznej czy obecnych stosunków polsko-niemieckich. Kwestie podjęte w tej rozmowie zawierały treści o charakterze informacyjnym. Drugi wywiad przeprowadzono z Rolfem Hochhuthem, niemieckim dramaturgiem. Problemy poruszane w tej rozmowie dotyczyły rozliczania Niemców z ich hitlerowską przeszłością. Podjęte kwestie spotkały się z negatywną oceną.

2.11. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2008

Tabela 11 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2008

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki niemiecko-rosyjskie	3	0	1	2
2.	Wybory parlamentarne w Niemczech	2	0	0	2
3	Stan niemieckiej gospodarki – bankructwa firm	2	0	0	2

4	Pustostany po NRD	2	0	0	2
Razem		9	0	1	8

Źródło: Opracowanie własne

Stosunki niemiecko-rosyjskie

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (3 razy) była kwestia **stosunków niemiecko-rosyjskich**. Dwa problemy to treści o charakterze informacyjnym, np. *Od zjednoczenia w 1990 r. Niemcy wyraźnie zwrócili się ku Rosji. I Helmut Kohl, i Gerhard Schröder, i Angela Merkel wychodzili z tego samego założenia, że Rosja jest mocarstwem atomowym, członkiem Rady Bezpieczeństwa NZ i musi być pomocna przy rozwiązywaniu problemów europejskich, regionalnych i globalnych*²²⁶. *Czy: Obie strony są od siebie uzależnione. [...] Lawinowo zwiększa się natomiast obecność niemieckich firm w Rosji*²²⁷. Jeden problem został poddany negatywnej ocenie, dotyczył on wystawy „Potęga i przyjaźń. Berlin-Petersburg 1800-1860” mającej miejsce w berlińskim Gropius-Bau, np. *No tak-można było usłyszeć nad Wisłą z telewizorów-czegóż się spodziewać! Przecież tę wystawę współfinansuje Gazprom-Germania. Zatem musi to być oleodruk pod dzisiejsze strategiczne partnerstwo niemiecko-rosyjskie, pod rurę bałtycką, pod przyjaźń byłego kanclerza Schrödera z Władimirem Putinem - „krystalicznie czystym demokratą”.[...] To czysty rewizjonizm. Co zdanie to fałszerstwo. Ani zdania o łamaniu polskiej konstytucji przez wielkiego księcia Konstantego w celu upodobnienia Królestwa do Rosji*²²⁸.

Wybory parlamentarne w Niemczech

Tematyka związana z trwającą w Niemczech kampanią wyborczą podejmowana była 2 razy. Podejmowane treści miały charakter informacyjny, np. *[...] Z kampanii wyborczej premiera Hesji Rolanda Kocha z CDU, która upływa pod hasłem walki z przestępczością, również młodocianych, gdzie ów syberyjski przykład był stawiany za wzór. Kanclerz Angela Merkel poparła swojego kolegę z Hesji i stosowane przez niego twarde rozwiązania.*²²⁹ *czy [...] po 46 latach Bawarczycy położyli kres jednopartyjnemu rządowi Unii Chrześcijańsko-Socjalnej. W niedzielnych wyborach lancowych CSU zdobyła tylko 43,4 proc. głosów, tracąc tym samym*

²²⁶ Krzemiński A.: *Trialog*, „Polityka” 2008, nr 26, s. 53.

²²⁷ Krzemiński A.: *Pociąg do Moskwy*, „Polityka” 2008, nr 47, s. 44.

²²⁸ Krzemiński A.: *Rurą malowane*, „Polityka” 2008, nr 14, s. 50, 51.

²²⁹ *Znów zsyłają na Syberię*, „Polityka” 2008, nr 4, s. 11.

większość, którą cieszyła się w Bawarii nieprzerwanie od blisko pół wieku. [...] to cios dla Angeli Merkel [...] ²³⁰.

Stan niemieckiej gospodarki – bankructwa firm

W obliczu kryzysu finansowego często (2 razy) podejmowano temat stanu niemieckiej gospodarki. Wszystkie treści miały charakter informacyjny, np. *Niemieccy politycy nie chcą używać komórek marki Nokia. [...] W ten sposób protestują przeciwko zamknięciu zakładów Nokii w niemieckim Bochum i przeniesieniu produkcji do rumuńskiego miasta [...]. [...] w Bochum straci pracę ponad 4 tys. osób, zwiększając w ten sposób już i tak liczną grupę bezrobotnych w regionie Nadrenii-Północnej Westfalii.* ²³¹ Z powodu masowych zwolnień i cięć budżetowych w Niemczech coraz częściej dochodzi do strajków, np. *Przez dwa tygodnie marca na ulice Berlina nie wyjeżdżały autobusy, metro i tramwaje. 11 tys. pracowników protestuje codziennie przed bramami zajezdni. Chcemy podwyżek – powtarzają* ²³².

Pustostany po NRD

Dwukrotnie podjęto temat pustych mieszkań leżących w landach dawnego NRD, treści te miały charakter informacyjny, np. *Lipsk, dawniej NRD, ma olbrzymi kłopot z 45 tys. pustych mieszkań. Aby do końca nie niszczały, miasto zainicjowało, subsydiowany przez państwo program Haushalter i wyszukuje opiekunów mieszkań, którzy nie płacąc czynszu [...] gotowi są opiekować się pustostanami [...]* ²³³. Czy *Pałac Republiki, dawna siedziba parlamentu słynna i kłopotliwa pamiątka po NRD, znika właśnie z pejzażu Berlina* ²³⁴.

2.12. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2008

Tabela 12 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2008

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wzajemne	3	0	1	2

²³⁰ Merkel straciła Bawarię, „Polityka” 2008, nr 40, s. 10.

²³¹ Mazurczyk A.: Pożegnanie z Nokią, „Polityka” 2008, nr 4, s. 66.

²³² Hreczuk A.: Niebezpieczne związki, „Polityka” 2008, nr 18, s. 53.

²³³ Pustostan NRD, „Polityka” 2008, nr 34, s. 11.

²³⁴ Pałac Republiki, dawna siedziba parlamentu słynna i kłopotliwa pamiątka po NRD, „Polityka” 2008, nr 44, s. 10.

	postrzeganie się				
2.	Polska w strefie Schengen	2	1	1	0
3	Polityka historyczna	2	0	1	1
	Razem	7	1	3	3

Źródło: Opracowanie własne

Wzajemne postrzeganie się

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (3 razy) była tematyka związana z tożsamością narodową oraz **wzajemnym postrzeganiem się**. Jedna z kwestii uzyskała negatywną ocenę, np. *Na ziemiach polskich, jeszcze na początku XX w., o Niemcach potocznie mówiono kartofle lub kartoflarze*²³⁵. Dwie treści miały charakter informacyjny, np. *Kiedy Instytut Spraw Publicznych sprawdzał, czy Niemcy lubią Polaków, wyszło, że nie bardzo. Dwa lata po wejściu RP do Unii Europejskiej ich pierwszym skojarzeniem na hasło Polska była przestępczość. Polaków w kategoriach negatywnych opisywało 41 proc. badanych [...]. Skojarzenia pozytywne miało 30 proc.: korzystne ceny, wzrost gospodarczy, pracowitość, Solidarność, Jan Paweł II [...]*²³⁶.

Polska w strefie Schengen

Dwukrotnie podejmowano tematykę związaną z przystąpieniem Polski do strefy Schengen. Jeden problem został oceniony pozytywnie, np. *Wbrew obawom nie odnotowaliśmy wzrostu przestępczości – oświadczył pod koniec lipca [...] Jörg Schönbohm, minister spraw wewnętrznych landu Brandenburgii [...]. Zdaniem Schönbohma kluczową rolę w ograniczeniu przestępczości odegrało powołane do życia pod koniec ub.r. Polsko-Niemieckie Centrum Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych*²³⁷. Druga kwestia została oceniona negatywnie.

Polityka historyczna

Kwestia w różnicach w polityce historycznej obydwu państw przedstawiona została dwukrotnie. Jeden z problemów spotkał się z negatywną oceną, np. *Spór o Stauffenberga jest od lat wierzchołkiem sporu o politykę historyczną. [...]. Te wszystkie nieporozumienia i urazy, które przecież według sondaży utrzymują się już tylko u mniejszości, Niemcy i Polacy mogą*

²³⁵ Lakeberg B.: *Piry i feloki*, „Polityka” 2008, nr 13, s. 80.

²³⁶ Gańko N.: *Co było, a nie jest ...*, „Polityka” 2008, nr 21, s. 86.

²³⁷ G.G.: *Nie taki Polak straszny*, „Polityka” 2008, nr 32, s. 6.

rozładować jedynie poprzez życzliwą wobec partnera dyskusję, a nie pomawianie go o złe intencje. O ile polscy i niemieccy historycy nie mają większych problemów z oceną polsko-niemieckich stosunków w XX w., o tyle mają je politycy i dziennikarze przywiązani do własnej mitologii narodowej i pojmowania polityki historycznej wyłącznie jako wyścigu egoizmów, konfrontacji z wrogiem, a nie kooperacji z sąsiadem²³⁸. Drugi problem przedstawiony na przykładzie filmu „Kompleks Baader-Meinhof” zawierał treści o charakterze informacyjnym, np. Na ekrany niemieckich kin wszedł od dawna wyczekiwany „Kompleks Baader-Meinhof”. Ale to nie film o terrorystach lat 70. jest wydarzeniem, lecz nowa debata o fanatycznej tęsknocie do krwawej rewolucji²³⁹.

W 2008 r. na łamach tygodnika „Polityka” w kategorii analitycznej: Obraz Niemiec często poruszano problem stosunków niemiecko-rosyjskich, tak problematycznych dla Polski, głównie ze względu na budowę gazociągu północnego. W 2008 r. odbywały się wybory parlamentarne w Niemczech jak i w Polsce. W Niemczech kanclerzem ponownie została Angela Merkel, a Polsce natomiast premierem został Donald Tusk. Od tego czasu można zauważyć zdecydowaną poprawę we wzajemnych relacjach, wznowiono także pracę nad wspólnym podręcznikiem do nauczania historii. Rok 2008 to także czas kryzysu ekonomicznego w Europie, odczuwalnego w Niemczech, gdzie zamykano kolejne firmy, dochodziło także do strajków generalnych. Nie sprawdziły się także obawy Niemców związane z wejściem Polski do strefy Schengen. Nie wzrosła liczba kradzieży w przygranicznych miejscowościach. Wzrosła za to liczba Polaków wyjeżdżających do pracy w Niemczech. Wiele Polek znalazło zatrudnienie jako pomoc domowa, szczególnie u starszych, chorych ludzi.

W 2008r. nie pojawił się żaden wywiad z niemieckim politykiem lub przedstawicielem świata kultury, sztuki.

2.13. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2009

Tabela 13 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2009

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wybory prezydenckie i parlamentarne	5	0	0	5

²³⁸ Krzemiński A.: *Prawicy miecz omszały*, „Polityka” 2008, nr 24, s. 88.

²³⁹ Krzemiński A.: *Kulą w splot*, „Polityka” 2008, nr 41, s. 60.

2.	Angela Merkel	4	3	1	0
3	Kryzys gospodarczy	3	0	0	3
4	Spółeczeństwo „Multikulti”	2	0	1	1
5	Ossi i Wessi	2	0	1	1
Razem		16	3	3	10

Źródło: Opracowanie własne

Wybory prezydenckie i parlamentarne

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (5 razy) była kwestia zbliżających się **wyborów prezydenckich jak i parlamentarnych**. Wszystkie podnoszone treści miały charakter informacyjny, np. [...] *Horst Köhler nie zaznaczył się wyraziście w życiu politycznym Niemiec. [...] Zasługą prezydenta Niemiec było podtrzymywanie dialogu i zdobycie zaufania Lecha Kaczyńskiego w czasie polsko-niemieckiej „wojny kartoflanej”*²⁴⁰. *Czy: Do niemieckich wyborów zostały dwa tygodnie, ale jeden człowiek triumfuje już teraz. Skrajna lewica Oskara Lafontaine’a ruszyła na podbój Niemiec zachodnich i SPD*²⁴¹.

Kancelarz Angela Merkel

Równie często podnoszonym problemem (4 razy) była działalność kanclerz Angeli Merkel. Trzy problemy spotkały się z pozytywną oceną, np. *Angela Merkel wsparła nas w sprawie Eriki Steinbach. I teraz ma kłopoty. Konserwatywne skrzydło CDU burzy się, że pochodząca z NRD szefowa partii i rządu źle pojmuję interes narodowy. [...] Kolejnym dowodem europejskiego myślenia Angeli Merkel jest polski aspekt jej polityki wewnętrznej, a więc sprawa Eriki Steinbach. [...] Za tę postawę należy się Angeli Merkel z polskiej strony uznanie. Należy się też wsparcie poprzez aktywną kooperację w sprawach zarówno dwustronnych, jak i europejskich*²⁴². Jedna kwestia związana z tą problematyką spotkała się z negatywną oceną, np. *„Jednak w czasie obecnego kryzysu finansowego prasa niemiecka i europejska nie zostawiły na pani kanclerz suchej nitki. „Sarkozy kręci na lodzie piruety, podczas gdy Merkel pęłza n czworakach” – irytował się „Spiegel”*²⁴³.

²⁴⁰ Krzemiński A.: *Horst Köhler. Znowu przeciw Schwan*, „Polityka” 2009, nr 1, s. 64.

²⁴¹ Smoczyński W.: *Ukryty kanclerz*, „Polityka” 2009, nr 37, s. 92.

²⁴² Krzemiński A.: *W jednej łodzi*, „Polityka” 2009, nr 13, s. 94-97.

²⁴³ Krzemiński A.: *Kryzysowa narzeczona*, „Polityka” 2009, nr 2, s. 74.

Kryzys gospodarczy

Równie często, 3 razy, podnoszono problem kryzysu gospodarczego w Niemczech. Poruszane kwestie miały charakter informacyjny, np. *W pierwszym kwartale 2008 r. gospodarka niemiecka się rozpędzała: 5,7 wzrostu PKB! Ale potem siadła: 1,7, 2,1 ... I nikt nie wie, jak długi będzie ten zjazd. Przepowiednie są katastroficzne: w 2009 r. PKB może spaść o 4 proc.! 700 tys. ludzi pójdzie na bruk!*²⁴⁴. Czy: *Niemcy weszły na ścieżkę ostrego ograniczenia publicznego zadłużenia, [...] Oznacza to, że priorytetem Niemiec będzie w najbliższych latach stabilność budżetowa. Kryzys, nie kryzys, trzeba oszczędzać*²⁴⁵.

Spółeczeństwo „Multikulti”

Dwukrotnie zajmowano się tematem społeczeństwa wielokulturowego w Niemczech. Jeden z poruszanych problemów (analizowany w oparciu o książkę Hatice Akyün „Zamawiam Hansa w ostrym sosie”) zawierał treści o charakterze informacyjnym, np. *Do Niemiec przyjechały jako małe dziewczynki, w latach 70., z rodzicami gastarbeiterami z Turcji. Dorastały w dwóch kulturach i dwóch językach. [...] przeczytać można zatem o spełnionym życiu rodziców Hatice, dumnych z dorobienia się Mercedesa, domu w Marxloh i urlopowej dacy w Anatolii; obywateli niemieckich o znikomej znajomości języka przybranej ojczyzny, rozdartych między tęsknotą za rodzinnymi stronami a bezpiecznym, uregulowanym życiem w Niemczech*²⁴⁶. Drugi problem uzyskał negatywną ocenę, np. *Drugim problemem jest mniejszość muzułmańska dominująca w takich dzielnicach jak Neukölln, Wedding czy Kreuzberg. Nie tylko słabo zna niemiecki, ale i jest dość odporna na zachodni sposób życia. W niektórych szkołach muzułmanie stanowią przeważającą większość uczniów. Rozmawiają po turecku czy arabsku*²⁴⁷.

Ossi i Wessi

Problematyka związana z upadkiem muru berlińskiego i ciągle żywym podziałem na mieszkańców wschodu (Ossi) i zachodu (Wessi) poruszana była dwa razy. Jedna kwestia spotkała się z negatywną oceną, np. *O powrocie do czasów NRD marzy co dziesiąty Niemiec ze wschodu, tylko co czwarty uważa się za obywatela Bundesrepublik [...] Ponad 40 proc. ankietowanych nie kryło niechęci do demokratycznych rządów, trzy czwarte skarżyło się, że nawet 20 lat po upadku muru życie w nowych landach nie osiągnęło zachodnich standardów. Autorzy raportu dla Volkssolidarität nie pozostawiają złudzeń, że mimo transferu ponad 1,5*

²⁴⁴ Tamże.

²⁴⁵ Świeboda P.: *Verdun 2009?*, „Polityka” 2009, nr 28, s. 76, 77.

²⁴⁶ Tyszecka A.: *Helga i jej siostry*, „Polityka” 2009, nr 19, s. 80, 81.

²⁴⁷ Krzemiński A.: *Komu pomnik*, „Polityka” 2009, nr 25, s. 72.

bln(!) euro z zachodu na wschód gospodarka nowych landów wymagać będzie dalszych wieloletnich alimentów [...] ²⁴⁸. Kolejna kwestia związana z tym problemem miała charakter informacyjny, np. Zjednoczenie Niemiec było jednym z największych współczesnych przedsięwzięć administracyjnych, gospodarczych i kulturowych. Po 20 latach wynik ciągle nie jest jednoznaczny ²⁴⁹.

2.14. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2009

Tabela 14 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2009

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	4	3	0	1
2.	Centrum przeciwko Wypędzeniom, roszczenia	3	0	1	2
3	Polacy w Berlinie	2	1	0	1
4	Dwudziesta rocznica upadku muru berlińskiego	2	0	0	2
Razem		11	4	1	6

Źródło: Opracowanie własne

Stosunki polsko-niemieckie

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz stosunków polsko-niemieckich, najczęściej poruszonym problemem (4 razy) była kwestia **obustronnych relacji**. Trzy problemy zostały ocenione pozytywnie, np. *Merkel jako pierwszy polityk CDU uszanowała polską wrażliwość w sprawie wypędzonych i doprowadziła do wycofania kandydatury Eriki Steinbach do rady fundacji Widoczny Znak. Po dwóch latach współpracy jest dziś najważniejszym partnerem Tuska w Unii, widują się niemal co miesiąc i utrzymują bezpośrednią, rzeczową*

²⁴⁸ Tyszecka A.: *Gruszki na murze*, „Polityka” 2009, nr 39, s. 102, 103.

²⁴⁹ Krzemiński A.: *Sąsiedzi*, „Polityka” 2009, nr 46, s. 32.

relację²⁵⁰. Jedna kwestia miała charakter informacyjny, np. *W odbudowie stosunków polsko-niemieckich bardzo ważne były chrześcijańskie zasady. [...] Natomiast Polska i Niemcy to sąsiedzi niesymetryczni. Ze względu na dysproporcję potencjałów i historyczne obciążenia [...]*²⁵¹.

Centrum przeciwko Wypędzeniom, roszczenia

Tematyka związana z ideą budowy Centrum przeciwko Wypędzeniom, fundacją Widoczny Znak i roszczeniami podejmowana była 3 razy. Jedna kwestia otrzymała negatywną ocenę, np. *Wymuszona rezygnacja Eriki Steinbach z miejsca w radzie wystawy upamiętniającej wypędzenia dowodzi, że polsko-niemiecka wspólnota interesów przeważa nad przejawianą przez obie strony skłonnością do sporu. [...] Wymuszone odejście pani Steinbach oznacza, że w obu krajach porażkę odnieśli zwolennicy narodowego egoizmu i lekceważenia racji sąsiada.*²⁵² Dwa problemy miały charakter informacyjny, np. *Nie wiadomo, czego powinniśmy się bardziej obawiać, jeśli chodzi o roszczenia osób wysiedlonych po wojnie z Ziemi Odzyskanych: przebojowości Eriki Steinbach czy nieudolności polskich urzędników*²⁵³.

Polacy w Berlinie

Dwukrotnie zajmowano się na łamach tygodnika „Polityka” Polakami mieszkającymi w Berlinie. Jeden z problemów uzyskał pozytywną ocenę, dotyczył on młodych polskich pisarzy przebywających na stypendium w Berlinie, np. *Gdzie najłatwiej spotkać młodego polskiego literata? W Berlinie. Główną siłą wspierającą naszych pisarzy są dziś niemieckie fundacje. [...] Na rocznym stypendium w Berlinie są teraz Dorota Masłowska i Wojciech Kuczok, stypendyście DAAD [...]. [...], W ciągu kilku lat Berlin stał się jednym z najważniejszych ośrodków kultury polskiej, obok Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia czy Gdańska*’’.²⁵⁴ Kolejna kwestia związana z tym tematem miała charakter informacyjny, np. *[...] sto lat temu stolica Niemiec – a nie Chicago – była po Warszawie największym polskim miastem [...]*²⁵⁵.

Dwudziesta rocznica upadku muru berlińskiego

W 2009 r. przypadła 20 rocznica upadku muru berlińskiego. Temat ten podejmowany był dwukrotnie, poruszane kwestie miały informacyjny charakter, np. *Poczucie krzywdy nakręca w*

²⁵⁰ Smoczyński W.: *Merkel na wydaniu*, „Polityka” 2009, nr 24, s. 88.

²⁵¹ Krzemiński A.: *Widoczny znak pokoju*, „Polityka” 2009, nr 51/52, s. 124, 125.

²⁵² Krzemiński A.: *Widoczne znaki*, „Polityka” 2009, nr 11, s. 12.

²⁵³ Socha R.: *Rody z rodowodem*, „Polityka” 2009, nr 16, s. 30.

²⁵⁴ Justyna Sobolewska: *Kraj pracy twórczej*, „Polityka” 2009, nr 49, s. 56.

²⁵⁵ Adam Krzemiński: *Nasi berlińczycy*, „Polityka” 2009, nr 15, s. 82.

nowych landach rasizm, islamofobię i niechęć do obcych. Dotyczy do również ich stosunku do Polaków w rejonach przygranicznych, gdzie NPD na niechęci do Polaków buduje swoje kampanie wyborcze. [...] Przykład Görlitz czy Löcknitz, gdzie osiedlają się polscy szczecinianie, pokazuje, że możliwe są również bardziej optymistyczne scenariusze²⁵⁶.

2.15 Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2009

Tabela 15 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2009: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Hansem-Gertem Pötteringiem, byłym przewodniczącym Parlamentu Europejskiego – o wzajemnych stosunkach niemiecko-polskich.	1	1	0	0
2.	Rozmowa z Richardem von Weizsäckerem, byłym prezydentem RFN – o stosunkach polsko-niemieckich, pamięci historycznej.	1	1	0	0
Razem		2	2	0	0

Źródło: Opracowanie własne

²⁵⁶ Adam Krzemiński: *Sąsiedzi*, „Polityka” 2009, nr 46, s. 37.

Rozmowa z Hansem-Gertem Pötteringiem

W 2009 r. na łamach tygodnika „Polityka” ukazały się dwa wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi. Rozmowa z **Hansem-Gertem Pötteringiem**, byłym przewodniczącym Parlamentu Europejskiego dotyczyła m.in. stosunków polsko-niemieckich. Problematyka podnoszona w tej rozmowie została poddana pozytywnej ocenie, np. *Jeśli ktoś powiedziałby mi w 1979 r., kiedy po raz pierwszy zostałem wybrany do Parlamentu Europejskiego, że od 2004 r. Polska będzie członkiem Unii Europejskiej, uznałbym to za cud. Teraz, kiedy mój polski kolega /Jerzy Buzek/ został moim następcą, to pokazuje w symboliczny sposób prawdziwe zjednoczenie kontynentu europejskiego. [...] Zawsze silnie wierzyłem w pojednanie, współpracę, pokój między Niemcami i Polakami*²⁵⁷.

Rozmowa z Richardem von Weizsäckerem

Druga rozmowa została przeprowadzona z **Richardem von Weizsäckerem**, byłym prezydentem RFN. Podnoszone w niej kwestie dotyczyły m.in. wzajemnych stosunków pomiędzy Polską a Niemcami jak również pamięci historycznej. Podejmowana tematyka uzyskała pozytywną ocenę, np. *... co nie znaczy, że Niemcy mogą zacierać pamięć okropnej przeszłości, germanizacji w czasie rozbiorów czy okupacji Polski w czasie II wojny. Dlatego tak bardzo się cieszę, że w tym roku zorganizowano w Berlinie tak wiele wystaw prezentujących różne oblicza polsko-niemieckiego sąsiedztwa, że ukazują się książki o wojnie i okupacji, ale także i o dzisiejszej Polsce. [...] Również chwilowe przygaśnięcie trójkąta weimarskiego – Francja, Niemcy, Polska – nie przekreśla jego sensu. [...] że my Niemcy musimy serio potraktować polskie doświadczenie historyczne, bo jeśli wciąż będziemy się potykać o przeszkody wynikające z przeszłości, to nigdy nie rozwiążemy aktualnych problemów gospodarczych, społecznych, czy politycznych*²⁵⁸.

W 2009 r. na łamach tygodnika „Polityka” w kategorii analitycznej Obraz Niemiec najczęściej poruszano problem wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Niemczech. Równie często podnoszono kwestie związane z postacią i działalnością kanclerz Angeli Merkel. Niezmiennie od 2008 roku obecne były rozważania na temat kryzysu gospodarczego, którego skutki można było odczuć także w Europie, przede wszystkim w Grecji.

W drugiej kategorii analitycznej – Obraz stosunków polsko – niemieckich poruszano przede wszystkim kwestie dotyczące wzajemnych stosunków pomiędzy obydwojoma państwami, jak i problem Polaków pracujących w Niemczech.

²⁵⁷ Czerny I.: *Dla Buzka*, „Polityka” 2009, nr 29, s. 78.

²⁵⁸ Krzemiński A.: *Rewolucji nie byłoby bez Polski*, „Polityka” 2009, nr 43, s. 78.

Na uwagę zasługuje fakt, iż w 2009 roku przeważająca większość problemów zarówno w kategorii analitycznej Obraz Niemiec (10 ocen) jak i w kategorii analitycznej Obraz stosunków polsko – niemieckich (6 ocen) zawierała treści o charakterze informacyjnym. Na tej podstawie można wysnuć stwierdzenie o obiektywności i bezstronności dziennikarzy zajmujących się tematyką niemiecką i polsko-niemiecką. W 2009 r. ukazały się dwa wywiady z niemieckimi politykami lub przedstawicielami świata kultury, sztuki. Problemy w nich poruszane spotkały się z pozytywną oceną.

2.16. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2010

Tabela 16 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2010

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Skandal w niemieckim kościele	8	1	4	3
2.	Kancelarz Angela Merkel	4	3	1	0
3.	Kryzys gospodarczy, cięcia budżetowe w niemieckiej gospodarce	2	1	0	1
4.	Problemy wychowawcze, agresja w szkole	2	0	0	2
RAZEM		16	5	5	6

Źródło: Opracowanie własne

Skandal w niemieckim kościele

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszanym problemem (8 razy) była kwestia **problemów i skandali** jakie miały miejsce w **niemieckim kościele**. Większość podnoszonych problemów zostało ocenionych negatywnie, np. *[...]Najpierw brat Benedykta XVI, teraz sam papież znalazł się w cieniu skandalu pedofilskiego w niemieckim Kościele katolickim. [...] Krytycy Ratzingera przypominają jednak jego powściągliwą reakcję na skandale pedofilskie w Kościołach amerykańskim i irlandzkim oraz próby utajnienia dochodzeń kościelnych w tej sprawie [...]*²⁵⁹. Trzy kwestie miały charakter informacyjny, np. *Pod nieobecność premiera Zapatero, przebywającego z wizytą w Afganistanie, Benedykt XVI odbył drugą za swego pontyfikatu pielgrzymkę do Hiszpanii. [...] Papieża witały para królewska i tłumy wiernych, ale także dużo mniej liczne demonstracje ateistów,*

²⁵⁹ *Papież tuszował pedofilię?*, „Polityka” 2010, nr 12, s. 11.

sekularystów, homoseksualistów i katolików oburzonych kościelną polityką tuszowania skandali pedofilskich z udziałem księży²⁶⁰. Jeden problem spotkał się z pozytywną oceną, dotyczył on biskup Hanoweru Margot Kässmann. Została ona zatrzymana przez policję za prowadzenie auta pod wpływem alkoholu, pozytywnie ocenione zostało zachowanie biskup Kässmann, np. *Biskup przeprosiła i podała się do dymisji, choć władze kościelne tego od niej wyraźnie nie zażądały. Teraz pozostanie zwykłym pastorem w Hanowerze. Ma szansę odbudować swoją pozycję w Kościele i społeczeństwie.*²⁶¹

Kancelarz Angela Merkel

Równie często podnoszonym problemem (4 razy) była działalność kancelarz Angeli Merkel. Trzy problemy spotkały się z pozytywną oceną, np. *Angela Merkel wsparła nas w sprawie Eriki Steinbach. I teraz ma kłopoty. Konserwatywne skrzydło CDU burzy się, że pochodząca z NRD szefowa partii i rządu źle pojmuje interes narodowy. [...] Kolejnym dowodem europejskiego myślenia Angeli Merkel jest polski aspekt jej polityki wewnętrznej, a więc sprawa Eriki Steinbach. [...] Za tę postawę należy się Angeli Merkel z polskiej strony uznanie. Należy się też wsparcie poprzez aktywną kooperację w sprawach zarówno dwustronnych, jak i europejskich*²⁶². Jedna kwestia związana z tą problematyką spotkała się z negatywną oceną, np. *„Jednak w czasie obecnego kryzysu finansowego prasa niemiecka i europejska nie zostawiły na pani kancelarz suchej nitki. „Sarkozy kręci na lodzie piruety, podczas gdy Merkel pęta n czworakach” – irytował się „Spiegel”*²⁶³.

Kryzys gospodarczy

Zagadnienia związane z kryzysem gospodarczym w Unii Europejskiej, jak również cięciami budżetowymi i stanem niemieckiej gospodarki poruszane były dwukrotnie. Jedno z zagadnień miało charakter informacyjny, np. [...]: *dobrobyt w Niemczech skończył się 3 marca 2010 r. Tego dnia urząd statystyczny ogłosił hiobową wieść – średni roczny zarobek brutto Niemca w 2009 r. spadł o 0,4 proc. [...] Według niemieckiego Instytutu Badań nad Gospodarką (DIW), tamtejsza klasa średnia traci na zamożności. [...] Dzisiaj co czwarty członek niemieckiej klasy średniej boi się obniżenia dotychczasowego standardu życiowego*²⁶⁴. Druga kwestia, dotycząca tego samego zagadnienia /dane z sierpnia 2010 r./, miała zdecydowanie bardziej

²⁶⁰ *Papież na froncie hiszpańskim*, „Polityka” 2010, nr 46, s. 10.

²⁶¹ *Wzlot i upadek*, „Polityka” 2010, nr 10, s. 11.

²⁶² Krzemiński A.: *W jednej łodzi*, „Polityka” 2009, nr 13, s. 94-97.

²⁶³ Krzemiński A.: *Kryzysowa narzeczona*, „Polityka” 2009, nr 2, s. 74.

²⁶⁴ Mojkowski J.: *Niemiecka piła*, „Polityka” 2010, nr 30, s. 41.

optymistyczny wydźwięk, poddana została pozytywnej ocenie, np. *PKB Niemiec urósł w drugim kwartale o 2,2 proc. – to najlepszy wynik Republiki Federalnej od zjednoczenia. [...] Wynik Niemiec, osiągnięty w dużej mierze dzięki eksportowi napędzanemu słabym euro, dyskontuje recesję i stagnację w wielu krajach, ale zarazem obnaża słabość unijnych peryferii*²⁶⁵.

Problemy wychowawcze

W 2010 r. po raz kolejny, dwukrotnie, poruszono problem agresywnego zachowania wśród młodzieży, ataków w niemieckich szkołach, a co z tym związane podniesiono kwestię zmiany sposobu wychowania młodzieży. Kwestia ta zawierała treści o charakterze informacyjny, np. *Podobnie pisała w „Die Zeit” Susanne Gaschke: wszystkiemu winna generacja ’68, przez lata dyskredytowała tradycyjne normy dobrego wychowania, więc teraz ludzie nie ruszą palcem w obronie słabszego. [...] We wrześniu niemiecką opinią publiczną wstrząsnęło zabójstwo przez chuliganów pięćdziesięcioletniego przedsiębiorcy, który w monachijskim metrze wziął w obronę czwórkę zaatakowanych młodych ludzi.*²⁶⁶ Czy: Socjolodzy przypominają również, że szkoły są jedynie odbiciem kondycji całego społeczeństwa, karmionego przez media scenami krwawych gwałtów. Młode pokolenie ma inny stosunek do przemocy i większy stopień przyzwolenia na nią²⁶⁷.

2.17. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2010

Tabela 17 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2010

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	4	2	1	1
2.	Emigranci, podwójne obywatelstwo	4	0	3	1
3	Centrum przeciwko Wypędzeniom-Wypędzenia	2	1		1

²⁶⁵ Smoczyński W.: *Dokąd gnają Niemcy*, „Polityka” 2010, nr 34, s. 8.

²⁶⁶ Krzemiński A.: *Odwaga na wagę życia*, „Polityka” 2010, nr 9, s. 33, 34.

²⁶⁷ Tyszecka A.: *Profil sprawcy*, „Polityka” 2010, nr 10, s. 91.

4	Ruch Autonomii Śląska	2	0	0	2
Razem		12	3	4	5

Źródło: Opracowanie własne

Stosunki polsko-niemieckie

W kategorii analitycznej Obraz stosunków polsko-niemieckich najczęściej, cztery razy, podejmowano problematykę **stosunków polsko-niemieckich**. Dwa problemy uzyskały pozytywną ocenę, np. *Książka Adama Krzemińskiego „Lekcje dialogu” pomaga lepiej zrozumieć i Niemcy, i Polskę. [...] Bo w Europie bez muru jesteśmy, Polacy i Niemcy, przede wszystkim sąsiadami, połączonymi więzami wspólnej historii, [...] uczestnictwa w tym samym wielkim projekcie integracji*²⁶⁸. Jedna kwestia została poddana negatywnej ocenie, np. [...] *a Bartoszewski, najwyraźniej rozczarowany powściągliwą postawą Merkel, ruszył do medialnego ataku. O Niemcach, którzy nie rozumieją polskich zastrzeżeń do Steinbach, powiedział, że „rżną głupa”, później stwierdził, że „tylko idioci popierają Steinbach”, a szefowa BdV „tak nadaje się do pertraktacji z Polską, jak zdecydowany antysemita do pertraktacji z Jerozolimą”. W Niemczech te słowa przyjęto z osłupieniem, zwłaszcza w chadecji, gdzie Bartoszewski cieszył się szacunkiem*²⁶⁹. Jeden problem miał charakter informacyjny, np. *Spotkanie 1700 germanistów z całego świata w salach UW to dobra okazja, by przyjrzeć się, co Polacy robią dla germanistyki i co ona daje Polakom. [...] Niewątpliwym wkładem polskiej germanistyki do kultury ogólnonarodowej było wychowanie grupy znakomitych tłumaczy [...]*²⁷⁰.

Emigranci, podwójne obywatelstwo

Tematyka związana z podwójnym obywatelstwem, a także emigrantami przebywającymi w Niemczech podnoszona była równie często (4 razy). Większość problemów (3) poddana została negatywnej ocenie, związane było to m.in. z głośną publikacją Thilo Sarrazina, np. *Czy muzułmanie zagrażają Niemcom? [...] Według sondażu instytutu Emnid, ponad 50 proc. Niemców zgadza się z opinią Sarrazina. Uważają, że przybysze z Turcji i krajów arabskich to darmozjady*²⁷¹. Czy: *Według badań fundacji Friedricha Eberta z początku roku, w Niemczech rośnie ksenofobia i wrogość wobec islamu: jedna trzecia Niemców czuje, że ich kraj jest najeżdżany przez imigrantów, ponad połowa popiera ograniczenie praw religijnych*

²⁶⁸ Szostkiewicz A.: *Rozmówki polsko-niemieckie*, „Polityka” 2010, nr 50, s. 57.

²⁶⁹ Smoczyński W.: *Erika u celu*, „Polityka” 2010, nr 7, s. 84-85.

²⁷⁰ Krzemiński A.: *Zrozumieć Niemcy*, „Polityka” 2010, nr 37, s. 70, 71, 72.

²⁷¹ Tyszecka A.: *Prowokator i skandalistki*, „Polityka” 2010, nr 40, s. 62.

muzułmanów²⁷². Jedna kwestia miała charakter informacyjny, np. *Coraz mniej żyjących w Niemczech cudzoziemców decyduje się na niemieckie obywatelstwo. Wolą nie odcinać sobie drogi powrotu do starego domu. [...] Na dodatek oficjalny zakaz posiadania dwóch paszportów nie obowiązuje wszystkich. Paszport kraju pochodzenia mogą zachować obywatele Unii Europejskiej, Szwajcarii i liczna grupa tzw. późnych przesiedleńców (Spätaussiedler). Od 2004 r. Polacy, którzy ubiegają się o niemieckie obywatelstwo, nie muszą zrzekać się polskiego*²⁷³.

Centrum przeciwko Wypędzeniom- Wypędzenia

Problematyka związana z wyborami prezydenckimi wypędzeniami i działalnością Eriki Steinbach podnoszona była dwukrotnie. Jedna z kwestii uzyskała pozytywną ocenę, np. *To wstyd, że 20 lat po upadku komunizmu probierzem stosunków polsko-niemieckich jest polityczny upór Eriki Steinbach, urodzonej w 1943 r. córki okupacyjnego podoficera, a nie moralne i polityczne przesłanie takich rzeczniczek dialogu i pojednania jak Freya von Moltke i Marion Dönhoff. [...] Jako wydawczynie „Die Zeit” i powszechnie uznany autorytet moralny Republiki Federalnej hrabina Dönhoff wspierała politykę Willy’ego Brandta, zaś Freya von Moltke wyrzekała się wszelkich roszczeń pod adresem Polski, które niezmiennie wysuwali przedstawiciele Związku Wypędzonych*²⁷⁴. Jeden problem miał charakter informacyjny, np. *Z polskiej perspektywy trudno to uznać za powód do chwały, ale Steinbach ucywilizowała Związek Wypędzonych – odcięła się od roszczeń Powiernictwa Pruskiego i przestała głosić, że Polska ponosi winę za wysiedlenia*²⁷⁵.

Ruch Autonomii Śląska

Kwestia autonomii Śląska jak i śląskiej kultury podnoszona była dwukrotnie. Poruszone problemy zawierały treści o charakterze informacyjnym, np. *Na Dolnym Śląsku prawie wszyscy są imigrantami. [...] Sąsiedzi, Czesi, coraz częściej nawiązują do wzorów swoich wysiedlonych Niemców sudeckich. [...] Przecież to wzornictwo jest uniwersalne, wynika z przyrody, klimatu. [...] Z atlasu uszyty strój przez zakład w Krakowie jest lustrzanym odbiciem ubioru zespołu Heimatsänger, niemieckiej mniejszości z Wrocławia, kultywującej folklor Niederschlesien*²⁷⁶. *Czy: Ruch Autonomii Śląska budzi niepokój. W wielu śląskich powiatach jest teraz trzecią*

²⁷² Smoczyński W.: *Koniec tolerancji*, „Polityka” 2010, nr 47, s. 37.

²⁷³ Danek A., Tyszecka A.: *Ja Niemiec*, „Polityka” 2010, nr 13, s. 88.

²⁷⁴ Krzemiński A.: *Nasze wypędzone*, „Polityka” 2010, nr 6, s. 86.

²⁷⁵ Smoczyński W.: *Erika u celu*, „Polityka” 2010, nr 7, s. 85.

²⁷⁶ Gańko-Laska N.: *Ubiór zdobi Dolnoślązaka*, „Polityka” 2010, nr 34, s. 78, 80-81.

polityczną siłą. [...] Z tożsamością nie mają problemu [...]. Są Polkami, których rodzice mieszkają na Śląsku²⁷⁷.

2.18. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2010

Tabela 18 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2010: wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z prof. Haliną Taborską o sztuce upamiętniania	1	1	0	0
Razem		1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z prof. Haliną Taborską

W 2010 r. ukazał się tylko jeden wywiad z **prof. dr hab. Haliną Taborską**, prorektor Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie. Problemy podejmowane podczas tej rozmowy dotyczyły sztuki upamiętniania. Kwestie poruszone w tej rozmowie zostały poddane pozytywnej ocenie, np. [...] Niemców motywuje poczucie narodowej winy, potrzeba zadośćuczynienia, ale także potrzeba przekonania siebie i innych, że państwo niemieckie przyjmuje odpowiedzialność za pamięć o ofiarach i zbrodniach Trzeciej Rzeszy. Tyle, że tam wysypowi pomników towarzyszy poszukiwanie rozmaitych form artystycznego wyrazu²⁷⁸.

²⁷⁷ Dziadul J.: *Strachy na Lachy*, „Polityka” 2010, nr 51, s. 26, 28.

²⁷⁸ Sarzyński P.: *Dobre i złe pomniki*, „Polityka” 2010, nr 4, s. 22.

2.19. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2010

Tabela 19 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2010: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z niemieckim reżyserem Wernerem Herzogiem o dzisiejszym społeczeństwie	1	0	0	1
2.	Rozmowa z Günterem Verheugenem – byłym komisarzem UE, o narodowej tożsamości kryzysu.	1	0	0	1
3	Rozmowa z Martinem Schulzem – przewodniczącym frakcji socjalistycznej w Parlamencie Europejskim, o stosunkach niemiecko-polskich	1	0	0	1
Razem		3	0	0	3

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z niemieckim reżyserem Wernerem Herzogiem

2010 r. na łamach tygodnika „Polityka” ukazały się 3 wywiady z niemieckimi politykami, działaczami społecznymi, ludźmi kultury i nauki. Jedna z rozmów została przeprowadzona z niemieckim reżyserem **Wernerem Herzogiem**, gościem honorowym festiwalu filmowego Planete Doc Review, który odbywał się w Warszawie. Poruszane problemy dotyczyły kondycji dzisiejszego społeczeństwa, miały one informacyjny charakter, np. *Nie można zahamować postępu technologicznego i zakazać ludziom używania nowych instrumentów*

tworzących pseudorzeczywistość. To sytuacja samurajów walczących na miecze z wojskiem wyposażonym w broń palną²⁷⁹.

Rozmowa z Günterem Verheugenem

Kolejną rozmowę przeprowadzono z byłym komisarzem Unii Europejskiej – **Günterem Verheugenem**. Podnoszone kwestie dotyczyły m.in. narodowej tożsamości kryzysu. Miały one charakter informacyjny, np. *Zawsze odnosiłem wrażenie, że Polska jest w stanie spełnić wszystkie europejskie normy. I ostatnie lata pokazały, że Polska o wiele wcześniej, niż oczekiwano, odegra ważną rolę w Unii. [...] Niemcom nie wolno śpiewać „Niemcy ponad wszystko”. Ale nowoczesne rozumienie suwerenności nie wyklucza integracji europejskiej*²⁸⁰.

Rozmowa z Martinem Schulzem

Ostatni wywiad przeprowadzono z **Martinem Schulzem**, przewodniczącym frakcji socjalistycznej w Parlamencie Europejskim. Podejmowane kwestie dotyczyły, m.in. stosunków polsko-niemieckich i stosunku do samych Polaków. Podejmowane treści miały charakter informacyjny, np. *Obcokrajowcami straszył współtwórca Partii Lewicy [Die Linke {...}] Oskar Lafontaine. O zagrożeniu przez „polskich glazurników” mówił szef chadeckiej CSU Edmund Stoiber*²⁸¹.

W 2010 r. na łamach tygodnika „Polityka” najczęściej podnoszono problematykę związaną z kryzysem i skandalem w niemieckim kościele katolickim, z wyborami prezydenckimi, kryzysem gospodarczym i działalnością kanclerz Angeli Merkel. W drugiej kategorii analitycznej przeważała problematyka wzajemnych stosunków polsko-niemieckich oraz coraz silniejszej tendencji do uzyskania autonomii dla Śląska.

2.20. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2011

Tabela 20 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz Niemiec w roku 2011

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Kanclerz Angela Merkel	6	1	3	2

²⁷⁹ Wróblewski J.: Szok pierwszego spojrzenia, „Polityka” 2010, nr 18, s. 67.

²⁸⁰ Krzemiński A.: Mniej aktów, „Polityka” 2010, nr 22, s. 88, 89.

²⁸¹ Krzemiński A.: Ludzie pracy, łączcie się!, „Polityka” 2010, nr 41, s. 27.

2.	Kryzys gospodarczy	4	0	0	4
3	Papież Benedykt XVI	4	1	1	2
4	Wielka Koalicja CDU/CSU/FDP	4	0	2	2
5	Afera plagiatowa	3	0	2	1
6	Kościół w Niemczech	2	1	1	0
7	Ursula von der Leyen	2	1	0	1
8	Rozliczenie z narodowym socjalizmem	2	1	0	1
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Kancelarz Angela Merkel

W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, najczęściej poruszonym problemem (6 razy) była kwestia związana z działalnością **kanclerz Angeli Merkel**. Tylko jeden z podnoszonych problemów został poddany pozytywnej ocenie, np. [...] *Nie towarzyszy jej eskorta limuzyn. Nigdy w pojedynku telewizyjnym z konkurentem nie opowiadałaby, że kocha rodzinę, jak to czynił Schröder. [...] Ale umie czekać i ma wyczucie chwili, a przede wszystkim potrafi nawiązywać kontakty z ludźmi, których potrzebuje*²⁸². Trzy kwestie związane z tą problematyką zostały ocenione negatywnie, np. *Angela Merkel w ogóle nie ma ostatnio dobrej passy. [...] Ale już w 2010 r., kiedy ociągała się z pomocą dla Grecji, sarkano, że jako wychowana w NRD jest oportunistką, która nie rozumie ducha europejskiej solidarności*²⁸³. Czy: *Angela Merkel i Nicolas Sarkozy powoli tracą władzę. [...] Niemiecka CDU przegrała wybory landowe w Badenii-Wirtembergii [...]*²⁸⁴. Dwie treści miały charakter informacyjny, np. *Z tych biograficznych okrucichów można naszkicować psychogram pani kanclerz, można twierdzić, że w NRD była ostrożna, wybierając nauki ścisłe chciała być jak najbardziej niezależna nie tylko od państwowej ideologii, ale i od teologicznych sylogizmów*²⁸⁵.

²⁸² Ludzie roku: Angela Merkel, „Polityka” 2011, nr 1/2, s. 65.

²⁸³ Krzeziński A.: *Niemieckie zwątpienie*, „Polityka” 2011, nr 38, s. 42.

²⁸⁴ Smoczyński W.: *Angela&Nicolas*, „Polityka” 2011, nr 14, s. 10.

²⁸⁵ Krzeziński A.: *Kim jest Angela Merkel?*, „Polityka” 2011, nr 42, s. 61-62.

Kryzys gospodarczy

Czterokrotnie podejmowano problem kryzysu finansowego i gospodarczego, którego skutki odczuli także Niemcy. Kwestie te zawierały treści o charakterze informacyjnym, np. *Kryzys strefy euro dotarł do serca unii walutowej: podczas aukcji 10-letnich obligacji niemieckich zabrakło kupujących na dwie trzecie oferowanej transzy, mimo że dług rządu w Berlinie uchodzi za najbezpieczniejszy w strefie euro*²⁸⁶.

Papież Benedykt XVI

Tematyka związana z postacią papieża Benedykta XVI podnoszona była 4 razy. Dwie kwestie miały charakter informacyjny, np. *Obecny papież sprawia wrażenie człowieka mistycznie wierzącego w słusność drogi Kościoła. Przed niepodzielającymi tej wiary drzwiami zdają się zamknięte*²⁸⁷. Jeden z tematów oceniony został negatywnie, np. *Nawet niemiecka sekcja Radia Watykan przyznała, że między papieżem Niemcem, a jego rodakami wyczuwa się wciąż pewną obcość. Część posłów parlamentu federalnego nie życzy sobie wizyty i przemówienia papieża w Bundestagu, bo ich zdaniem łamie to zasadę świeckości państwa. Jeden z problemów został poddany pozytywnej ocenie, np. *Benedykt XVI przemówił w Niemczech twardo. [...] Łagodniej papież obszedł się z muzułmanami, a wzorowo z ofiarami księży pedofilów*²⁸⁸.*

Wielkiej Koalicji CDU/CSU/FDP

Temat **Wielkiej Koalicji CDU/CSU/FDP** podejmowany był 4 razy. Dwa tematy miały charakter informacyjny, np. *Zmiany w niemieckiej koalicji rządzącej: po fatalnym wyniku liberalów w wyborach lancowych Guido Westerwelle zrezygnował z przewodnictwa FDP*²⁸⁹.

Afera plagiatowa

Problematyka związana z **aferą plagiatową** ministra Karla Theodora zu Guttenberga podnoszona była 3 razy. Dwie kwestie zostały ocenione negatywnie, np. *Minister najpierw uznał zarzuty za dziwaczne, potem tłumaczył się, że będąc ojcem małych dzieci i mając obowiązki zawodowe pisał pracę przez siedem lat po nocach i pogubił się w dokumentacji. Po tygodniu jednak przyznał się do ciężkich błędów i zrezygnował z tytułu doktorskiego.*²⁹⁰ Jeden z problemów miał charakter informacyjny, np. *Pod koniec listopada wziął udział w prestiżowej*

²⁸⁶ Smoczyński W.: Niemcy, odwagi, „Polityka” 2011, nr 49, s. 10.

²⁸⁷ Szostkiewicz A.: Mistyk zamyka drzwi, „Polityka” 2011, nr 3, s. 55.

²⁸⁸ Papież krytykuje, mało obiecuje, „Polityka” 2011, nr 40, s. 12.

²⁸⁹ Wicekanclerz z Wietnamu?, „Polityka” 2011, nr 15, s. 10.

²⁹⁰ Krzemiński A.: Zapomniane cudzysłowy, „Polityka” 2011, nr 11, s. 47.

konferencji na temat bezpieczeństwa w Kanadzie, w Niemczech ukaże się niebawem wywiad rzeka, w którym Guttenberg przyznaje się do „katastrofalnych błędów” i snuje polityczne plany na przyszłość²⁹¹. Dwa problemy zostały poddane negatywnej ocenie, np. Tym razem przesunięcia są o wiele głębsze. W Badenii-Wirtembergii chadecja pozostała wprawdzie najsilniejszą partią, ale ponieważ liberalowie nie przekroczyli progu 5 proc., więc nie ma z kim rządzić²⁹². Czy: Chadecja jest w lichej kondycji. Nawet jej sympatycy przyznają, że po dwóch latach klasycznej „bońskiej koalicji” – chadeków z liberalami, rządy CDU/CSU dobiegają kresu²⁹³.

Kościół w Niemczech

Dwukrotnie zajmowano się tematyką związaną z kościołem w Niemczech. Jedna z podejmowanych kwestii została oceniona pozytywnie, np. *Kościół w Niemczech pustoszeje, starzy się wykruszają, młodzi odwracają plecami. A jednak chrześcijaństwo w Niemczech na swój sposób trzyma się – nie tyle poprzez dochowanie wiary i przestrzeganie rytualnych obrządków. [...] Równocześnie jednak religia jest jednym z głównych tematów niemieckich debat publicznych. [...] Gwiazdą medialną jest Margot Kässmann.*²⁹⁴ Drugą kwestię oceniono negatywnie, np. *Jednak największym problemem jest kondycja niemieckiego katolicyzmu. W ciągu 20 lat ubyło 4 mln wiernych [...]*²⁹⁵.

Ursula von der Leyen

Postać Ursuli von der Leyen omawiana była dwukrotnie na łamach „Polityki”. Jedna z kwestii została poddana pozytywnej ocenie, np. *Uchodzi za najlepszą minister i bliską przyjaciółkę Angeli Merkel. [...] Swobodna i błyskotliwa, od pierwszych dni w rządzie jest ulubienicą mediów i przekleństwem oponentów, którzy trafiają na nią w telewizji*²⁹⁶. Kolejna kwestia miała charakter informacyjny, np. *[...] Kristina Schröder z CDU zastąpiła na tym stanowisku niezwykle popularną i ciągle obecną w mediach Ursulę von der Leyden, matkę siedmiorga dzieci, kiedy ta objęła resort pracy*²⁹⁷.

²⁹¹ Plagiator zmartwychwstał, „Polityka” 2011, nr 49, s. 10.

²⁹² Krzemiński A.: Czarne się zieleni, „Polityka” 2011, nr 15, s. 52.

²⁹³ Krzemiński A.: Niemieckie zwątpienie, „Polityka” 2011, nr 38, s. 43.

²⁹⁴ Krzemiński A.: Kościół odchodzi, sacrum powraca, „Polityka” 2011, nr 26, s. 48.

²⁹⁵ Nie chcą papieża, „Polityka” 2011, nr 39, s. 13.

²⁹⁶ Smoczyński W.: Ursula von der Leyen > Matka Niemka, „Polityka” 2011, nr 1/2, s. 68,69.

²⁹⁷ Brzuszek na widoku, „Polityka” 2011, nr 6, s. 9.

Rozliczenie z narodowym socjalizmem

Przykład Katariny Bader, 32-letniej dziennikarki i autorki głośnej w Niemczech książki „Życie po ocaleniu. Testament Jurka” skłonił do dyskusji o pamięci historycznej i rozliczeniu Niemców z narodowym socjalizmem. Temat ten podniesiono raz, miał on charakter informacyjny, np. *Przeprowadzone w 2002 r. badania miały wyjaśnić, w jaki sposób opowiada się w niemieckich rodzinach o narodowym socjalizmie, a także jakie wyobrażenia o Trzeciej Rzeszy przekazywane są w rozmowach między pokoleniami. Wyniki wywołały konsternację – okazało się, że rodzinne wspomnienia niepokojąco różnią się od przekazów szkolnych i informacji z miejsc pamięci ofiar, filmów lub książek*²⁹⁸. Rozliczenie z nazistowską przeszłością widoczne jest także w niemieckim kinie, jak np. w nagrodzonym filmie „Wesper, Ensslin, Baader – prehistoria niemieckiego terroryzmu”. Kwestię to poruszono raz, została ona oceniona pozytywnie, np. *Bunt zaczynał się od pytania zadawanego ojcom, co robili w czasie wojny. Wesper dowiaduje się, choć nie od rodziny, że ojciec nie tylko pisał peany na cześć Hitlera, ale też organizował palenie książek zakazanych autorów. [...] „Gdyby nie Hitler, nie byłoby cię na świecie! Ojciec nie chciał mieć dziecka, to Hitler życzył sobie, żeby ludzie się rozmnażali!”*²⁹⁹.

2.21. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2011

Tabela 21 Struktura zawartości tygodnika „Polityka”: Obraz stosunków polsko-niemieckich w roku 2011

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	4	3	0	1
2.	Tożsamość Śląska/RAŚ	4	1	0	3
3	Otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków	3	0	0	3
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

²⁹⁸ Tyszecka A.: Dziadkowie z Wehrmachtu, „Polityka” 2011, nr 41, s. 58.

²⁹⁹ Pietrasik Z.: Kino wielowymiarowe, „Polityka” 2011, nr 9, s. 85.

Stosunki polsko-niemieckie

W kategorii analitycznej **Obraz stosunków polsko-niemieckich** najczęściej poruszonym problemem (4-krotnie) była kwestia **wzajemnych stosunków**. Wszystkie podniesione problemy zostały ocenione pozytywnie, np. *W poniedziałek Bronisław Komorowski podejmie w Wilanowie kanclerz Niemiec i prezydenta Francji. Oboje przyjeżdżają do Polski na pierwszy od czterech lat szczyt Trójkąta Weimarskiego. Polski prezydent chce w ten sposób odnowić współpracę trzech krajów na szczęblu przywódców, rozpoczętą w 1991 r., a wykolejoną przez Lecha Kaczyńskiego [...]*³⁰⁰. Czy przemówienie ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego w Berlinie, np. *Sikorski zasygnalizował stabilność polsko-niemieckiej wspólnoty interesów, a zarazem wytknął rządowi Angeli Merkel, że Niemcy – największy beneficjent UE – nie mogą zwlekać z trudnymi dla siebie decyzjami ratowania euro. Historyczne zdanie: „mniej obawiam się niemieckiej potęgi niż niemieckiej bezczynności” [...]*³⁰¹.

Tożsamość Śląska/RAS

Równie często, 4 razy, poruszano problem tożsamości i autonomii Śląska. Jedna z podnoszonych kwestii uzyskała pozytywną ocenę, np. *Horst Ecker, znany pod literackim pseudonimem Janosch, jest autorem przeszło trzystu ilustrowanych przez siebie książeczek dla dzieci, tłumaczonych na 40 języków [...]. Chcąc uniknąć kłopotów z nazistami, jego rodzina wyrobiła sobie papiery świadczące o niemieckim pochodzeniu (mimo że, z wyjątkiem pradziadka Eckerta, pozostali trzej pradziadkowie nosili polskie nazwiska) [...]. Kierowany tym strachem ojciec dał synowi na imię Horst – na cześć nazistowskiego bohatera Horsta Wessela*³⁰². Pozostałe 3 kwestie miały informacyjny charakter, np. *To z powodu słów Jarosława Kaczyńskiego, który zrównał śląskość z „opcją niemiecką”, zaczęto mówić o śląskich noblistach*³⁰³. Czy: *Powstało stowarzyszenie Zagłębiacy – kolejne, które w tej części województwa śląskiego szuka swej małej ojczyzny. [...] Regionalność to dobry pomysł na dzisiejsze czasy pod warunkiem, że nie będzie budowana na antyśląskości i nie obudzi dawnych upiórów*³⁰⁴.

³⁰⁰ Smoczyński W.: *Po co ten Trójkąt?*, „Polityka” 2011, nr 6, s. 9.

³⁰¹ Krzemiński A.: *Rzeczpospolita Europa*, „Polityka” 2011, nr 50, s. 12.

³⁰² Illg J.: *Dobry Janosch ze Śląska*, „Polityka” 2011, nr 41, s. 86.

³⁰³ Dziadul J.: *Nasi i wasi*, „Polityka” 2011, nr 18, s. 93.

³⁰⁴ Dziadul J.: *Czerwone i Czarne*, „Polityka” 2011, nr 42, s. 103.

Otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków

1 maja 2011r. nastąpiło otwarcie niemieckiego rynku pracy m.in. dla Polaków. Temat ten budził wiele emocji. Na łamach „Polityki” poruszany był 3 razy. Wszystkie kwestie miały charakter informacyjny, np. *Prawie trzy czwarte ankietowanych twierdzi, że Niemcy zaczną tracić pracę z powodu likwidacji ograniczeń dla Polaków, Czechów [...]. Im bliżej polskiej granicy, tym niemiecki pesymizm wyraźnie jednak gaśnie. Politycy, ekonomiści, a nawet związkowcy ze wschodniej Brandenburgii wydali wspólne oświadczenie we Frankfurcie nad Odrą, w którym pełne otwarcie rynku pracy określili jako wielką szansę dla swojego regionu*³⁰⁵. *Czy: Eksperci od rynku pracy zarówno z Polski, jak i Niemiec nie przewidują szturmu chętnych. Prognozują raczej, że niewiele się tutaj zmieni. [...] Otworzyły się nowe możliwości działania i zupełnie nowy rozdział polsko-niemieckich kontaktów*³⁰⁶.

2.22 Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2011

Tabela 22 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2011: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Hansem-Wernerem Sinnem, niemieckim ekonomistą, o kryzysie, strefie euro,	1	0	0	1
2.	Rozmowa z reżyserem Wimem Wendersem	1	0	0	1
Razem		2	0	0	2

Źródło: Opracowanie własne

³⁰⁵ Kowanda C.: *Teraz Niemcy!*, „Polityka” 2011, nr 13, s. 42, 44.

³⁰⁶ Tyszecka A.: *Pakować walizki?*, „Polityka” 2011, nr 18, s. 54, 55.

Rozmowa z Hansem-Wernerem Sinnem

W 2011 r. na łamach tygodnika „Polityka” ukazały się dwa wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, twórcami kultury, działaczami społecznymi. Pierwsza rozmowa została przeprowadzona z niemieckim ekonomistą **Hansem-Wernerem Sinnem**. Problemy w nich poruszone dotyczyły m.in. kryzysu gospodarczego, strefy euro i sytuacji ekonomicznej Polski. Treści w nich zawarte miały charakter informacyjny, np. *W odróżnieniu od niej [od Grecji] jest bardzo konkurencyjnym krajem z silną bazą przemysłową i sprawnymi instytucjami politycznymi. [...] Musi uważać, by nie powstała bańka, czyli utrzymywać wystarczająco duże deficyty budżetowe, by schładzać gospodarkę*³⁰⁷.

Rozmowa z reżyserem Wimem Wendersem

Drugą rozmowę przeprowadzono z niemieckim reżyserem **Wimem Wendersem**, w związku z dokumentem „Pina”, opowiadającym o życiu i twórczości zmarłej Piny Bausch – twórczyni słynnego Teatru Tańca. Problemy podjęte w tej rozmowie miały charakter informacyjny, np. *Pina Bausch wywróciła taniec światowy do góry nogami [...]. Tworząc język baletu, którym nie mogli się posługiwać tancerze niebędący jednocześnie aktorami ani aktorzy niebędący jednocześnie tancerzami*³⁰⁸.

W 2011 r. niezwykle często podnoszono problem Angeli Merkel, kryzysu w niemieckim kościele katolickim, a także kwestie związane z kryzysem gospodarczym. Dużą uwagę przywiązywano do wzajemnych relacji i jeszcze większego pogłębienia i zacieśnienia stosunków polsko – niemieckich. Rok 2011 był szczególnie ważny także z powodu objęcia przez Polskę Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Z tej okazji miało miejsce wiele wspólnych wystaw, odczytów, które miały na celu przybliżenie mentalności Polaków, jak również obalenie wciąż żywych stereotypów. W szereg tych wydarzeń doskonale wpisuje się przemówienie ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego w Berlinie. Ostro krytykowane przez opozycję w kraju, w Europie zostało odebrane jako mocny akcent mający służyć ratowaniu strefy euro i współdziałaniu na arenie międzynarodowej.

³⁰⁷ Smoczyński W.: *Jeszcze poczekajcie*, „Polityka” 2011, nr 22, s. 43.

³⁰⁸ Wróblewski J.: *Rozpoznanie tańcem*, „Polityka” 2011, nr 43, s. 90.

2.23. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2012

Tabela 23 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2012: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Kancelarz Angela Merkel	6	3	0	3
2.	Joachim Gauck	2	2	0	0
3	Martin Schulz	2	2	0	0
4	Stosunki niemiecko-francuskie	2	0	2	0
5	Problem demograficzny	2	1	0	1
6	Imigranci w Niemczech	2	0	2	0
Razem		16	8	4	4

Źródło: Opracowanie własne

Kancelarz Angela Merkel

Najczęściej podnoszoną kwestią była postać kanclerz **Angeli Merkel**. W 2012 roku rozpoczęła się kampania do wyborów parlamentarnych odbywających się w 2013 roku, ponadto w tym czasie miał miejsce kryzys w strefie euro – najbardziej dotknięte nim były kraje południa: Grecja, Hiszpania i w pewnej mierze Włochy. Mimo trudnej sytuacji i często trudnych wyborów podejmowanych przez Kanclerz, jej działalność oceniana była w Polsce dobrze, trzy artykuły miały wydźwięk pozytywny: *Angela Merkel pozostaje najpopularniejszym politykiem w kraju [...] ³⁰⁹*. Kanclerz Angela Merkel po raz drugi została wybrana najbardziej wpływową kobietą świata w rankingu „Forbes Women 2012”: *[...] kanclerz Niemiec [...], która już po raz drugi zajmuje pierwszą pozycję ³¹⁰*.

³⁰⁹ *Merkel w opalach*, „Polityka” 2012, nr 20, s. 10.

³¹⁰ *Kobiety, „Forbesa”*, „Polityka” 2012, nr 35, s. 9.

Joachim Gauck

Nowym prezydentem Niemiec został były szef urzędu ds. akt Stasi Joachim Gauck. Problematyka ta podniesiona została dwa razy, obydwa artykuły miały pozytywny wydźwięk : *Bezpartyjny Gauck jest żywiołowym demokratą i świetnym mówcą*³¹¹. Podkreślano bliskość oraz przychylne nastawienie nowego Prezydenta wobec Polski: *Przemawiając w Bundestagu w 10 rocznicę otwarcia muru berlińskiego, zwracał się do obecnych na Sali polskich ministrów spraw zagranicznych [...] z podziękowaniem za wkład Solidarności w obalanie komunizmu*³¹².

Martin Schulz

Przewodniczącym Parlamentu Europejskiego został Martin Schulz z socjaldemokratycznej partii SPD. Zastąpił na tym stanowisku Polaka Jerzego Buzka. Wybór Martina Schulza na to stanowisko spotkał się z uznaniem, artykuły poruszające tą kwestię miały pozytywny charakter: *Paradoksalnie, Niemiec na stanowisku przewodniczącego euro parlamentu może być skuteczniejszym rzecznikiem polskich spraw niż jego polski poprzednik. [...] ze swoim socjaldemokratycznym rodowodem jest dziś w opozycji wobec możnych tego świata*³¹³.

Stosunki niemiecko-francuskie

Po wyborach prezydenckich we Francji nowym prezydentem został Francois Hollande. Stosunki niemiecko-francuskie uległy pogorszeniu. Problem ten podnoszony był dwa razy, podnoszone kwestie uzyskały negatywną ocenę: *Nowy prezydent Francji [...] coraz wyraźniej zaznacza swoją odrębność od kanclerz Niemiec. Angela Merkel jest w rosnącej izolacji [...]*³¹⁴.

Problem demograficzny

Doniesienia demografów po raz kolejny dowiodły, że niekorzystna i utrzymująca się struktura demograficzna niemieckiego społeczeństwa wymagać będzie od polityków zmian, między innymi w ustalaniu wieku emerytalnego. Zaczęto podnosić wiek emerytalne do 67 lat. Problem ten pojawił się w dwóch artykułach, treści zawarte w jednym z nim miały charakter informacyjny: *Doniesienia demografów nie pozostawiały złudzeń: w minionym czterdziestoleciu życie statystycznego Niemca wydłużyło się średnio o 8 lat, ale przyrost naturalny spadł*

³¹¹ *Nowy urząd Gaucka*, „Polityka” 2012, nr 8, s. 11.

³¹² Krzemiński A.: *Cała władza z NRD*, „Polityka” 2012, nr 9, s. 51.

³¹³ Krzemiński A., Mazurczyk A.: *Bat na Merkozy’ego*, „Polityka” 2012, nr 5, s. 48.

³¹⁴ Smoczyński W.: *Nie będzie Merkollandu*, „Polityka” 2012, nr 22, s. 10.

jednocześnie prawie o połowę³¹⁵. Pozytywny wymiar wartości uzyskał artykuł wskazujący na zależność pomiędzy napływem emigrantów, a poprawą danych statystycznych dotyczących demografii: [...] ludność, dzięki przybyzsom, pierwszy raz od 2002 r. wzrosła prawie do 82 mln.³¹⁶.

Imigranci w Niemczech

Problem imigrantów, którzy coraz liczniej przybywali do Niemiec podniesiony został dwa razy. Artykuły, które poruszały tą kwestię miały wydźwięk negatywny. Pomimo deklaracji otwartości na inne kultury, cały czas dochodziło do konfliktów na tle narodowościowym: [...] *Volker Kauder, szef frakcji chadeckiej w Bundestagu. W wywiadzie prasowym mówi, że islam nie jest częścią tradycji i tożsamości niemieckiej, więc nie jest częścią Niemiec*³¹⁷.

2.24. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2012

Tabela 24 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2012: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	2	2	0	0
2.	Autonomia Śląska/ RAŚ	2	0	1	1
Razem		4	2	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Stosunki polsko-niemieckie

Kwestia **stosunków polsko-niemieckich** podniesiona została dwa razy. Wymiar wartości tych artykułów był pozytywny. Zwrócono uwagę na fakt, iż nowy prezydent Niemiec Joachim Gauck z pierwszą wizytą po objęciu urzędu przyjechał do Polski, a także na bardzo dobre stosunki gospodarcze pomiędzy obydwojema państwami: *Wielu wpływowych Niemców mówi, że Polska stała się krajem nordyckim, a Polacy upodabniają się do Niemców. [...] Związki*

³¹⁵ Tyszecka A.: *Gdzie ten arbeit?*, „Polityka” 2012, nr 10, s. 50.

³¹⁶ *Najazd Greków*, „Polityka” 2012, nr 32, s. 9.

³¹⁷ *Czytajcie Koran po niemiecku!*, „Polityka” 2012, nr 17, s. 13.

gospodarcze z Niemcami widać w Polsce na każdym kroku³¹⁸. Ponadto dane opublikowane w 2012 („Barometr Polska-Niemcy 2012’’) jednoznacznie wskazują na bardzo dobre relacje: Polacy pozytywnie oceniają wkład Niemiec w politykę europejską i nie czują się zdominowani przez wielkiego sąsiada³¹⁹.

Autonomia Śląska/ RAŚ

Kwestia autonomii Śląska podniesiona została dwukrotnie. Jeden tekst miał charakter informacyjny, wydźwięk drugiego był negatywny. Opisując ten problem zwrócono uwagę na negatywne stanowisko zarówno polityków opozycji jak i partii rządzącej do kwestii autonomii Śląska i odrębności tego regionu: *Straszy nie tylko Jarosław Kaczyński (osławiona „zakamuflowana opcja niemiecka’’), nie tylko senator Dorota Arciszewska, [...], nie tylko prawnicy publicyści. Straszy również prezydent Bronisław Komorowski [...]*³²⁰.

W 2012 roku najczęściej podnoszonym problemem była polityka prowadzona przez kanclerz Angele Merkel oraz zmiana prezydenta Niemiec. Zarówno polityka Kanclerz jak i nowego Prezydenta oceniana była pozytywnie. Obraz Niemiec wyłaniał się jako pozytywny (oceny pozytywne – 8, oraz 4 negatywne). Coraz bardziej widoczny był rozdźwięk pomiędzy polityką *Multi-Kulti* a faktycznym stanem rzeczy. Stosunki polsko-niemieckie oraz obraz tych relacji oceniony był pozytywnie. Niemcy przy okazji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej, których współorganizatorem była Polska mieli okazję poznać nasz kraj i przełamać utarte stereotypy.

2.25. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka’’ w roku 2013

Tabela 25 Struktura zawartości tygodnika „Polityka’’ w roku 2013: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wybory parlamentarne w Niemczech	8	2	0	6
2.	Angela Merkel	5	4	0	1
3	Imigranci w	2	1	0	1

³¹⁸ Smoczyński W.: *Ile Niemca w Polaku*, „Polityka’’ 2012, nr 16, s. 20.

³¹⁹ *Pożytki z Niemca*, „Polityka’’ 2012, nr 46, s. 10.

³²⁰ Smolorz M.: *Śląskie strachy na Lachy*, „Polityka’’ 2012, nr 14, s. 38.

	Niemczech				
	Razem	15	7	0	8

Źródło: Opracowanie własne

Wybory parlamentarne w Niemczech

W 2013 dominował temat **wyborów parlamentarnych w Niemczech**. Większość artykułów miała charakter informacyjny, tylko wydźwięk dwóch z nich był pozytywny: *W niedzielnych wyborach do Bundestagu zwyciężyli chadecy kanclerz Angeli Merkel z poparciem na poziomie 41,5 proc. – to najlepszy wynik prawicy od niemal 20 lat, ale minimalnie za słaby, aby rządzić samodzielnie*³²¹.

Angela Merkel

Angela Merkel ponownie została wybrana na urząd kanclerza Niemiec. Wymiar wartości zdecydowanej większości artykułów (5 artykułów) był pozytywny, tylko jeden artykuł zawierał treści o charakterze informacyjnym. Podnosząc ten problem zwracano uwagę na silną pozycję Kanclerz w Niemczech oraz w macierzystej partii CDU: *Ma świetną pozycję: 54 proc. pytanym darzy ją sympatią [...]* ³²². Ponadto zwracano uwagę, iż partia CDU swój sukces wyborczy zawdzięcza wyłącznie Angeli Merkel: *Po ośmiu latach rządzenia zaufanie wyborców do Angeli Merkel wydaje się niezłomne. Przeprowadziła Niemcy przez bagno kryzysu. Stęfie euro ordynuje końską kurację radykalnych oszczędności, ale własny kraj chroni przed jej ciężarami*³²³.

Imigranci w Niemczech

W 2013 roku ponownie podniesiono problem imigrantów i problemów związanych z ich integracją. Coraz większym poparciem cieszą się partie skrajnie narodowe, które wyrażają otwartą niechęć do innych nacji. W Monachium rozpoczął się proces członkini nazistowskiego ugrupowania Podziemie Narodowosocjalistyczne oskarżanej o serię zabójstw z lat 2000 – 06 na tle rasowym. Wydźwięk tego artykułu był negatywny: *Wraz z dwójką towarzyszy miała zaplanować zabójstwo dziesięciorga imigrantów, głównie pochodzenia tureckiego. Była to największa seria morderstw na tle rasowym w historii powojennych Niemiec*³²⁴. W trakcie kampanii wyborczej zwrócono uwagę na liczną grupę wyborczą jaką stanowią imigranci,

³²¹ Krzemiński A.: *Paradoksy Angie*, „Polityka” 2013, nr 39, s. 10.

³²² Krzemiński A.: *Caryca Angela*, „Polityka” 2013, nr 25, s. 50.

³²³ Krzemiński A.: *Paradoksy Angie*, „Polityka” 2013, nr 39, s. 10.

³²⁴ Gańczak F.: *Szpicel ma dwa końce*, „Polityka” 2013, nr 19, s. 42.

niestety pomijając przy tym Polaków: *Chrześcijańscy demokraci biją się więc z SPD o głosy muzułmanów. [...] Już co dziesiąty obywatel uprawniony do głosowania ma imigranckie korzenie. Gra toczy się o 5,5 mln głosów*³²⁵. Artykuł podnoszący ten problem miał charakter informacyjny.

2.26. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2013

Tabela 26 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2013: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	2	2	0	0
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Przy okazji wyborów parlamentarnych w Niemczech i ponownej wygranej Angeli Merkel dwukrotnie podniesiono problem wzajemnych relacji. Obydwie kwestie spotkały się z pozytywną oceną. Podkreślano wyraźną poprawę stosunków od momentu zmiany rządów w Polsce w 2007 roku: *Tu zwrot nastąpił po zwycięstwie Platformy Obywatelskiej w 2007r. „Straszna Erika” zniknęła w politycznym niebycie, a w uroczystościach na Westerplatte w 70 rocznicę najazdu na Polskę, Merkel wzięła udział razem z Władimirem Putinem*³²⁶. Na uwagę zasługuje fakt założeń, jakie postawiła przed sobą Wielkiej Koalicji w Berlinie, które dotyczą Polski: *Umowa koalicyjna po raz pierwszy podkreśla znaczenie polsko-niemieckiej współpracy na rzecz partnerstwa wschodniego (Ukrainy), a także polsko-niemiecko-francuskiego Trójkąta Weimarskiego, często w przeszłości traktowanego po macoszemu*³²⁷.

Rok 2013 to czas bardzo dobrych relacji polsko-niemieckich. Zarówno obraz Niemiec jak i wzajemnych stosunków przedstawia się pozytywnie – dominują oceny pozytywne. Angela Merkel po raz kolejny została wybrana na urząd kanclerza Niemiec, co pozwala mieć prognozować kolejne lata wzajemnej współpracy. W Niemczech coraz wyraźniej widoczne są ruchy anty-imigranckie, które wyraźnie nie zgadzają się z polityką otwartości i pragną przerwać napływ imigrantów, szczególnie pochodzenia muzułmańskiego, do Niemiec.

³²⁵ Gańczak F.: *Kebab wyborczy*, „Polityka” 2013, nr 33, s. 44.

³²⁶ Krzemiński A.: *Caryca Angela*, „Polityka” 2013, nr 25, s. 51.

³²⁷ Krzemiński A.: *Czarno-czerwoni*, „Polityka” 2013, nr 49, s. 10.

2.27. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2013

Tabela 27 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2013: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Peerem Steinbrückiem, kandydatem SPD na kanclerza Niemiec, na temat stosunków niemiecko-polskich	1	1	0	0
Razem		1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z Peerem Steinbrückiem

W 2013 roku, w trakcie trwającej kampanii parlamentarnej w Niemczech, przeprowadzono rozmowę z **Peerem Steinbrückiem**, kandydatem SPD na kanclerza. Rozmowa dotyczyła między innymi wzajemnych relacji. Kwestie podniesione w tym wywiadzie miały pozytywny wydźwięk: *Rzeczywiście (stosunki polsko-niemieckie) są w świetnym stanie, co potwierdziły moje rozmowy w Warszawie, zarówno z premierem, jak i z ministrem finansów, którego znam jeszcze z wcześniejszych czasów*³²⁸.

2.28. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2014

Tabela 28 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2014: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Literatura niemiecka	4	1	1	2
2.	Problem	3	0	2	1

³²⁸ Smoczyński W.: *Niemcy nie są potworem Europy*, „Polityka” 2013, nr 22, s., 44.

	imigrantów				
3	Stosunki niemiecko-amerykańskie	3	0	2	1
4	Stosunki niemiecko-rosyjskie	3	1	1	1
5	Martin Schulz	2	1	1	0
6	Niemiecki kodeks karny	2	0	1	1
7	Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej w Brazylii	2	2	0	0
Razem		19	5	8	6

Źródło: Opracowanie własne

Rok 2014 był czasem szczególnym zarówno na arenie międzynarodowej jak i europejskiej. Kryzys polityczny zapoczątkowany pod koniec roku 2013 będący efektem rewolucji Euromajdanu na Ukrainie doprowadził do aneksji Półwyspu Krymskiego przez Rosję i do obalenia prezydenta Janukowicza przez Ukraińców. Do chwili obecnej we wschodniej Ukrainie toczą się działania militarne pomiędzy armią ukraińską a separatystami rosyjskimi. Zajęcie Krymu przez Rosję doprowadziło do nałożenia na ten kraj sankcji międzynarodowych oraz do prawie całkowitej izolacji tego kraju na arenie europejskiej i międzynarodowej. Rok 2014 to trudny czas dla stosunków polsko-niemieckich. Początkowo obydwa państwa zajmowały wspólne stanowisko w sprawie Rosji, jednak z czasem nieustępliwa i twarda postawa byłego ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego doprowadziła do odsunięcia Polski od rozmów z Rosją. Rok 2014 to także rok rocznic, np. 75 rocznicy wybuch I wojny światowej.

Literatura niemiecka

Na łamach „Polityki” w 2014 roku bardzo często zajmowano się **literaturą niemiecką** (4 razy). W kategorii analitycznej zatytułowanej – Obraz Niemiec, był to najczęściej podejmowany problem. Biografia Hermanna Hessego napisana przez Gunnara Deckera została oceniona pozytywnie: *Niemiecki filozof znakomicie portretuje bowiem glebę, na której rozwinął się talent Hessego [...]. [...] to z pewnością jedna z najlepszych biografii pisarzy, które ukazały się w ostatnim czasie w Polsce*³²⁹. Negatywnej ocenie poddano m.in. powieść Timura Vermesa

³²⁹ Cieślík K.: *Buntownik z powodami*, „Polityka” 2014, nr 34, str. 72.

„On wrócił”. Temat powieści dotyczy powrotu Hitlera w 2011 roku i jego próby odnalezienia się w nowej rzeczywistości: *Jak dotąd sprzedano w samych Niemczech niemal milion egzemplarzy książki i 400 tys. audiobooków. Niemieccy krytycy zachodzą w głowę, jaki jest podtekst tego oszałamiającego sukcesu, „bo przecież nie jakoś literacka” [...]*³³⁰. Problem niemieckiej literatury wysokiej również poddany został negatywnej ocenie. Jest to związane z tym, że język niemiecki na rynku książki jest praktycznie nieznany, tym samym nazwiska laureatów niemieckich nagród nie docierają do Polski. Wyjątkiem są pisarze, którzy otrzymali Nagrodę Nobla lub piszą o Hitlerze – przykładem jest wspomniana przeze mnie wyżej słaba pod względem literackim, chociaż bestsellerowa powieść „On wrócił” Vermesa. Kwestia ta poddana została krytycznej ocenie: *W środowisku ludzi rynku książki w Polsce niemiecki jest językiem praktycznie nieznanym, a to oznacza, że wydawcy nie śledzą programów wydawców niemieckich, nie czytają niemieckich katalogów ani tamtejszej prasy. Nie mają zatem wiedzy na temat nowości i wznowień [...]*³³¹ Problematyka zawarta w najnowszym zbiorze esejów Herty Müller „Nadal ten sam śnieg i nadal ten sam wujek” miała charakter informacyjny: *Te eseje nie są wielką literaturą, choć nie brak tu świetnych momentów [...]*³³².

Problem imigrantów

Trzy razy podnoszono kwestię związaną z obecnością **imigrantów w Niemczech**. Dotychczas promowane hasło *multikulti* od kilku lat przestaje być aktualne, a polityka integracji wyraźnie nie sprawdza się w przypadku obywateli z innych kręgów kulturowych. Dwie kwestie związane z tym tematem poddane zostały negatywnej ocenie. Jedną z nich jest problem uchodźców z Afryki. W berlińskiej dzielnicy Kreuzberg, która zamieszкана jest w dużym stopniu przez imigrantów w 2013 roku stanęło namiotowisko stworzone przez uchodźców. Obecnie obóz zamieszkują Afrykanie odesłani z Libii. Po dwuletnim pobycie we włoskich obozach przyjechali do Niemiec, nie wiedząc jednak, że prawo do pracy obowiązuje tylko w kraju, w którym otrzymali azyl. Mieszkańcy Berlina początkowo przyłączali się do pomocy na rzecz uchodźców, jednak obecnie widoczne jest coraz mniejsze zrozumienie dla ich położenia. Tym bardziej, że wśród samych poszkodowanych coraz częściej dochodzi do rozłamów i nadużyć. Jedynie niektórzy politycy z frakcji Zielonych w parlamencie Kreuzbergu aktywnie walczą o przyszłość imigrantów. Mieszkańcy berlińskiej dzielnicy skarżą się na roszczeniowy

³³⁰ Krzemiński A.: *Hit z Hitlera*, „Polityka” 2014, nr 9, s. 78.

³³¹ Sobolewska J.: *Niewidzialne arcydzieła*, „Polityka” 2014, nr 14, s.81.

³³² Cieślak K.: *Osaczona*, „Polityka” 2014, nr 11, str. 70.

stosunek uchodźców: *Możecie o nas pisać, byle poprawnie politycznie. Zanim jednak zaczniemy rozmawiać, musimy ubić interes. [...] 50 euro za wywiad*³³³.

Niechęć w stosunku do imigrantów jak i do przyjezdnych z innych części Niemiec widoczna jest szczególnie w Berlinie: *W zeszłorocznym rankingu City Brand Index, biorącym pod lupę 50 światowych metropolii, Berlin wypadł fatalnie pod względem uprzejmości mieszkańców. W tej kategorii zajął dopiero 34 miejsce*³³⁴. Na uwagę zasługuje fakt, że prawie co czwarty berlińczyk ma imigranckie korzenie, według oficjalnych danych stanowi to pół miliona cudzoziemców. Osób pochodzenia tureckiego jest prawie 100 tys., Polaków 52 tys.³³⁵ Wiele z tych osób nie posiada niemieckiego obywatelstwa.

Jak wynika ze spisu powszechnego z 2011 roku, w Niemczech mieszka legalnie 80,2 mln osób, w tym aż 6,2 mln cudzoziemców. Spośród żyjących za Odrą muzułmanów połowa, tj. 1,8 mln ma niemiecki paszport³³⁶. Według dotychczas obowiązujących przepisów podwójne obywatelstwo możliwe jest w przypadku osób urodzonych w Niemczech, którego obydwój rodzice są cudzoziemcami i przynajmniej jedno z rodziców od ośmiu lat jest zameldowane w Niemczech i dysponuje nieograniczonym prawem pobytu. Jednak po uzyskaniu pełnoletniości w ciągu pięciu lat należy zdecydować o pozostawieniu tylko jednego obywatelstwa. Rządząca koalicja pracuje nad zmianą tej ustawy. Problem ten miał charakter informacyjny: *W podpisanej w grudniu ubiegłego roku umowie koalicyjnej chadecy Angeli Merkel i współrządzący socjaldemokraci zgodzili się bowiem, że urodzone i wychowane w Niemczech dzieci imigrantów będą mogły zachować obywatelstwo więcej niż jednego kraju. Ma to dotyczyć kilku, maksymalnie kilkudziesięciu tysięcy osób rocznie*³³⁷.

Stosunki niemiecko-amerykańskie

Równie często (3 razy) podejmowano temat **stosunków niemiecko-amerykańskich**, które uległy znacznemu pogorszeniu po ujawnieniu przez Edwarda Snowdena faktu, iż wywiad amerykański szpiegował abonentów niemieckich sieci telefonicznych, m.in. kanclerz Angelę Merkel. Problem poddano negatywnej ocenie: *Ostatnio stosunki między Niemcami a USA ochłodziły się tak mocno 11 lat temu, gdy rząd Gerharda Schrödera sprzeciwił się amerykańskiej inwazji na Irak. [...] teraz Niemcy zaczęły ujawniać amerykańskich informatorów w swoich*

³³³ Kozłowski P.: *Lampedusa w Berlinie*, „Polityka” 2014, nr 2, str. 102.

³³⁴ Gańczak F.: *Szwaby do domu!*, „Polityka” 2014, nr 46, str. 56.

³³⁵ Tamże.

³³⁶ Gańczak F.: *Przepis na Niemca*, „Polityka” 2014, nr 9, s. 43-44.

³³⁷ Gańczak F.: *Przepis na Niemca*, „Polityka” 2014, nr 9, s. 43.

urzędach i wydali z kraju szefa berlińskiej komórki CIA³³⁸. Jedna kwestia miała charakter informacyjny, związana była z brakiem zainteresowania USA sprawami Unii Europejskiej: [...] *Merkel nie podoba się lekceważący stosunek Waszyngtonu do Unii, zwłaszcza po niekończących się rewelacjach na temat podsłuchów NSA*³³⁹.

Stosunki niemiecko-rosyjskie

W obliczu kryzysu na Ukrainie w Niemczech można było dostrzec rzeszę polityków nazywanych „Russland-Versteher” (*rozumiejący Rosję*), którzy za obecny kryzys obwiniają przede wszystkim Zachód. Do grona tych polityków, jako wielkiego sympatyka Rosji, można zaliczyć byłego kanclerza Gerharda Schrödera (promotora Gazociągu Północnego), ministra spraw zagranicznych Franka-Waltera Steinmeiera czy niemiecko-rosyjskiego politologa Alexandra Rahra. Problematyka stosunków niemiecko-rosyjskich i ich złożoność podejmowana była na łamach „Polityki” trzy razy. Jednak kwestia uzyskała negatywną ocenę: *Pod wpływem kryzysu krymskiego w Niemczech odzywają się stare rosyjskie sympatie. „Russland-Versteher” to zjawisko na tyle stałe w niemieckiej mentalności politycznej, że przed ich jednostronnym spojrzeniem na Rosję przestrzegał nawet prezydent Niemiec Joachim Gauck*³⁴⁰.

Pozytywnie oceniono postawę Angeli Merkel zarówno wobec Rosji jak i kryzysu na Ukrainie. Kanclerz Angela Merkel podjęła się zadania doprowadzenia do rozmów pomiędzy prezydentami obydwu krajów: [...] *Angela Merkel pojednawczo wyciągnęła do Putina rękę. [...] kanclerz Niemiec umożliwiła Poroszenko spotkanie z prezydentem Rosji. [...] tym samym Moskwa uznaje wybory na Ukrainie i sygnalizuje gotowość do rozmów z Kijowem*³⁴¹.

Pojednawcza postawa kanclerz Angeli Merkel nie podobała się niektórym politykom w Polsce. Padały zarzuty o zbytnej obronie własnych interesów gospodarczych oraz prowadzenie ugodowej polityce. Problem ten pojawił się raz na łamach „Polityki” i zawierał treści o charakterze informacyjnym: [...] *podczas ostatnie rozmowy Merkel udało się wstępnie przekonać Putina o konieczności wysłania na Krym komisji, która zbada aspiracje narodowe jej mieszkańców*³⁴².

³³⁸ Szpiegowska kumulacja, „Polityka” 2014, nr 29, str. 8.

³³⁹ Czy dyplomatom wolno kląć?, „Polityka” 2014, nr 7, s. 10.

³⁴⁰ Krzemiński A.: Fersztejerzym czyli Niemcy rusolubni, „Polityka” 2014, nr 14, s. 54, 56.

³⁴¹ Smoczyński W.: Dobra Merkel, zły Obama, „Polityka” 2014, nr 24, s. 10.

³⁴² Przełomiec M., Wójcik Ł.: Druga wojna krymska, „Polityka” 2014, nr 10, s. 13.

Martin Schulz

Postać oraz poglądy ówczesnego szefa europarlamentu **Martina Schulza** prezentowana była na łamach „Polityki” dwukrotnie. Miało to związek z wyborem następcy José Manuela Barroso na stanowisku szefa Komisji Europejskiej. Martin Schulz głosił pogląd „ponownego startu Unii i renesansu idei europejskiej”³⁴³. Jego zdaniem konieczne jest wzmocnienie elementów wewnętrznej demokracji oraz dodanie do tożsamości narodowych nadrzędnej świadomości europejskiej. Jeden z problemów związanych z postacią Martina Schulza został poddany pozytywnej ocenie: *Schulz jest euro entuzjastą [...] i ma poparcie intelektualistów-reformatorów Unii. Znany socjolog Ulrich Beck nazwał go na łamach konserwatywnej „Frankfurter Allgemeine” drugim Willym Brandtem [...]*³⁴⁴.

Kolejny problem oceniony został negatywnie, związany był on z wyborczą walką Martina Schulza o nominację na urząd szefa Komisji Europejskiej. Już w listopadzie 2012 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję wzywającą partie do wyznaczenia kandydatów na szefa unijnego rządu. Jednak tym razem miał on nie być wybierany za zamkniętymi drzwiami. Jego nazwisko i program polityczny miały być znane wszystkim, a o wyborze mieli decydować pośrednio sami obywatele głosując na wybraną partię. Kanclerz Angela Merkel z chadeckiej partii CDU nie zamierzała jednak promować polityka konkurencyjnej partii SPD. Manewr polityczny jakiego dokonał w tej sytuacji Martin Schulz poddany został negatywnej ocenie: *Schulz zaproponował więc, by stanowisko szefa Komisji obsadziła ta rodzina polityczna, która wygra wybory europejskie. W ten sposób szef euro parlamentu chciał związać ręce Merkel. Schulzowi udało się przeforsować swój pomysł [...]*³⁴⁵.

Niemiecki kodeks karny

Sprawa Brytyjczyka Berniego Ecclestona, 83-letniego szefa Formuły 1 oskarżonego o podżeganie do malwersacji finansowych, który mimo to najprawdopodobniej uniknie kary, wywołała debatę o potrzebie zmiany prawa w Niemczech. Zgodnie z paragrafem 153a niemieckiego kodeksu postępowania karnego istnieje możliwość umorzenia postępowania za opłatą, jeśli na przeszkodzie nie stoi ciężar winy, a podejrzany nie był wcześniej karany. Z powyższego paragrafu korzysta co roku nawet kilkaset tysięcy Niemców, w tym wielu prominentów jak Helmut Kohl (2001 r.), prezes Deutsche Banku Josef Ackermann (2006 r.), czy były minister obrony Karl-Theodor zu Guttenberg (2011 r.). Kwestia ta została poddana ostrej

³⁴³ Krzemiński A.: *Europa według Schulza*, „Polityka” 2014, nr 1, s. 49.

³⁴⁴ Tamże.

³⁴⁵ Niemczycki I.: *Pan Szpica*, „Polityka” 2014, nr 26, s. 51.

krytyce: *Trzy czwarte Niemców uważa, że to nie w porządku – pokazuje sondaż tygodnika „Stern”*. *„Z prawem ma to niewiele wspólnego” – oburza się prof. Heribert Prantl, były prokurator i sędzia [...]*³⁴⁶.

Kolejna kwestia pośrednio związana z niemieckim prawem miała wymiar etyczny. Dotyczyła ona karania osób, które dopuścili się czynów kazirodznych. Obecnie, zgodnie z paragrafem 173 niemieckiego kodeksu karnego za kazirodstwo grozi grzywna lub trzy lata więzienia. W 2014 roku zarówno w Polsce jak i w Niemczech miały miejsce dyskusje nad legalizacją kazirodstwa. Kwestia ta miała charakter informacyjny: *Dziś z legalizacją kazirodstwa w obrębie rodzeństwa sympatyzują w Niemczech m.in. Partia Piratów [...], młodzieżówka Zielonych [...]. Co innego Niemiecka Rada Etyki*³⁴⁷.

Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej w Brazylii

Problematyka związana z **Mistrzostwami Świata w Piłce Nożnej**, które w 2014 roku rozegrały się w Brazylii podnoszona była dwukrotnie. Obydwie kwestie uzyskały pozytywne oceny, dotyczyły bardzo dobrej gry niemieckiej reprezentacji, co w finale doprowadziło drużynę do wygranej Mistrzostw: *Faworytami byli nadzwyczajni od pierwszego meczu Niemcy [...] [...] niemiecki huragan, który zmiotł z boiska brazylijskich piłkarzy [...]*³⁴⁸.

Obraz Niemiec w 2014 roku wypada negatywnie. Wyszczególniłam siedem kategorii szczegółowych, w których przynajmniej dwa razy podnoszono problematykę niemiecką. W ciągu całego roku poruszono 19 kwestii związanych z tym tematem, w tym, aż 8 poddanych zostało negatywnej ocenie. Analogicznie 5 oceniono pozytywnie, 6 miało charakter informacyjny. Najczęściej poruszano temat niemieckiej literatury, w której można zauważyć próbę relatywizowania niemieckiej historii oraz zmniejszenia odpowiedzialności Niemiec za wydarzenia wojenne. Negatywnej ocenie poddano także stosunki nieniemiecko-rosyjskie, które zawsze były negatywnie oceniane przez stronę polską. W 2014 roku miały one szczególne znaczenie ze względu na kryzys na Ukrainie. Pogorszeniu uległy też relacje ze Stanami Zjednoczonymi. Pozytywnie oceniono występ (i wygraną) niemieckiej kadry narodowej na Mistrzostwach Świata w Piłce Nożnej w Brazylii.

³⁴⁶ Winy (słono) odkupione, „Polityka” 2014, nr 33, s.7.

³⁴⁷ Kucharski A.: *Zbyt bliskie związki*, „Polityka” 2014, nr 41, s. 48.

³⁴⁸ Domosławski A.: *Brazylia kontra Brazylia*, „Polityka” 2014, nr 29, s. 10.

2.29. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2014

Tabela 29 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2014: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Pamięć historyczna	4	1	2	1
2.	Polacy w Berlinie	4	2	0	2
3	10 lat Polski w UE	3	2	0	1
4	Kryzys na Ukrainie a stosunki polsko-niemieckie	3	1	1	1
Razem		14	6	3	5

Źródło: Opracowanie własne

Pamięć historyczna

W kategorii analitycznej – Obraz stosunków polsko – niemieckich, jednym z najczęściej poruszanych tematów była **pamięć historyczna** oraz próba relatywizowania historii przez stronę Niemiecką. Rok 2014 to rok okrągłych rocznic, m.in. 75 rocznicy wybuchu I wojny światowej dlatego też problem ten pojawiał się dosyć często - 4 razy. Dwie kwestie zostały poddane negatywnej ocenie i dotyczyły one próby relatywizowania historii. Od kilku lat można zaobserwować wyraźną zmianę w przedstawianiu wydarzeń I i II wojny światowej przez niemieckich sąsiadów. Historyk Ernst Nolte w wywiadzie udzielonym tygodnikowi „Der Spiegel” stwierdził, że: *trzeba bardziej brać pod uwagę udział Polaków i Anglików” w wybuchu drugiej wojny światowej*³⁴⁹. Berliński historyk i politolog Herfried Münkler jest zdania, iż: *„Niesprawiedliwe byłoby też obłożenie Niemiec wieczystą karą, jaką było odebranie niemieckich obszarów wschodnich”*³⁵⁰.

29 lipca 2014 roku prezydenci Polski i Niemiec otworzyli w Berlinie wystawę „Powstanie Warszawskie 1944”. Kwestia ta uzyskała pozytywną ocenę: *Przygotowana przez Muzeum Powstania Warszawskiego, Fundację Topografia Terroru w Berlinie i Ambasadę RP*

³⁴⁹ Krzemiński A.: *Histeria polityczna i nerwice historyczne*, „Polityka” 2014, nr 35, s. 20.

³⁵⁰ Tamże.

w Berlinie ekspozycja mieści się w miejscu szczególnym – dawnej głównej siedzibie dowództwa SS i gestapo³⁵¹.

Polacy w Berlinie

Temat związany z problematyką **Polaków mieszkających w Berlinie** pojawiał się na łamach „Polityki” trzy cztery razy, dwie kwestie zostały ocenione pozytywnie. Jedna z nich podejmowała temat pisarek polskiego pochodzenia, tak zwanej nowej fali (Iwona Mickiewicz, Dorota Danielewicz czy Magdalena Parys), które mieszkają i tworzą w Berlinie: *W ich twórczości sprawa pochodzenia, biografii, usytuowania pomiędzy kulturami i zawsze jednak pewnego bycia na granicy stanowi ważny temat. [...] pisarki są bystrzymi i zdystansowanymi obserwatorami*³⁵².

Kolejny problem związany z tym tematem także dotyczył Polaków zatrudnionych i mieszkających w Berlinie, którzy potrafią patrzeć i oceniać stolicę Niemiec w sposób krytyczny. Tak jak Szymon Jakubowski pochodzący spod Kamienia Pomorskiego, mieszkający w Berlinie od 13 lat. Ukończył tu słynną Wyższą Szkołę Muzyczną im. Hannsa Eislera, a dziś sam uczy Niemców gry na fortepianie i organach: *W Polsce wciąż żywy jest mit Niemiec: dobre samochody, dobre pensje [...] W komunikacji miejskiej – wylicza – zmorą są awarie i strajki. Utknęła budowa nowoczesnego lotniska. Czynsze zaś mocno ostatnio poszły w górę*³⁵³. Problem ten miał charakter informacyjny.

W ostatnich latach można zauważyć wyraźny wzrost zainteresowania Polaków życiem u naszych zachodnich sąsiadów. Wiele Polek zajmuje w Niemczech wysokie stanowiska: Urszula Lisson (ekspertka ministerstwa oświaty) czy Katarzyna Blumberg-Stankiewicz (pracownik naukowy Viadriny). Należą one do drugiego pokolenia emigrantów, które w dobie globalizacji nie różni się od obywateli Niemiec: *Mają po trzydzieści parę lat i polskie korzenie. Ci, którzy zaczęli osiedlać się w Berlinie po przystąpieniu Polski do Unii, to już zupełnie inne pokolenie. Bez kompleksów otwarte, wykształcone*³⁵⁴.

10 lat Polski w EU

W 2014 r. minęła **dziesiąta rocznica przystąpienia Polski do Unii Europejskiej**. Przez ten czas Warszawa stała się obok Berlina, Paryża i Londynu jedną z wiodących stolic. Polska przewodzi w Grupie Wyszehradzkiej, dla Niemiec i Francji stała się naturalnym reprezentantem

³⁵¹ Gardocki W.: *Warszawa 1944-Warszawa 2014*, „Polityka” 2014, nr 31, s. 65.

³⁵² Sobolewska J.: *Cudzoziemki*, „Polityka” 2014, nr 13, s. 86.

³⁵³ Gańczak F.: *Szwaby do domu!*, „Polityka” 2014, nr 46, s. 56.

³⁵⁴ Tyszecka A.: *Podwójność*, „Polityka” 2014, nr 28, s. 92, 94.

Europy Środkowej, a premier Polski i szef dyplomacji wymieniani byli wśród kandydatów na najwyższe stanowiska unijne. Kwestie te podejmowane były 3 razy, dwie z nich oceniono pozytywnie: *Polska wyprzedza sześć krajów [...]. W latach 2003-13 nasz PKB [...] wzrósł o 46 proc., podczas gdy w Czechach o 23 proc., w Niemczech o 14 proc., [...]*³⁵⁵.

Jednak nie we wszystkich obszarach odnieśliśmy tak spektakularny sukces. Kolejny problem poddany został negatywnej ocenie: *[...] wciąż mamy jedne z najniższych w Unii wydatki na badania i rozwój [...]. Mamy też wysokie [...] rozwarstwienie dochodów, spore zagrożenie ubóstwem i wciąż stosunkowo ubogą sieć autostrad. Nie wypadamy dobrze pod względem korzystania z Internetu [...]*³⁵⁶.

Kryzys na Ukrainie a stosunki polsko-niemieckie

Sprawdzianem dla stosunków polsko-niemieckich okazał się **kryzys na Ukrainie**. Niemcy od zawsze miały dobre relacje z Rosją, w tym bardzo szeroko rozwiniętą współpracę gospodarczą. Po stronie polskiej relacje te można było określić najwyżej jako poprawne. Problematyka związana z kryzysem ukraińskim podnoszona była trzy razy. Początkowo obydwa państwa zajmowały wspólne stanowisko wobec Rosji. Po zmianach w niemieckiej koalicji rządzącej nastąpiła obawa, że nowy minister spraw zagranicznych Steinmeier, może być bardziej przychylny Rosji, jednak obawy te okazały się bezzasadne. Razem ministrem Sikorskim odegrali kluczową rolę w doprowadzeniu do rozmów pomiędzy Janukowyczem a opozycją. Podjęta kwestia uzyskała pozytywną ocenę: *Razem z ministrem Sikorskim wynegocjował w Kijowie porozumienie między Janukowyczem a opozycją. Nie przebiera też w słowach, mówiąc o „możliwym nowym podziale Europy”*³⁵⁷.

Postawa Niemiec wobec Rosji zaczęła się zmieniać, gdy doszło do rozmów o nałożeniu sankcji gospodarczych na Rosję. Rząd w Niemczech musiał liczyć się z tym, że Rosja przestanie importować towary z Niemiec, wiele osób straci też zatrudnienie. Problem ten miał charakter informacyjny: *[...] według ostatniego sondażu „Die Welt”, zaledwie 38 proc. Niemców poparłoby sankcje wobec Rosji [...]. Niemiecka energetyka [...] bezwzględnie potrzebuje gazu ziemnego. 40 proc. jego rocznego zużycia pochodzi z Rosji*³⁵⁸.

Ugodowa postawa kanclerz Angeli Merkel, a w konsekwencji odsunięcie Polski od negocjacji pomiędzy Rosją a Ukrainą zostało poddane negatywnej ocenie: *Powodem obaw ma być też reakcja niemieckich firm blisko współpracujących z Gazpromem. [...] Premier Tusk*

³⁵⁵ Co nas hamuje, „Polityka” 2014, nr 21, s. 39.

³⁵⁶ Tamże.

³⁵⁷ Przełomiec M., Wójcik Ł.: *Druga wojna krymska*, „Polityka” 2014, nr 10, s. 13.

³⁵⁸ Wójcik Ł.: *Nie ma wrogów, są interesy*, „Polityka” 2014, nr 12, s. 52.

skrytykował już ich za to, że nadmiernie uzależnili się od rosyjskiego gazu, [...]”³⁵⁹. Powodem decyzji o pominięciu Polski w kluczowych rozmowach wydaje się zbyt stanowcza postawa ministra Sikorskiego wobec Rosji. Franja i Niemcy zaczęły postrzegać Polskę jako kraj, który może stać na przeszkodzie w rozwiązaniu problemu i to właśnie Francja zajęła nasze miejsce podczas rokowań dotyczących rozwiązania konfliktu na Ukrainie.

Obraz stosunków polsko-niemieckich w 2014 roku wypada pozytywnie. 14 razy podejmowano problematykę relacji polsko-niemieckich, 6 z nich oceniono pozytywnie, a tylko 3 poddano negatywnej ocenie. Pozostałe 5 problemów miało charakter informacyjny. Pozytywne oceny związane były przede wszystkim z 10 rocznicą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i ze zmianami jakie zaszły przez ten czas w naszym kraju. Równie pozytywnie określono problem Polaków (przeważnie młodych osób) mieszkających i pracujących w Berlinie. Negatywne oceny dotyczyły przede wszystkim pamięci historycznej, która od lat dzieli obydwa państwa. Od dłuższego czasu można zaobserwować tendencje do zmniejszania winy Niemiec za wybuch i zbrodnie II wojny światowej. Pod koniec roku widoczna też była zmiana Niemiec w stosunku do kryzysu na Ukrainie i do samej Rosji, skutkiem czego było odsuniecie Polski od negocjacji pomiędzy obydwojoma państwami.

2.30. Wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2014

Tabela 30 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2014: wywiady z polskimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Prof. Stanisławem Obirkiem teologiem, historykiem, antropologiem kultury – o fundamentalizmie	1	0	0	1

³⁵⁹ Grzeszak A.: *Gaz bojowy*, „Polityka” 2014, nr 14, s. 42.

	religijnym i politycznym				
	Razem	1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z prof. Stanisławem Obirkim

W 2014 r. na łamach „Polityki” pojawił się tylko jeden wywiad z przedstawicielem kultury, nauki podejmujący tematykę Niemiec lub stosunków polsko-niemieckich. Rozmowa została przeprowadzona z **prof. Stanisławem Obirkim**, teologiem, antropologiem kultury, zaangażowanym w dialog z innymi religiami i niewierzącymi. W rozmowie poruszono temat niebezpieczeństwa jakie wynika z łączenia fundamentalizmu religijnego i politycznego, powołując się na prace niemieckich socjologów i filozofów. Podejmowane kwestie miały charakter informacyjny: *W Niemczech podobny trend pojawił się na początku XXI w. w myśli Jürgena Habermasa. [...] Musimy starać się w taki sposób załagodzić kontury różnic, by każdy z nas [...] szanował przekonania drugiej strony, ale jednocześnie starał się pokazać możliwe nadużycia [...]*³⁶⁰.

Tematy podejmowane w rozmowie z prof. Stanisławem Obirkim, teologiem, antropologiem kultury, zaangażowanym w dialog z innymi religiami i niewierzącymi miały charakter informacyjny. Dotyczyły one niebezpieczeństwa jakie wynika z łączenia fundamentalizmu religijnego i politycznego, powołując się na prace niemieckich socjologów i filozofów.

2.31. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2014

Tabela 31 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2014: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z Rüdigerem Freierem von	1	1	0	0

³⁶⁰ Lipiński A.: *Prawo do niewiary*, „Polityka” 2014, nr 14, s. 15.

	Fritschem – ustępującym ambasadorem Niemiec w Warszawie o stosunkach polsko- niem. i niem.-ros.				
2.	Rozmowa z neurobiologiem Geraldem Hütherem na temat problemów w edukacji.	1	0	0	1
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z Rüdigerem Freiherrem von Fritschem

W 2014 r. na łamach tygodnika „Polityka” ukazały się 2 wywiady z niemieckimi politykami, działaczami społecznymi, ludźmi kultury i nauki. Jedna z rozmów została przeprowadzona z ustępującym ambasadorem Niemiec w Warszawie – **Rüdigerem Freiherrem von Fritschem**. Poruszane problemy dotyczyły m.in. stosunków polsko-niemieckich, niemiecko-rosyjskich oraz obrazu Polski w Niemczech. Podejmowane kwestie poddane zostały pozytywnej ocenie: *Dobre stosunki niemiecko-polskie i niemiecko-rosyjskie nie muszą się nawzajem wykluczać. [...] Polska jest naszym sąsiadem i członkiem Unii Europejskiej i NATO, więc nasze interesy w bardzo wielu obszarach są tożsame*³⁶¹. Poruszając temat zmieniającego się obrazu Polski i Polaków w Niemczech, Fritsch podał przykład Euro 2012, kiedy to obywatele Niemiec mogli na własne oczy zobaczyć zmiany jakie zaszły w naszym kraju: *Obraz Polski, który przy tej okazji powstał, był sensacyjny: boomtown Warszawa! W Niemczech coraz częściej słychać podziw: niesamowite, co się w Polsce dzieje*³⁶².

³⁶¹ Smoczyński W.: *Magnetyczny związek*, „Polityka” 2014, nr 7, s. 56.

³⁶² Tamże, s. 57.

Rozmowa z neurobiologiem Geraldem Hütherem

Druga rozmowa została przeprowadzona z neurobiologiem **Geraldem Hütherem**, profesorem Uniwersytetu w Getyndze. Problemy w niej poruszane dotyczyły edukacji oraz niechęci dzieci do nauki. Tematy te miały charakter informacyjny: [...] *uczniowie nie interesują się tym, co oferuje im szkoła. [...] chęć poznawania świata szybko zanika, gdy pojawia się ktoś, kto mówi dziecku: „Musisz!”*³⁶³. Jako wyjście z tej sytuacji Profesor proponuje nieustanne motywowanie dzieci, inspirowanie oraz rozbudzenie w nich fascynacji przedmiotem.

W 2014 roku przeprowadzono tylko dwie rozmowy z niemieckimi politykami, naukowcami czy działaczami społecznymi. Pierwsza z rozmów została przeprowadzona z ustępującym ambasadorem Niemiec w Warszawie – Rüdigerem Freiherrm von Fritschem. Poruszono w niej problemy dotyczące m.in. stosunków polsko-niemieckich, niemiecko-rosyjskich oraz obrazu Polski w Niemczech. Podejmowane kwestie poddane zostały pozytywnej ocenie. Drugi wywiad podejmował kwestię edukacji oraz przyczyn niechęci dzieci do nauki w szkole. Udzielił go neurobiolog Gerald Hüther, profesor Uniwersytetu w Getyndze. Podniesione tematy miały charakter informacyjny.

Rok 2014 to rok trudny dla całej Europy, a tym samym dla stosunków polsko-niemieckich. Zdecydowanie najważniejszym wydarzeniem była rewolucja do której doszło na Ukrainie. Euromajdan był największą falą manifestacji i protestów jakie miały miejsce od uzyskania przez ten kraj niepodległości w 1991 roku. Rozpoczęły się już w listopadzie 2013 roku i były reakcją na decyzję prezydenta Janukowicza o odłożeniu kolejny raz, podpisania umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. W rezultacie doszło do usunięcia prezydenta i wyboru na ten urząd Petra Poroszenki. W konflikt zaangażowała się Rosja, co doprowadziło do przyłączenia przez ten kraj Krymu. Do chwili obecnej konflikt na Ukrainie nie został rozwiązany, cały czas toczą się działania militarne pomiędzy armią ukraińską a rosyjskimi separatystami. Od początku trwania konfliktu zarówno Niemcy jak i Polska bardzo zaangażowały się w pomoc Ukrainie. Ogromną rolę w próbie nawiązania porozumienia pomiędzy byłym prezydentem Janukowiczem a opozycją odegrali ministrowie spraw zagranicznych Polski i Niemiec: minister Sikorski i Steinmeier. Jednak późniejsze działania obydwu krajów nie były spójne. Można było zaobserwować zmianę polityki Niemiec wobec samej Rosji na bardziej ugodową oraz początkową obawę przed nałożeniem na ten kraj sankcji gospodarczych. W konsekwencji doprowadziło to do marginalizacji roli Polski, która została

³⁶³ Żylińska M.: *Prysznic emocji*, „Polityka” 2014, nr 41, s. 73.

całkowicie odsunięta od rozmów pomiędzy Ukrainą a Rosją. Obecnie negocjacje toczą się na linii Niemcy-Francja-Ukraina i Rosja.

Na negatywny obraz Niemiec wpływa cały czas polityka historyczna. W 2014 roku przypadła 75-ta rocznica wybuchu I wojny światowej. W Niemczech coraz wyraźniej widać tendencję do relatywizowania historii. Uznani profesorowie i politolodzy otwarcie mówią o winie Anglii czy Polski w wybuch wojen. Seria filmów czy książek oraz popularnych seriali telewizyjnych tylko umacnia ten przekaz.

Pomimo tych różnic obraz stosunków polsko-niemieckich przedstawia się pozytywnie. 10 lat Polski w Unii Europejskiej pozwoliło nam stać się liczącym na arenie europejskiej państwem. Sam obraz Polski zmienia się w mentalności Niemców, szczególnie po Euro 2012, kiedy to tak licznie odwiedzali nasz kraj. Berlin jest natomiast jednym z najpopularniejszych miast do których wyjeżdżają Polacy, nazywani nowym pokoleniem emigrantów. Od starszych roczników odróżnia ich przede wszystkim znajomość języków obcych, wykształcenie i otwartość, dzięki której zajmują wysokie stanowiska w niemieckich firmach. W 2014 roku stosunkowo rzadko podejmowano tematykę niemiecką i stosunków polsko-niemieckich. Być może przyczynia się do tego wyraźna poprawa wzajemnych relacji. W grudniu premier Donald Tuska objął stanowisko Przewodniczącego Rady Europejskiej, premierem została Ewa Kopacz, a na urząd kanclerza w Niemczech ponownie wybrano Angelę Merkel. Pomimo burzliwej historii i różnicy zdań w kwestiach zasadniczych dla zjednoczonej Europy, współpraca pomiędzy obydwojma krajami przebiega prawidłowo. Niestety po obu stronach nadal żywe są uprzedzenia i stereotypy, jednak wyraźnie maleją. Pozostaje mieć nadzieję na dalszy rozwój wzajemnych relacji, który będzie umacniał pozytywny przekaz pomiędzy Polską a Niemcami.

2.32. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2015

Tabela 32 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2015: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Uchodźcy w Niemczech	3	2	1	0
2.	Kanclerz Angela Merkel	2	1	1	0
3	Strajki w Niemczech	2	0	1	1
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Uchodźcy w Niemczech

W 2015 roku do Europy zaczęło przybywać coraz więcej **uchodźców** z krajów objętych konfliktami militarnymi, szczególnie z Afryki Północnej. Na łamach „Polityki” poruszano ten problem 3 razy, wydźwięk jednego z artykułów był negatywny. Dotyczył on powstania ruchu Pegida przeciwko Islamizacji Zachodu: *Tak jak silnik benzynowy nie toleruje oleju napędowego, tak do chrześcijańskiego systemu wartości nie można wpuścić muzułmańskiego systemu wartości – mówi bez ogródek dr Udo Ulfkotte, niegdyś dziennikarz „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, dziś autor książek o zagrożeniu islamskim i „przekupnych mediach”*³⁶⁴. Wymiar wartości pozostałych dwóch artykułów był pozytywny. Podkreślano w nich otwartość i zaangażowanie Niemców: *W niemieckich mediach dominują współczucie wobec uchodźców i potępienie wobec tych, którzy okazują im wrogość*³⁶⁵.

Kanclerz Angela Merkel

Problematyka związana z działalnością **Angeli Merkel** podejmowana była dwukrotnie. Jeden artykuł, który dotyczył zaangażowania Angeli Merkel w konflikt na Ukrainie, miał pozytywny wydźwięk: *To był tydzień Angeli Merkel. Niemiecka kanclerz dwoiła się i troiła, kursując między Kijowem, Moskwą i Brukselą. [...] W ciągu ostatniego roku Merkel odbyła*

³⁶⁴ Gańczak F.: *Drugie burzenie Drezna*, „Polityka” 2015, nr 5, s. 38.

³⁶⁵ Gańczak F.: *Trudna gościnność*, „Polityka” 2015, nr 37, s. 46.

kilkadzieści rozmów telefonicznych z Putinem – niektóre przeciągały się ponad godzinę³⁶⁶. Negatywnie oceniano twarde stanowisko wobec Grecji i narzucanie gotowych rozwiązań innym państwom europejskim. W mediach coraz częściej pojawiało się sformułowanie „dyktat Berlina”: *Już nie tylko plejada amerykańskich ekonomistów, ale także europejskich uważa, że Angela Merkel swą surową polityką oszczędzania zapędziła Grecję w ślepią uliczkę*³⁶⁷.

Strajki w Niemczech

W Niemczech coraz częściej dochodziło do **strajków** nie tylko pilotów, ale także maszynistów, listonoszy czy wychowawców przedszkolnych. Jeden artykuł miał charakter informacyjny, wydzwięk drugiego był negatywny: *Według dokumentacji Spiegel-Online w latach 2005-13 Niemcy przestrajkowali 16 roboczodni na tysiąc zatrudnionych, podczas gdy Polacy trzy razy mniej!*³⁶⁸.

2.33. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2015

Tabela 33 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2015: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	4	2	2	0
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

Problematykę **stosunków polsko-niemieckich** podejmowano czterokrotnie. Początkowo niemieccy politycy i media dali nowemu prezydentowi Andrzejowi Dudzie duży kredyt zaufania. Podkreślali jego otwartość, przynależność do młodej generacji, a także znajomość Europy. Kwestie podnoszone w dwóch artykułach poddane zostały pozytywnej ocenie: *Teraz „Frankfurter Allgemeine” na pierwszej stronie zamieściła pozytywne słowa prezydenta RP o rosyjskiej polityce Angeli Merkel oraz jego rozbrajające wyznanie: „Ja po prostu lubię Niemcy”*³⁶⁹.

³⁶⁶ Krzeziński A.: *Żaba, Katarzyna i gambit Putina*, „Polityka” 2015, nr 9, s. 50.

³⁶⁷ Krzeziński A.: *Angela z domalowanym wąsem*, „Polityka” 2015, nr 30, s. 49.

³⁶⁸ Krzeziński A.: *Bundesrepublika strajkowa*, „Polityka” 2015, nr 23, s. 50.

³⁶⁹ Krzeziński A.: *Szansa Dudy*, „Polityka” 2015, nr 36, s. 12.

Podczas kampanii do wyborów parlamentarnych pojawiły się ponownie hasła anty-niemieckie. Tak jak w 2005 roku tak i teraz stały się elementem programu partii PiS. Wydzźwięk tych artykułów był negatywny: *W naszej kampanii wyborczej znowu pojawia się niemiecki straszak, jakoby Berlin szykował nam piekło szariatu. W Niemczech oburzenie, że chcemy niemieckich żołnierzy na granicy z Rosją, ale odmawiamy solidarności w sprawie uchodźców*³⁷⁰.

W 2015 roku dominującym tematem była kwestia uchodźców, która w Polsce doprowadziła do pogorszenia stosunków polsko-niemieckich. Argument strachu przed islamizacją Polski był używany w kampanii wyborczej PiS. Początkowo dobrze układały się relacje kanclerz Angeli Merkel z prezydentem Andrzejem Dudą, niestety później, coraz bardziej widoczne były różnice w wizji wzajemnej współpracy. W samych Niemczech problem uchodźców podzielił obywateli. Z jednej strony społeczeństwo pomagało uchodźcą, z drugiej krytykowało rząd za politykę otwartych granic. Również z perspektywy analizy tygodnika „Polityka” ten podział jest widoczny. W analizie obrazu Niemiec jest taka sama ilość ocen pozytywnych jak i negatywnych (3 oceny pozytywne, 3 oceny negatywne). Tak samo wygląda analiza stosunków polsko-niemieckich: 2 oceny pozytywne oraz 2 oceny negatywne. Można przypuszczać, że wynik wyborów parlamentarnych w Polsce przesądzi o tym, jak dalej będzie się kształtowała polityka międzynarodowa, a tym samym wzajemne relacje polsko-niemieckie.

2.34. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2016

Tabela 34 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2016: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Uchodźcy w Niemczech	5	0	5	0
2.	Kanclerz Angela Merkel	4	2	2	0
Razem		16	1	6	9

Źródło: Opracowanie własne

³⁷⁰ Krzemiński A.: *Czarny orzeł z siwizną*, „Polityka” 2015, nr 40, s. 55.

Uchodźcy w Niemczech

W 2016 roku tematem dominującym w mediach była sprawa **uchodźców** napływających do Europy, a w szczególności do Niemiec. Na łamach „Polityki” ukazało się 5 artykułów podnoszących ten problem, wszystkie spotkały się z negatywną oceną. Po serii ataków do jakich doszło w Sylwestra w Kolonii, a później to serii zamachów w Niemczech, coraz większa liczba niemieckiej opinii publicznej opowiedziała się przeciwko polityce otwartych granic. Coraz większe poparcie uzyskiwała prawicowo-populistyczna partia Alternatywa dla Niemiec (AfD – Alternative für Deutschland), której głównym hasłem jest niechęć do imigrantów: *Oficjalnie lider AfD odcina się od ekstremizmu, chce bronić demokracji i wolności obywatelskich Niemiec. Nieraz jednak puszcza oko do neonazistów*³⁷¹.

Po wydarzeniach, które miały miejsce w Kolonii zadawano pytanie o granice wytrzymałości i bezpieczeństwa w państwie: *Czy jesteśmy jeszcze tolerancyjni, czy już ślepi? – pyta na okładce tygodnik „Focus”*?³⁷².

Kancelarz Angela Merkel.

Poparcie dla kancelarz Angeli Merkel zmieniało się w zależności od sytuacji dotyczącej uchodźców w Niemczech. Po wydarzeniach, które miały miejsce w Sylwestra w Kolonii, kancelarz i jej polityka oceniana była negatywnie: *Wyrażna zmiana nastrojów w Niemczech, spadek poparcia dla Merkel i wzrost notowań coraz bardziej radykalnej Alternatywy dla Niemiec*³⁷³.

Po serii ataków terrorystycznych, które miały miejsce latem 2016 roku w Niemczech, pozycja Angeli Merkel umocniła się i zdecydowana postawa kancelarz zyskała uznanie rodaków. Dwa artykuły poświęcone tej problematyce miały wydźwięk pozytywny: *Niedawne ataki [...] Angela Merkel przetrzymywała z zimną krwią. [...] Na konferencji prasowej w Berlinie przedstawiła 9-punktowy plan prewencji i zwalczania terroryzmu, przypomniała, że przed rokiem Niemcy nie tyle otworzyli granicę, co jej nie zamknęli, i z całą świadomością powtórzyła formułę z końca sierpnia 2015: „damy sobie radę”*³⁷⁴.

³⁷¹ Gańczak F.: *Drapieżny i romantyczny*, „Polityka” 2016, nr 4, s. 53.

³⁷² Kac koloński, „Polityka” 2016, nr 3, s. 6.

³⁷³ Krzemiński A.: *Luter w żakiecie*, „Polityka” 2016, nr 11, s. 58.

³⁷⁴ Krzemiński A.: *Angela wańka-wstańka*, „Polityka” 2016, nr 32, s. 12.

2.35. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2016

Tabela 35 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2016: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	2	0	2	0
Razem		2	0	2	0

Źródło: Opracowanie własne

Problematyka **stosunków polsko – niemieckich** podjęta była dwukrotnie. Wymiar obydwu artykułów był negatywny. Punktem sporu była przede wszystkim kwestia relokacji uchodźców, którą skrytykował między innymi przewodniczący Rady Europejskiej Donald Tusk: *Niemiecką opinię, a zwłaszcza Angelę Merkel, uraziła także jawna krytyka ze strony Donalda Tuska, że niemiecka polityka otwartych drzwi dla uchodźców musi mieć swoje granice, jeśli nie ma wywołać eksplozji po obu stronach – rozczarowanych przybyszów oraz niepewnych siebie miejscowych*³⁷⁵.

Polityka zagraniczna obecnego rządu także przyczyniła się do zaostrzenia i pogorszenia wzajemnych stosunków: *Punktem wyjścia są relacje z Niemcami, oparte jak dotychczas na resentymencie, a więc potężnych emocjach związanych z poczuciem krzywdy, kompleksem niższości i podziwem jednocześnie [...]. Niemcy nie powinni wyrażać o nas opinii, bo są Niemcami, a jako ich ofiary z czasów wojny mamy z zasady rację moralną*³⁷⁶.

³⁷⁵ Krzemiński A.: *Oblężenie Berlina*, „Polityka” 2016, nr 1, s. 78.

³⁷⁶ Wójcik Ł.: *Po co nam świat*, „Polityka” 2016, nr 5, s. 53.

2.36. Wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi w tygodniku „Polityka” w roku 2016

Tabela 36 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2016: wywiady z niemieckimi politykami, naukowcami, działaczami społecznymi

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Rozmowa z prezydentem Niemiec Joachimem Gauckiem, na temat stosunków niemiecko-polskich	1	1	0	0
Razem		1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne

Rozmowa z prezydentem Niemiec Joachimem Gauckiem

W 2016 roku przeprowadzono tylko jeden wywiad z niemieckim politykiem: z prezydentem Niemiec **Joachimem Gauckiem**. Rozmowa dotyczyła przede wszystkim stosunków polsko-niemieckich, które znalazły się ponownie w trudnym dla obydwu państw momencie. Problemy podniesione podczas tego wywiadu miały pozytywny wydźwięk: *Dziś, ćwierć wieku później, Polacy i Niemcy zbliżyli się do siebie w zdumiewająco wyraźny sposób, w obszarze polityki i gospodarki, przede wszystkim jednak poprzez niezliczone spotkania między społeczeństwami. Znajdujemy się właściwie w szczęśliwej fazie. Jakkolwiek niektórzy ludzie w Polsce i Niemczech mają uzasadnione obawy [...]*³⁷⁷.

Pogorszenie stosunków polsko-niemieckich stało się niezaprzeczalnym faktem. Jeszcze nigdy sam obraz Niemiec (7 ocen negatywnych) jak i obraz wzajemnych relacji (2 oceny negatywne) nie były oceniane jednoznacznie źle. Polacy nie zgadzali się z polityką imigracyjną, a także relokacją uchodźców w naszym kraju. Ponadto polityka zagraniczna Polski nie uznawała Niemiec za partnera, a także europejską solidarność zamieniono na krajową. Można wysnuć

³⁷⁷ Krzeziński A.: *Thumacz Polski*, „Polityka” 2016, nr 25, s. 21.

wniosek, iż z roku na rok stosunki polsko-niemieckie stawały się coraz gorsze. Malowało także zainteresowania polskich mediów naszym zachodnim sąsiadem.

2. 37. Obraz Niemiec w tygodniku „Polityka” w roku 2017

Tabela 37 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2017: Obraz Niemiec

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Wybory parlamentarne w Niemczech	6	0	2	4
2.	Kancelarz Angela Merkel	3	1	2	0
3	Martin Schulz	2	2	0	0
4	Małżeństwa jednopłciowe	2	0	0	2
Razem		9	2	7	0

Źródło: Opracowanie własne

Wybory parlamentarne w Niemczech

Dominującym tematem przedstawiającym obraz Niemiec były **wybory parlamentarne**. Temat ten podniesiono 6 razy. Większość artykułów miała charakter informacyjny: *Przed wrześniowymi wyborami do Bundestagu czeka nas więc wyrazista kampania, w której dominować będą obecni partnerzy koalicyjni*³⁷⁸. Wydzwięk dwóch artykułów był negatywny. Związane to było z problemami przy formowaniu koalicji, demokratyczna partia FDP ogłosiła, że zrywa rozmowy z partią Angeli Merkel (CDU/CSU): *Ale kraj, który do tej pory wydawał się unijną wyspą stabilności, przeżywa właśnie największy kryzys polityczny odkąd 12 lat temu kanclerzem została Angela Merkel*³⁷⁹.

Kancelarz Angela Merkel

Problem z utworzeniem koalicji unaoczniał słabnącą pozycję **Angeli Merkel** w Niemczech. Trzy artykuły podejmowały ten problem, dwa z nich miały negatywny charakter:

³⁷⁸ Krzemiński A.: *Czerwoni się czerwienią*, „Polityka” 2017, nr 7, s. 50.

³⁷⁹ *Niemiecki ból głowy*, „Polityka” 2017, nr 47, s. 10.

*Czy to początek końca ery Angeli Merkel? Po 12 latach rządów i ledwo wygranych wrześniowych wyborach Żelazna Kanclerz nie może stworzyć koalicji*³⁸⁰. Pozytywnie oceniano wizję polityki zagranicznej proponowanej przez kanclerz Angele Merkel: *Polityka to według niej dialog i kompromis. [...] Trzeba się poznać, wytworzyć wspólną chemię i zaufanie, by łatwiej było rozmawiać o konkretnych problemach*³⁸¹. Wydzźwięk tego artykułu był pozytywny.

Martin Schulz

Sylwetka **Martina Schulza** przedstawiana była dwukrotnie na łamach tygodnika „Polityka”, związane to było z kandydaturą Martina Schulza na kanclerza Niemiec w wyborach parlamentarnych. Problemy podnoszone w obydwu artykułach spotkały się z pozytywną oceną: *Jest znany jako polityk europejski i w Niemczech ceniony – 57 proc. Niemców jest z niego zadowolonych, tyle samo co z Angeli Merkel*³⁸².

Małżeństwa jedнопłciowe

Kwesta zalegalizowania w Niemczech małżeństw jedнопłciowych podejmowana była dwukrotnie. Treści zawarte w tych artykułach miały charakter informacyjny: [...] *Merkel oświadcza mediom, że sprawa małżeństw to kwestia sumienia. To oznaczało, że nie oczekuje od frakcji chadeków dyscypliny partyjnej w głosowaniu. Że woli się od tego gorącego kartofla uwolnić*³⁸³.

2.38. Obraz stosunków polsko-niemieckich w tygodniku „Polityka” w roku 2017

Tabela 38 Struktura zawartości tygodnika „Polityka” w roku 2017: Obraz stosunków polsko-niemieckich

Lp.	Szczegółowe kategorie analityczne	Wymiar istnienia (częstotliwości)	Wymiar wartości		Treści o charakterze informacyjnym
			Oceny Pozytywne	Oceny Negatywne	
1.	Stosunki polsko-niemieckie	2	0	1	1
Razem		2	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne

³⁸⁰ Krzemiński A.: *Kto chciałby rządzić*, „Polityka” 2017, nr 48, s. 49.

³⁸¹ Krzemiński A.: *Merkel przebadala Trumpa*, „Polityka” 2017, nr 12, s. 10.

³⁸² Krzemiński A.: *Księgarz i chłopczyca*, „Polityka” 2017, nr 1, s. 82.

³⁸³ Szostkiewicz A.: *Chadecy bez ch*, „Polityka” 2017, nr 28, s. 42.

Problematyka wzajemnych stosunków polsko-niemieckich podejmowana była dwukrotnie. Jeden z artykułów zawierał treści o charakterze informacyjnym, dotyczył on wywiadu z prezesem Jarosławem Kaczyńskim, w którym poparł Angele Merkel w wyborach parlamentarnych: *Ale Jarosław Kaczyński wywiadem dla „Frankfurter Allgemeine” wyraźnie poparł Merkel przeciwko Martinowi Schulzowi*³⁸⁴. Wydźwięk drugiego artykułu był negatywny, dotyczył on opinii części działaczy partii PiS między innymi o Niemczech: *Wtórzy mu niezastąpiona posłanka Krystyna Pawłowicz. Niedawno napisała na Facebooku: „Nastaly w Europie czasy bezczelnych zdrajców, niemieckich szmat, V kolumn [...]”*³⁸⁵.

³⁸⁴ Krzemiński A.: *Czerwoni się czerwienią*, „Polityka” 2017, nr 7, s. 51.

³⁸⁵ Podgórska J., Wójcik Ł.: *Zachód znowu zgniły*, „Polityka” 2017, nr 28, s. 13.